Ljubljana, četrtek, 27. oktobra 1955

LETO XXI. Štev. 253

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen petka // Cena 10 dinarjev

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

Ljudska PRAVICA

I. IZDAJA

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 5. OKTOBRA 1934 // MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK. OD OSVOBODITVE DO 1. JUL. 1951 KOT DNEVNIK. NATO PA KOT TEDNIK // OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

NADALJEVANJE JULIJSKE KONFERENCE MINISTRSKIH PREDSEDNIKOV

DANES SE ZAČNE ŽENEVSKA KONFERENCA

Ministri, diplomati, svetovalci in novinarji zbrani na bregu Lemanskega jezera

Ženeva, 26. okt. V Ženevi se zbirajo udeleženci sestanka zunanjih ministrov ZDA, ZSSR, Velike Britanije in Francije. Jutri se bo začel sestanek, ki pomeni nadaljevanje julijske konference ministrskih predsednikov v Ženevi. Izmed glavnih udeležencev konference je prvi prispel Vjačeslav Molotov. Njegovo letalo se je spustilo na ženevsko letališča ob 12.40. Potem ko je v kratki izjavi izrazil upanje, da se bodo vsi udeleženci sestanka zavzemali za prenehanje hladne vojne in za vzpostavitev medsebojnega zaupanja, se je odpeljal v svojo rezidenco »Belo vilo« v bližini Palače narodov. S sovjetskim zunanjim ministrom sta prispela v Ženevo njegov namestnik Gromiko in maršal Sokolovski. V Ženevo je prispel tudi sovjetski veleposlanik v Parizu Vinogradov.

Prihod angleškega zunanjega ministra Macmillana je napovedan za danes ob 16, prihod ameriškega zunanjega ministra Dullesa pa pričakujejo pozneje. Francoski zunanji minister Pinay prispe danes pozno zvečer. Ostali udeleženci ali opazovalci, diplomati, svetovalci, novinarji in tehnično osebje, ki jih bo kakih 3000, se polagoma zbirajo v lepem mestu na bregu Lemanskega jezera. V Ženevo je prispelo tudi nekaj ljudi, ki pričakujejo, da bodo ministri poslušali njihove nazore, nekateri pa bi tudi želeli, da bi to dosegli. Med prve sodijo delegacije obeh nemških vlad. Pričakujejo tudi izraelskega zunanjega ministra Moše Sareta, ki bi rad seznanil ministre z gledališčem svoje vlade o položaju na Srednjem vzhodu. V Ženevi se že mudi bivši tajnik Arabske lige Azam, ki je pripravljen pojasniti gledišče »druge strani«.

PALAČA NARODOV PRIPRAVLJENA

Prostorna in dobro opremljena Palača narodov je pripravljena na sprejem štirih zunanjih ministrov, ki ne bodo edini prebivalci tega zelo živahnega evropskega sedeža Združenih narodov. Vtem ko bodo ministri zasedali v strogo ločeni »dvorani za posvetovanje«, bodo v drugih delih poslopja nadaljevali delo mnogi organi OZN in njenih specializiranih agencij. Nekateri sestanki bodo zaključeni, druga zasedanja pa se bodo prav zdaj začela. Jutri bo tudi nov sestanek kitajskega veleposlanika Vanga z njegovim kolegom ameriškim Johnsonom, ki se že precej dolgo mudita v Ženevi.

Ni znano, kako debela, trda in stalna bo »zavesa«, ki bo ločila gledišča ministrov, pač pa je že videti, da bodo ločeni z zelo solidno »leseno zaveso« od odstalih prebivalcev Palače narodov. Vsi vhodi v tisti del palače, ki je rezerviran za zunanje ministre, so zaprti z lesenimi španskimi sienami. »Leseno zaveso« so »dvignili« po sestanku ministrskih predsednikov, zdaj pa jo znova spuščajo. Uslužbencem evropskega središča Združenih narodov so predpisali nova pravila o dostopu v poslopje, ki bodo začela veljati jutri.

NAD 800 NOVINARJEV BO SPREMLJALO KONFERENCO

V delovnih prostorih velikega Doma tiska sredi mesta je zbranih že mnogo novinarjev. V tem poslopju bodo vse tiskovne konference. Tu so pripravljene telefonske, brzojavne in teleprinterske zveze, prek katerih bodo dopisniki časnikov, agencij in radijskih postaj poročali o tem važnem sestanku. Do danes opoldne je prispelo že kakih 400 novinarjev iz vseh krajev sveta, računajo pa, da jih bo prispelo do začetka konference še 400. Zadnje dni so čedalje pogostejša mednarodna srečanja, za katera se zanimajo mnogi posebni poročevalci. Ta srečanja so že pripomogla, da je začel brez večjih težav obratovati veliki mehanizem, ki naj bi jim olajšal delo.

PREDŽENEVSKE IZJAVE

Zadnje »predženevske« izjave kakor tudi vest o sestanku zahodnih ministrov v Parizu, niso dodale mnogo elementov tistemu, kar je bilo že znano o pripravah na konferenco štirih ministrov in o gledišči, ki jih bodo tu zagovarjali. Po mnenju mnogih opazovalcev si bodo zunanji ministri takoj v začetku prizadevali izpričati izrazito pobudo o nemškem vprašanju in evropski varnosti. Temu cilju je namenjen tudi zelo podrobno sestavljeni načrt, izražen baje v dveh spomenicah o vzporednem združevanju Nemčije in upostavljanju varnostnega sistema v Evropi.

V prvi etapi naj bi Sovjetska zveza privolila v združitev Nemčije na podlagi svobodnih volitev, zahodne države pa bi se zavezale, da bodo podpisale varnostno pogodbo. V zadnji etapi bi se vlada združene Nemčije pridružila Atlantskemu paktu in sporazum o poroštvih proti agresiji bi začel veljati. Med prvo in zadnjo fazo naj bi se razvijale priprave na združitev Nemčije, in sklenil sporazum proti agresiji med Atlantskim in varšavskim paktom. Glavne ideje tega programa, ki so ga baje odobrili na sestanku Atlantskega pakta v Parizu, so bile znane že od prej. To velja zlasti za tezo, da je upostavitev sistema evropske varnosti odvisna od združitve Nemčije in od vključitve združene Nemčije v Atlantski pakt. Delno novo in zanimivo pa je prizadevanje, da bi med tema dvema procesoma upostavili popolno pariteto v vseh njunih etapah.

Zdaj, ko je Molotov v intervjuju avstrijski novinarski delegaciji izjavil, da pričakuje od ženevskega sestanka pozitivne sadove, lahko ugotovimo, da so bile vse izjave pred sestankom štirih zunanjih ministrov optimistične. Molotov je tudi tokrat poudaril evropsko varnost, češ da so zdaj pogoji za njeno zagotovitev ugodni. Izrazil pa je mnenje, da ni nikjer rečeno, da bi moral biti status v Nemčiji večen. Čeprav je bilo v besedah sovjetskega zunanjega ministra v tem momentu jasno čutiti skepso o možnosti glede večjega napredka v nemškem vprašanju, dobi človek vtis, da je bila njegova skepsa manj poudarjena, kakor v nekaterih prejšnjih člankih sovjetskega tiska. Očitno je, da se vsi udeleženci ženevske konference skrbno izogibljejo možnosti, da bi bila njihova gledišča, pa naj se še tako razlikujejo, videti preveč kategorična, in žele zagotoviti ugodno vzdušje za razgovore.

Gavro Altman

Z jubilejnega zasedanja Generalne skupščine OZN v San Franciscu, Pinay, Molotov, Macmillan in Dulles

Delegacija SZDL v Siriji

Obiskala je predsednika parlamenta Nazema Kudsija

Damask, 26. okt. (Tanjug). Delegacija SZDL Jugoslavije pod vodstvom Abda Huma, ki se je mudila v Libanonu pet dni kot gost libanonske socialistične progresivne stranke, je prispela včeraj v Sirijo.

Med bivanjem v Libanonu je imela jugoslovanska delegacija priložnost seznaniti se z delom libanonske socialistične stranke ter obiskati nekatere strankine organizacije. Delegacija je tudi prepotovala precejšen del dežele in bila povsod prisrčno sprejeta.

V Siriji se bo delegacija mudila osem dni. Dopoldne je delegacija obiskala predsednika sirskega parlamenta Nazema Kudsija in se z njim dalj časa razgovarjala.

Brzojavka vodje sovjetske parlamentarne delegacije Moši Pijadu

Beograd, 26. okt. (Tanjug). — Vodja sovjetske parlamentarne delegacije A. Volkov je po vrnitvi v Moskvo poslal predsedniku zvezne ljudske skupščine Moši Pijadu tole brzojavko:

»Ob vrnitvi v domovino Vam delegacija Vrhovnega sovjeta ZSSR izraža globoko zahvalo za prisrčen sprejem, ki ga je bila naša delegacija deležna v Jugoslaviji.

Od vsega srca želim Vam in vsemu jugoslovanskemu ljudstvu nadaljnjih največjih uspehov v graditvi novega življenja.

V imenu delegacije Vrhovnega sovjeta ZSSR A. Volkov«

Foreign Office pozdravlja Dullesov obisk v Beogradu

London, 26. okt. (Tanjug) V Foreign Officeu pozdravljajo poročilo o skorajšnjem obisku zunanjega ministra ZDA Dullesa pri predsedniku Titu. Predstavnik britanskega zunanjega ministrstva je izrazil upanje, da bo sestanek med Dullesom in predsednikom Titom še bolj okrepil dobre odnose med Jugoslavijo in ZDA.

ZAČETEK NOVE KAMPANJE MAROŠKIH NACIONALISTOV

Znova zmeda v Parizu in Rabatu

Želja maroškega ljudstva, da se Ben Jusef vrne na prestol. — Faure in general De Latoure iščeta nove poti. — Ben Slimane bo sestavil vlado v treh dneh

Pariz, 26. okt. (Tanjug). Odkrita podpora marakeškega paše El Glauia za vrnitev strmoglavljenega sultana Ben Jusefa na maroški prestol je znova povzročila zaskrbljenost in zmedo v političnihj krogih v Parizu in Rabatu. Tu menijo, da pomeni ta dogodek začetek nove kampanje maroških nacionalistov, da bi se Ben Jusef vrnil na prestol. Francoski kolonisti, ki se temu upirajo, so odločno odgovorili in tako je nastala nevarnost, da bi se Maroko znova znašel v težavnem položaju.

Zato je francoska vlada davi znova proučila položaj v Maroku. Vlada je potrdila prejšnji sklep o prepovedi vrnitve Ben Jusefa v Rabat. Generalni rezident general De Latoure, ki se trenutno mudi v Parizu, je govoril s predsednikom vlade Faurom o iskanju nove poti francoske politike, s katero bi ohranili načela že prej določenega programa za odstranitev maroške krize.

Nacionalistična stranka Istiklal in demokratska stranka neodvisnosti menita, da je zdaj želja vsega maroškega ljudstva, da se strmoglavljeni sultan vrne na prestol in da je zato kronski svet izgubil »raison d'être«. Strmoglavljeni sultan pa ni hotel ničesar izjaviti o nenadni spremembi gledišča maroškega paše Glauia. Maroški paša je bil pravzaprav najbolj vnet pristaš sultana Ben Arafe in je sodeloval pri strmoglavljenju Ben Jusefa.

Medtem maroški nacionalistični prvak Bed Slimane nadaljuje posvetovanja o sestavi prve reprezentativne maroške vlade. »Dogodki delajo za nas,« je rekel uradni predstavnik Ben Slimana. »Prepričani smo, da smo že dosegli enotnost naše dežele. Vlada bo sestavljena v treh dneh.«

ODLOK O RAZPUSTITVI PERONISTIČNE STRANKE

»Posvetovalna junta« ima zadnjo besedo

Buenos Aires, 26. okt. (AFP). Odlok o razpustitvi peronistične stranke, na katerega čakajo že 24 ur, bo, kot kaže, objavljen šele potem, ko se bo o njem izrekla »posvetovalna junta« predstavnikov raznih političnih strank, izvzemši komunistično in peronistično. Ta junta, za ustanovitev katere se zavzema predsednik začasne vlade general Lonardi, bi bila dolžna povedati vladi svoje mnenje o političnih vprašanjih.

Medtem je policija zaprla in zapečatila prostore, v katerih je spravljen glavni seznam peronistične stranke.

Napovedi belgijskih delavcev

Bruselj, 26. okt. (AFP). Nad 300.000 belgijskih delavcev in uslužbencev bo 2. novembra začelo stavkati, če dotlej ne bodo dosegli sporazuma med delavci, ki zahtevajo 45-urni delovni teden in dva prosta dneva tedensko, ter delodajalci, ki niso pripravljeni plačati istih mezd za skrčeni delovni čas. Delavci delajo zdaj 48 ur tedensko.

DEBATA V FRANCOSKI POSLANSKI ZBORNICI

Spet nevarnost za Faura

Govorniki v bučnem vzdušju napadajo vladno politiko

Pariz, 26. okt. (Tanjug.) V vzdušju negotovosti glede prihodnosti Faurove vlade se je začela danes popoldne v francoski poslanski zbornici debata o splošni vladni politiki. Socialistični voditelj Christian Pineau ter poslanec KPF Jacques Duclos sta sprožila to debato z interpelacijo o »ukrepih, ki jih namerava vlada storiti, da bi zagotovila finančna sredstva za vojaške potrebe v Severni Afriki«.

Vlada je pooblastila Edgarja Faura, naj, če bo to potrebno, sproži vprašanje zaupnice.

Parlamentarni opazovalci nocoj poudarjajo, da bo ta kratka debata za Faurovo vlado sila nevarna. Vlada doživlja napade zdaj z desne zdaj z leve, tako da Faure ne more računati na podporo prejšnje parlamentarne večine. Čeprav se je debata začela zaradi »drugovrstnega problema«, govorniki v zelo bučnem vzdušju napadajo vladno politiko v Severni Afriki. Na splošno je razvoj zadnjih dogodkov v Posarju in Maroku, kakor tudi vladna zahteva, naj bi razpisali izredne volitve brez poprejšnje spremembe volilnega sistema, okrepil položaj nasprotnikov Faurove vlade.

AVSTRIJSKI PARLAMENT SPEJEL USTAVNI ZAKON

Avstrija bo vedno nevtralna

in se ne bo pridružila nobenim vojaškim zvezam

Dunaj, 26. okt. (AP) Avstrijski parlament je na današnji plenarni seji sprejel ustavni zakon, s katerim se je Avstrija med drugim zavezala, da bo vedno nevtralna država.

Za ustavo so glasovali poslanci Ljudske stranke, socialistične stranke in poslanci KP Avstrije. Proti njej so glasovali poslanci zveze neodvisnih in desničarske skupine.

V ustavi je rečeno, da Avstrija »prostovoljno razglaša svojo stalno nevtralnost, da bi tako ohranila svojo neodvisnost in nedotakljivost. To hoče ohraniti in obvarovati z vsemi sredstvi, ki jih ima na razpolago.«

»Za zagotovitev teh ciljev,« je rečeno nadalje v ustavi, se Avstrija ne bo pridružila nobenim vojaškim zvezam in ne bo dovolila, da bi tuje države na njenem ozemlju vzpostavljale vojaška oporišča.«

V Avstraliji bodo parlamentarne volitve

Cambera, 26. okt. (AFP). Predsednik avstralske vlade Robert Menzies je danes sporočil, da bodo prav kmalu v Avstraliji splošne parlamentarne volitve. Predvolilna kampanja se bo začela sredi novembrt. Večina v parlamentu je zelo ugodno sprejela ta sklep, ker se nadeja, da se bo vlada vrnila na krmilo z okrepljeno večino, glede na sila resno krizo, ki jo sedaj preživlja laburistična opozicija. Menziesova vlada ima za sedaj v Spodnjem domu večino, 12 glasov, v senatu **pa 2 glasova večine.**

»Kolo« odpotovalo iz Burme

Rangun, 26. okt. (Tanjug). — Jugoslovanski veleposlanik v Rangunu Krsto Bulajič je priredil sprejem na čast ansamblu »Kolo«.

Sprejemu so prisostvovali predsednik republike dr. Ba U, predsednik vrhovnega sodišča in vrhovni poveljnik, minister za zunanjo trgovino, več visokih funkcionarjev, kulturni in javni delavci ter diplomatski zbor. Na sprejemu so nastopili člani ansambla, zatem pa so bili predstavljeni predsedniku republike dr. Ba Uju. Danes je ansambel zapustil Burmo.

Vremenska napoved

za četrtek, 27. oktobra

Pretežno lepo, pozneje v vzhodni Sloveniji povečana oblačnost. Zjutraj zamegleno. Najnižja nočna temperatura med — do 5, na Primoruskem do 9 stopinj. Najvišja dnevna temperatura med 13 in 17 stopinj.

ELEKTRO GOSPODARSKA SKUPNOST SLOVENIJE

Dnevno poročilo o stanju dotoka na rekah in indeks proizvodnje za dne 25. oktobra 1955:

Srednji dnevni dotok v m³/sek Drava Dravograd 317, 1954 178, Sava Moste 20,0, 1954 13,2, Sava Medvode 101,6, 1954 42,0, Soča Doblar 106,4 1954 127,0. Indeks proizvodnje v primerjavi z letom 1954 133.

SVETOVNI TISK O POSARJU

RAZLIČNA MNENJA

Večina uvodnikov vodilnih časnikov posvečena nedeljskemu referendumu

Bonn, 26. okt. Zahodnonemški tisk že dva dni ostro polemizira z mnogimi časniki Zahoda, ki so obsodili stališče in propagandne metode pronemških strank v Posarju. Večina današnjih uvodnikov v vodilnih časnikih je posvečena tej temi. Pod naslovom »Sumničenje je neutemeljeno« piše kancleriu naklonjena »Kölnische Rundschau«, da v Bonnu z veliko zaskrbljenostjo spremljajo akcijo, ki jo je sprožil v velikem delu anglosaškega tiska nedeljski plebiscit.

Pisec uvodnika »Deutsche Allgemeine Zeitung« pravi, da je večina tujega tiska dvignila glas v zvezi z izidom plebiscita, zlasti ameriški in angleški časniki. Ta časnik citira izvlečke iz mnogih časnikov in posebej poudarja, da je londonski »Daily Mail« pisal, da bi morali Posarje evropeizirati in v njem za 50 let upostaviti vojaško poveljstvo. Iz »Daily Telegrapha« povzema, da se je Posarje namesto za Evropo odločilo za kaos. Iz »New York Timesa« pa povzema: »Žalostno je dejstvo, da je ponovni val strastnega in nepreračunljivega nemškega nacizma v Posarju pretresel vse ljudi onkraj Rene«. »New York Tribune« pa piše: »Ponovno prebujenje nemškega nacionalizma pomeni tudi po posarskem plebiscitu, 10 let po nacističnem vladanju, pojav, ki ga ne smemo prezreti«.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« pa poudarja, da je v francoski javnosti v nasprotju z angleško in ameriško vzlic nezadovoljstvu zmagala razsodnost.

Pisec uvodnika »Die Welt« piše, da je tuji tisk na svoje komentarje o posarskem plebiscitu postavil geslo: »Nacistične volitve«, »Zmaga nemškega nacionalizma«. Časnik pripominja, da je odmev plebiscita po svetu poslabšal vzdušje za svobodne volitve v Vzhodni Nemčiji, česar se v Moskvi vesele. »Takšen odmev po svetu«, nadaljuje časnik malone v grozečem tonu, »lahko vzamemo na znanje samo z zaskrbljenostjo, vtem ko ga bodo sprejeli v ZSSR z veseljem, kajti tam jim ni za Nemčijo, ki bi pripadala evropski skupnosti, pač pa jim je zelo pri srcu nemška narodna država, ki jo je Zahod razočaral in razjezil.«

»Süddeutsche Zeitung« objavlja izvlečke iz raznih tujih časnikov in komentarjev ter piše, da sta angleški in ameriški tisk videla v izidu plebiscita udarec za koristi Evrope, ki omejuje zahodno idejo v Ženevi.

O. Miličević

Stabilizacija uslužbencev

Primer odbornikov nekaterih prejšnjih okrajev iz Bosne in Hercegovine, ki so z nenamembnim trošenjem sredstev spravili svoje odbore v težaven finančni položaj, bo dobil končni epilog, ko bo javno tožilstvo podrobno proučilo posamezne protizakonite ukrepe. Klicanje na sodno odgovornost odbornikov zaradi takšnih zadev zahteva dopolnitev naše pozitivne zakonodaje, kar poudarjajo tudi pravniki. Pri tej stvari pa je še nekaj drugega. Za nenamembno trošenje sredstev, za naročila podjetjem, naj kršijo gospodarske predpise ter izigravajo odloke predstavnikov republiških organov, so vedeli tudi odgovorni uslužbenci, načelniki in šefi oddelkov, direktorji podružnic Narodne banke in inšpektorji. Vse to narekuje, da povzamemo iz teh pojavov določene sklepe in poudarimo nekatere probleme o mestu, pravicah in odgovornosti uslužbencev državne uprave.

Ne moremo prezreti dejstva, da so uslužbenci državne uprave v okrajih spričo mnogih okoliščin često v položaju, da se ne zmenijo za nezakonite ukrepe ali pa da jih sami zagreše. Znani so primeri, da je predsednik bivšega okraja pozval davčnega izterjevalca in mu naročil, naj vrne zaradi neplačanih davkov zaplenjeno živino, čeprav je imel izterjevalec docela prav. Ali pa so posamezni odborniki na listkih naročali uslužbencem, naj store nezakonite ukrepe. Neki inšpektor je ugotovil celo vrsto nepravilnosti v delu podjetij. Ko je hotel vložiti prijavo, mu je podpredsednik odbora naročil, naj jo umakne. Inšpektor se je uprl. In kmalu so ga premestili iz okraja.

Posledice takšnih pojavov so bile včasih, da so uslužbenci izgubili čut odgovornosti za posel, da se niso čutili varne na svojih mestih, čeprav nudijo naši predpisi uslužbencu državne uprave vse možnosti, da zahteva v takem primeru zaščito zakonitosti. S prehodom na komunalno ureditev storjeni ukrepi, da izbiramo uslužbence z natečajem, dalje upostavitev disciplinskega sodišča v okrajih in podobno, omogočajo, da dvignemo položaj in stabilnost uslužbenca državne uprave na še višjo raven. S tem bomo povečali tudi možnost dosledne uporabe zakonitosti v delu.

Drugi problem v naporih za okrepitev in kakovostno zboljšanje aparata komun je sistem napredovanja v službi. Eno temeljnih pravil je, da uslužbenci napredujejo in dobe večje plače ali zvanje samo v skladu z dviganjem strokovnih kvalifikacij in znanja. Za to so določeni državni izpiti. Na drugi pa dodatne plače preprečujejo nepravilnosti v nagrajevanju strokovnih uslužbencev.

Na nedavnem posvetovanju o problemih komun v Sarajevu pa so ugotovili, da je sistem dodatnih plač izgubil precej na svojem pravem namenu, ker velja ta plača za sestavni del redne. Mnogi odbori so dajali dodatne plače ne glede na strokovno izobrazbo. To težnjo je čutiti tudi zdaj v zahtevah, da bi nekvalificiranim uslužbencem po vsej sili določili večje plače kakor jih zaslužijo po znanju in kvalifikacijah.

Tu ne gre za uslužbence, ki so si z leti pridobili izkušnje, katerih ne smemo podcenjevati in ki torej zaslužijo višje zvanje in dodatne plače ne glede na to, da nimajo vse potrebne strokovne kvalifikacije in šolske izobrazbe. Gre za načelo, po katerem se je praktično ravnalo le malo odborov.

Običajno poudarjajo, da so plače uslužbencev državne uprave manjše od plač uslužbencev v gospodarstvu in da bi bilo treba to razliko nekako izravnati. V tem je precej resnice. Vsa resnica pa je, da državna uprava ne more tekmovati v nagrajevanju z gospodarskimi podjetji, ker bi tedaj izgubili sleherni kriterij v plačah. Sistem prostega dogovarjanja, kakršen je uveljavljen v gospodarstvu, je v nagrajevanju uslužbencev administracije neuporabljiv, kakor tudi ne moremo uporabiti v gospodarstvu plačnega sistema v državni administraciji. Sicer pa bi se začelo spričo velikega števila kvalificiranih uslužbencev, ki jih potrebuje gospodarstvo, tekmovanje, v katerem državna uprava nikakor ne bi bila kos gospodarstvu.

Kje je torej izhod? Vsekakor v tem, da položaj uslužbencev državne uprave, predvsem v občinah in okrajih, še bolj stabiliziramo, okrepimo ter v celoti zagotovimo nagrade in napredovanje po stvarnih kvalifikacijah, sposobnostih in službenih letih. Na posvetovanju so poudarili, da brez opravljenega državnega izpita noben uslužbenec ne bi mogel dobiti večje plače, ker sicer izpiti izgube pomen in namen.

Lj. Ristović

UVELJAVLJANJE NOVEGA KOMUNALNEGA SISTEMA

UPRAVE NE SMEMO SPREMENITI V APOLITIČNO ADMINISTRACIJO

Konference tajnikov novih okrajev v LRS se je udeležil sekretar Zveznega sekretariata za zakonodajo dr. Leo Geršković

V torek je bila v Ljubljani konferenca, na kateri so razpravljali o dosedanjih rezultatih uveljavljanja novega komunalnega sistema na področju naše ožje domovine. Konference so se med drugimi udeležili tudi sekretar Zveznega sekretariata za zakonodajo dr. Leo Geršković in svetnik Vučković, dalje sekretar republiške Uprave za proračun in občo upravo dr. Danilo Dougan z nekaterimi predstavniki uprave, predstavniki republiškega Sekretariata za zakonodajo ter tajniki novih okrajnih odborov. Na konferenci, ki jo je vodil sekretar republiškega Sekretariata za zakonodajo dr. Jože Globevnik, so ugotovili, da tako novi okraji, kot tudi občine postopoma prevzemajo ustrezne funkcije in da bo po splošni oceni novi komunalni sistem do konca leta v glavnem že lahko pričel redno delovati.

Tajniki novih okrajev so dajali nekatera pojasnila glede organizacije posameznih okrajnih in občinskih ljudskih odborov. Predvsem so ugotavljali, da je v sedanjem prehodnem obdobju eden osnovnih problemov pomanjkanje primernih kadrov tako v okrajih, še bolj pa v občinah. Posamezni okraji so prevzeli kadre od prejšnjih okrajev in večjih občin, zato se v še večji meri občuti pomanjkanje ustreznih kadrov na občinah, še zlasti v manjših. Z zadostnimi kadri razpolagajo predvsem tiste občine, ki imajo svoje sedeže na bivših okrajih, n. pr. v Tolminu, Radovljici in drugod. Po ugotovitvah tajnikov so od vseh svetov v svojem delu najaktivnejši sveti za gospodarstvo, medtem ko so doslej najmanjšo aktivnost pokazali sveti za občo upravo in proračun. Omenjeni sveti so pričeli pozno delovati predvsem zato, ker v začetku ni bil še jasen delokrog njihovega dela.

V nadaljnji diskusiji so okrajni tajniki pojasnili, da so se posamezni okraji v svoji pomoči občinam posluževali raznih načinov, oziroma oblik tako z instrukcijo, krajšimi tečaji, seminarji in z raznimi konkretnimi navodili. Glede reševanja gospodarskih vprašanj v občinah je bilo ugotovljeno, da so občine v tej smeri napravile šele prve korake in se začele lotevati reševanja raznih ekonomskih vprašanj, medtem ko se doslej v celoti še niso uveljavile kot gospodarski faktor na svojem področju. Na konferenci so dalje ugotovili, da v občinah n. pr. še ni ustanovljena statistična služba, dalje planski organi in inšpekcija, zaradi česar občine ne morejo voditi pravilne gospodarske politike. Problematike podjetij, ki so na področju posameznih občin, le-te ne morejo še reševati, temveč jo po večini prepuščajo okrajem.

Na vprašanje tov. dr. Gerškovića, če je novi sistem odjeknil med ljudstvom pozitivno, je predstavnik kranjskega okraja dejal, da je po njegovih opažanjih novi sistem vzbudil zanimanje državljanov za razna vprašanja, vendar pa so doslej v sami upravi še razne težave in bi morda po njegovem mnenju bilo umestno nekatere stvari izpremeniti. Tajnik okraja Ljubljana pa je k temu pripomnil, da se prav tako kaže aktivnost prebivalstva in navedel, da je v novem aparatu okraja zaposlenih n. pr. nekaj več kot 300 ljudi, medtem ko sodeluje v svetih več kot 300 oseb. Niso pa predvsem urejeni še medsebojni odnosi novih komun in podjetij, ker so še na eni strani stari instrumenti, po drugi pa aparat v občinah še ni primerno usposobljen za reševanje svojih nalog. Za razliko od občin imajo tovarne in podjetja tudi boljše strokovnjake, ki ostajajo rajši v podjetjih predvsem zato, ker so tam v primeri z občinami bolje plačani.

V razpravi je sodeloval in dal nekaj pripomb tudi dr. Geršković. Med drugim je dejal, da je potrebno imeti pred očmi celotni proces graditve oblasti in zagotoviti občinam pravice in dolžnosti, kakršne jim daje zakon. Nadalje je v zvezi s tem pripomnil, da morajo občine prevzeti vse posle, ki so zakonsko predvideni, in da okraji nimajo pravice zadrževati zase posameznih funkcij, kot je to opazil iz poročil, ki so jih navedli tajniki okrajev. Po njegovem mišljenju pa je drugo vprašanje, namreč, na kakšen način okraji v tem prehodnem obdobju pomagajo občinam, da lahko izvršujejo vse predvidene naloge, ki so odrejene po zakonu. Dr. Geršković je v nadaljevanju svojega izvajanja poudaril, da iz poročil nekaterih tajnikov ni dobil vtisa, pa tudi ne zagotovila, da se zakon dosledno izvaja, in je v zvezi s tem ponovno poudaril potrebo po zakonitosti. Pri tem je omenil vprašanje investicij, ki so bile v tem letu v okviru federacije zmanjšane, vzlic temu pa so se investicije v okrajih izredno povečale. To je po njegovem mišljenju na eni strani posledica pomanjkanja ustreznih instrumentov, na drugi strani pa tudi pomanjkanje zakonitosti v nižjih upravnih organih.

Potem ko je poudaril, da posamezni okrajni ali občinski sveti lahko dajejo le smernice za delo, uprava pa ima svojo samostojno funkcijo in kompetence, je dr. Geršković natančneje pojasnil delokrog tajniških poslov. Ni moč reči, je dejal, da to ali ono ni stvar oziroma posel tajnika, kajti on odgovarja za pravilno funkcioniranje uprave v celoti, čeprav v posameznih primerih morda ni potrebno, da se spušča v podrobnosti. Nadalje je sekretar Zveznega sekretariata za zakonodajo dejal, da ne smemo spremeniti uprave v neko apolitično administracijo. Po njegovem mišljenju republiški organi v sedanjem obdobju niso bili zadosti aktivni in niso uspeli razne vrste služb med seboj primerno povezati. Službe morajo biti strokovno in metodološko med seboj povezane.

Navedli smo že, da so si v okrajih, še bolj pa v občinah zaradi pomanjkanja kadrov v dosedanjem prehodnem obdobju pomagali z raznimi tečaji, seminarji in drugimi oblikami. V zvezi s tem je tov. Geršković omenil, da so bil seminarji morda v sedanjem času primerni, toda v prihodnje bo potrebno stvari urejati vertikalno, t. j. po vrstah službe. Omenil je, da ima še vedno vtis, da v republikah na splošno še niso povsem razumeli vloge in funkcije, niso si še ustvarili ustrezne slike o naši občini in da še ni v jugoslovanskem merilu ustvarjena pravilna predstava o njej, ker še danes mnogi razumejo občino kot nesposobno upravno enoto.

Ker so tajniki okrajev sprožili vprašanje organov inšpekcije, statistične službe in planiranja, je dr. Geršković v zvezi s tem dejal, da je važno v organizaciji državne uprave in še posebej v občinah, da tem organom posvetimo vso pozornost. Ko je poudaril potrebo dobrega delovanja uprave, je na koncu dejal, da ne moremo zagotoviti določene ekonomske politike brez pravilnega funkcioniranja državne uprave.

Š.

DNEVNA KRONIKA

Odlok Zveznega izvršnega sveta o osebnih izdatkih ljudskih odborov

Zvezni izvršni svet je izdal odlok, ki bo omogočil, da bodo v prihodnje redno izplačevali plače svojim uslužbencem tudi tisti ljudski odbori, ki ne izpolnjujejo svojih planskih dohodkov.

S tem odlokom je Izvršni svet določil, da morajo ljudski odbori iz svojih proračunov in skladov kriti najprej svoje osebne izdatke. V ta namen bo Narodna banka vse tekoče dohodke in sklade ljudskih odborov uporabila predvsem za izplačilo njihovih izdatkov. Če ti dohodki ne bodo zadostovali, bo Narodna banka dala ljudskim odborom na razpolago potrebna sredstva iz rezerv federacije.

Trideset tisoč ton sočivja in sadja za zagrebški trg

Dosedanjo večinoma neorganizirano preskrbo Zagreba z živili bodo zdaj nadomestili s sklepanjem trdnih pogodb o pošiljkah določenih količin kmetijskih pridelkov, ki bodo skozi vse leto prihajali na mestni trg in v prodajalne. V ta namen je OLO Zagreb podelil kmetijskim organizacijam v mestni okolici za nekaj sto milijonov din kreditov s pogojem, da bodo le-te čez leto preskrbovale trg. Tako nameravajo skleniti pogodbe o pošiljki okrog 30.000 ton sočivja in sadja, s čimer bo kritih okrog 60 % celotnih potreb.

Makedonski književnik Radoslav Petkovski umrl

Sinoči je umrl v Beogradu v 39. letu starosti makedonski književnik Radoslav Petkovski. Z njegovo smrtjo je jugoslovanska književnost izgubila enega izmed svojih predstavnikov, ki so že pred vojno z umetniškimi deli v makedonščini položili temelj sodobne makedonske književnosti.

Revizorji okrajnih zadružnih zvez bodo dobivali posebne mesečne doklade

Glavna zadružna zveza Jugoslavije je sklenila, da bodo revizorjem okrajnih zadružnih zvez izplačevali od 1. oktobra letos revizorske doklade v znesku do 4000 mesečno. To doklado bodo dobivali revizorji, ki so končali ekonomsko ali pravno fakulteto in imajo najmanj dve leti prakse v finančnih poslih v gospodarstvu, dalje revizorji s srednjo šolo in najmanj šestletno prakso ter revizorji z nepopolno srednjo šolo in najmanj osemletno prakso v finančnem poslovanju v gospodarstvu.

Zveza je tudi sklenila, da bodo kmetijskim strokovnjakom — inženirjem in tehnikom — zaposlenim v zagrižnih ustanovah, ki delajo za izzadružnih ustanovah, ki delajo za izpolnilno plačo za delo v posebnih okoliščinah. Inženirji in agronomi bodo dobivali najmanj 4500 din doklad, tehniki pa najmanj 2500 din. Kmetijski strokovnjaki teh ustanov, ki so zaposleni izven naseljenih krajev, bodo dobili od zadružnih organizacij brezplačno stanovanje, kurivo in razsvetljavo ter najmanj 3000 din mesečno.

Predsedstvo Zveze je pooblastilo okrajne zadružne zveze, da lahko ta sklep uveljavijo tudi glede na svoje uslužbence.

V Glavni zadružni zvezi FLRJ poudarjajo v zvezi s tem, da so te predpise izdali zato, da bi izboljšali revizorsko službo in strokovno pomoč, ki jo mora le-ta nuditi zadrugam pri razširitvi zadružne dejavnosti. (Tanjug).

IZ RAZPRAVE NA LETNI PARTIJSKI KONFERENCI ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

POMAGAJMO MLAJŠIM DA OSVOJIJO MARKSIZEM

Razprava na letni partijski konferenci študentov ljubljanske univerze je nakazala nekaj pomembnih navodil za bodoče delo. V kopici obravnavanih problemov sta se kot rdeča nit prepletali dve osnovni vprašanji: delo komunistov v Zvezi študentov in njih idejno izobraževanje, ki bi jim omogočilo uspešno delo v študentskih vrstah.

Partijske organizacije so premostile glavne težave v uveljavljanju sklepov VI. kongresa KPJ in se organizacijsko utrdile. Mnogi problemi in naloge, povezane z družbenim upravljanjem, so silile organizacije, da so se v večji meri zainteresirale za notranje probleme fakultet. Študentska organizacija se je ob pomoči partijske razgibala ob uveljavljanju družbenega samoupravljanja na univerzi. S predavanji o zunanji politiki naše države so pritegnili velik krog poslušalcev iz študentskih vrst. Ni bilo težko voditi in usmerjati razgovorov o mednarodnih vprašanjih, kjer se uspehi zrcalijo prav na površini, teže pa je bilo pri ocenjevanju gospodarskih, političnih in kulturnih problemov in s tem v zvezi pri prizadevanju za priznavanje in osvajanje marksističnih pogledov na ta družbena dogajanja.

Na naših fakultetah, kjer se šolajo bodoči vzgojitelji, znanstveniki in gospodarstveniki, z eno besedo usmerjevalci družbenega življenja, niso prav redki primeri idealističnih koncepcij in pesimističnega ter odklonilnega ocenjevanja razmer pri nas. Vse to se izraža tudi v izgredih nekaterih naših študentov.

Prav pri reševanju tega osnovnega vprašanja — boja za uveljavljanje marksistične kot edino znanstvene teorije — partijske organizacije niso izpolnile svoje naloge. Niso idejno oborožile svojih članov. Premalo pozornosti so posvečali osebni izgradnji študentov-partijcev, ki ne posegajo z jasno koncepcijo v polemiko s preživelimi nazori med študenti, temveč tudi z morebitnimi idealističnimi utemeljitvami pri posredovanju znanstvenih resnic v predavalnicah in seminarjih. Zaradi te ideine nemoči komunisti niso bili vedno iniciatorji in organizatorji razprav in predavanj, kjer bi se zbirali študentje in kjer bi se kakor v krogih revolucionarne študentske mladine pred vojno kresala različna mnenja. Pri tem bi lahko sledili tudi prizadevanjem beograjske partijske organizacije, ki prav v tem času pripravlja široko razpravo v partijskih aktivih o temah kot: »Umetnost in družba«, »Razred in razredna družba« itd. Tudi v študentske publikacije mora več ideoloških razmišljanj.

Zaradi te ideološke nemoči komunistov na univerzi ni bilo dovolj čutiti. Potem pa se sprašujemo, zakaj jih ni v študentskih svetih in v odborih okrajnih klubov.

Prav zaradi te osnovne idejne slabosti naj partijske organizacije s tehtnimi razpravami, predavanji in seminarji, z odločno borbo mnenj ustvarijo idejno politično enotnost in nato zaostrijo svoje odnose do vseh malomeščanskih in konservativnih gledišč, ki skušajo marksistično teorijo zreducirati na zastarele principe, na eno izmed filozofij, ki se je že zdavnaj preživela. O tem je govorila tudi Vida Tomšič, ki je med drugim dejala: »V teh desetih letih smo napravili ogromen razvoj od prvega, deloma sovjetskega načina osvajanja marksistične teorije do danes, ko smo iz marksistične teorije napravili gibek, revolucionarni instrument, ki ga uporabljamo v naši notranji in zunanji politiki. Nismo proglasili marksistične teorije kot dogme, ampak smo se kot komunisti zavestno odločili, da brez vodeče teorije, brez poznavanja zakonov razvoja ne moremo pravilno voditi naše politike. Se več, lahko bi ogrozili vse pridobitve naše revolucije. Danes imamo pojave, da se o marksizmu govori s sramežljivostjo, da se v najboljšem primeru smatra, da je to samo ena od teorij, filozofij, ki pa ne daje znanstvenih napotil za objasnitev in ureditev sveta. Mi pa vemo, da je ta teorija postavila temelje naši praksi. Naši študentje-komunisti bi se morali tega zavedati. Ne gre za to, da branimo marksizem, ampak za to, da ga uvedemo v vse panoge znanstvenega delovanja, mu damo mesto, ki mu gre v krogih naše mladine. Mislim, da del slabosti v zvezi s tem leži tudi na starejši generaciji, ki ni znala pomagati, da bi mlajši osvojili marksizem kot sestavni del samega sebe.«

Ob koncu svoje razprave o tem vprašanju je dodala: »Predvsem v partijskih organizacijah na naši univerzi, kjer študentje ne sodelujejo neposredno v operativnem ustvarjanju naše družbe, si je treba biti glede marksistične teorije povsem na jasnem. Pomagati je treba mladim ljudem, da jo osvojijo, ne zato, ker je vladajoča, ampak zaradi priznanja njene resničnosti in vrednosti. Posredovati moramo študentom spoznanje, da je danes znanstveni napredek brez te teorije nemogoč.

-ig

Dva indijska znanstvenika bosta delala v inštitutu »Boris Kidrič«

V Inštitutu za jedrsko znanost »Boris Kidrič« v Vinči pričakujejo te dni prihod dveh indijskih strokovnjakov ja jedrsko znanost. Indijska izvedenca bosta delala v inštitutu leto dni.

Jesenska setev v Vojvodini

V vseh okrajih Vojvodine sejejo ozimino. V pokrajinski komisiji za setev izjavljajo, da so doslej zasejali blizu 40 % predvidene zemlje. S pšenico so zasejali 140.000 ha, tako da jim je zdaj ostalo še okrog 300.000 ha.

Hude poplave v Bosni

Reki Sana in Una sta poplavili velika področja

Sarajevo, 26. okt. (Tanjug). — Narasli reki Sana in Una sta ponoči poplavili velika področja v svojem spodnjem toku. Sinoči je voda na ulici Bosanskega Novega bila višja kakor med preteklimi poplavami v začetku tega meseca. Voda je bila ponekod v mestu globoka do en meter. Tudi železniški predor na progi pri Bosanskem Novem je poplavljen, tako da je prekinjen železniški promet med Zagrebom in Banja Luko. Ponoči so evakuirali ogroženo prebivalstvo.

Tudi Una je prestopila bregove in prodrla na ulice Bosanske Dubice, kjer je voda ponekod globoka okrog 50 cm. Tudi tu so evakuirali ogroženo prebivalstvo.

Ponovne poplave v srednji Bosni je povzročilo hudo deževje. Toda že zdaj se je položaj znatno spremenil, ker je na tem področju bilo zelo malo padavin. Reki Sana in Una v zgornjem toku znatno upadata.

Tudi Prijedor je izven nevarnosti, prav tako pa tudi Sanski most. Danes bosta izven nevarnosti tudi Bosanski Novi in Bosanska Dubica.

Sava pa še vedno narašča.

ZBIRKA ZVEZNIH PREDPISOV

o ureditvi in pristojnosti novih občin in okrajev

V založbi »Službenega lista FLRJ« je izšla zbirka zveznih predpisov z naslovom »Zvezni zakon o ureditvi in pristojnosti novih občin n okrajev«. Knjiga vsebuje besedila splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev, zakona o pristojnosti ljudskih odborov občin in okrajev ter uredbo o uporabi družbenih planov in proračunov okrajev in občin za leto 1955. Uvod je napisal dr. Jovan Djordjević, pojasnila k besedilom predpisov pa so sestavili strokovni sodelavci tajništva za zakonodajo in organizacijo Zveznega izvršnega sveta v redakciji državnega svetnika Milorada Vučkovića.

Izdajo takšne zbirke priročnika upravičuje že samo dejstvo, da so prav s temi zveznimi predpisi določeni novi položaj občin in okrajev v mehanizmu naše državne organizacije, pristojnosti ljudskih odborov in delovno področje njihovih organov in ker je s temi predpisi položen pravni temelj za upostavitev novih občin in okrajev. To pomeni, da je za upostavitev in okrepitev nove komunalne ureditve nujno potrebno proučiti in poznati smisel in pomen tega novega pravnega mehanizma in napeti vse sile za njegovo dosledno uporabo.

Omenjena zbirka zveznih predpisov, zlasti pa uvod dr. Jovana Djordjevića in pojasnila k pravnemu besedilu v redakciji Miloša Vučkovića olajšajo človeku spoznati smisel in pomen tega novega pravnega mehanizma. Zato lahko pričakujemo, da bodo vsi ljudski odbori in vsi, ki so poklicani sodelovati v delu za upostavitev in okrepitev našega novega komunalnega reda, z zadovoljstvom sprejeli to delo.

Pomen uvoda k tej zbirki je v tem, da so v njem z gledišča ustavne ureditve in temeljnih načel novega komunalnega reda obrazložene glavne določbe v zakonskih besedilih.

Takšen način obdelave pripomore človeku, da spozna položaj in vlogo krajevne samouprave v celotnem mehanizmu socialistične demokracije v naši družbeni skupnosti.

Spričo pomena pojasnil vseh besedil zveznih predpisov v tej zbirki menim, da gre pojasnilom k besedilu zakona o pristojnosti ljudskih odborov občin in okrajev posebno mesto in poseben pomen za delo ljudskih odborov občin in okrajev ter njihovih organov. Prek pristojnosti prihaja namreč do izraza konkretna fizionomija novih občin in okrajev, razen tega pa tudi vrsta in obseg dejavnosti njihovih organov.

Ker so izdali zvezni organi v desetletnem razvojnem obdobju nove Jugoslavije mnogo zakonov in drugih predpisov ter v njih določili pristojnost ljudskih odborov, so nastajale pri urejanju tega vprašanja mnoge težave. V dosedanjem razdobju smo bili pri določanju pristojnosti usmerjeni na ljudske odbore okrajev in mest. Spričo novega položaja občin v mehanizmu nove komunalne ureditve pa so se morali posli iz dosedanje pristojnosti ljudskih odborov znatno premakniti v pristojnost ljudskih odborov in občin. To je storil zakon o pristojnosti ljudskih odborov občin in okrajev in to mu tudi daje poseben pomen.

Zakon je glede pristojnosti na eni strani uredil vprašanje razdelitve pristojnosti med ljudskim odborom okraja in ljudskim odborom občine (tako imenovano vprašanje vertikalne pristojnosti), na drugi pa vprašanje tako imenovane horizontalne oziroma funkcionalne pristojnosti. Določil je namreč, katere posle opravlja ljudski odbor na seji in katere opravljajo njegovi sveti in upravni organi. Takšen zakonodajni način ureditve tega vprašanja je sprožil potrebo, da pri pojasnjevanju zakonskega besedila upoštevamo takšno vsebino in sestavo samega zakona in da v podrobnostih opozorimo na spremembe glede na sedanje stanje ter pojasnimo njihov pomen.

Poseben smisel pojasnil je v tem, da konkretizirajo delovno področje organov ljudskih odborov, to se pravi, da vsebujejo napotke za upostavitev svetov in upravnih organov, ki bodo opravljali določene posle iz pristojnosti ljudskega odbora občine oziroma okraja. S tem bodo ta pojasnila pripomogla k pravilni uporabi mnogih določb o delovnem področju organov ljudskega odbora in tako zadostila velikí praktičnj potrebi v začetni dejavnosti novih ljudskih odborov.

Za izpolnitev take obsežne in zamotane naloge so bili potrebni veliki napori, zlasti če pomislimo, da so bili storjeni ti napori v začetku uveljavljenja zakona. Napore je upravičila potreba, da takoj v začetku dela novih ljudskih odborov novih občin in okrajev spoznamo smisel in pomen pravnega režima nove komunalne ureditve in tako omogočimo njegovo čim doslednejšo uporabo.

Dr. Jerko Radmilović

PROGRAM ŽENEVSKE KONFERENCE

Štirje za zeleno mizo

Vsi udeleženci konference so skrbno pripravljeni na svojo vlogo

Ko bodo štirje zunanji ministri znova sedli za zeleno mizo, se bodo v svojem delu ravnali po skupnih napotkih, ki so jim jih dali ministrski predsedniki ob zaključku svoje julijske konference. Te napotke so na sestanku ministrov v New Yorku konec septembra tudi formalno sprejeli kot dnevni red ženevske konference.

Lahkota, s katero so se v New Yorku sporazumeli o dnevnem redu in drugih proceduralnih vprašanjih ženevskega sestanka — izmenično predsedovanje, določitev približnega roka trajanja skupnega dela ministrov in možnost, da govore tudi o »drugih vprašanjih« — so razlagali že takrat kot dobro znamenje, ker se svet še dobro spominja neskončnega zavlačevanja v zvezi s proceduro na sestankih v manj ugodnih razmerah hladne vojne. Predhodni sporazum o temeljnih proceduralnih vprašanjih najbrž tudi pomeni, da se ministri ne bodo dolgo ukvarjali z njimi, da bodo lahko hitro začeli proučevati bistvo svojih nalog.

Vsi udeleženci ženevske konference so se skrbno pripravili na svojo vlogo. Čeprav nobena vlada ni uradno objavila svojih gledišč, česar tudi ni bilo moč pričakovati, je dobro znano, da so si v minulih mesecih povsod zelo prizadevali, da bi pripravili, utrli in ugladili ženevska pota.

Jasno je, da bodo stališča, na katera se bodo postavile delegacije v začetku ženevske konference, tudi v tem primeru pomenila maksimalne zahteve. Vsi udeleženci konference so si doslej prizadevali, da bi napravili vtis, da njihova gledišča niso povsem nespremenljiva in brezkompromisna.

Na kakšno stališče se bodo torej postavili zunanji ministri potem, ko bodo opravili uvodne formalnosti konference?

PRVA TOČKA: **Varnost v Evropi in Nemčija.** Zredstavniki Zahoda so vztrajno poudarjali in še poudarjajo, da smatrajo združitev Nemčije ob jamstvu za njeno pravico, da se lahko vključi v katerokoli vojaško zvezo, za svojo temeljno nalogo. Prej dokaj togo gledišče, da so zahodne vojaške organizacije zadostno jamstvo za varnost Evrope, se je začelo spreminjati že pred sestankom ministrskih predsednikov. Zdaj govore na Zahodu o nemškem vprašanju in varnosti Evrope kot o nerazdružljivi celoti. Človek lahko celo dobi vtis, da se vodilni politiki na Zahodu temeljito ukvarjajo z idejami o varnostnih sistemih.

Razširjen Edenov načrt o varnostni zvezi določenega števila evropskih dežel in združene Nemčije, načrt o upostavitvi »cone manjše nevarnosti« v srcu Evrope in morda bolj elastična ideja, zamisel o začasnem varnostnem sistemu, ki bi ga lahko upostavili tudi pred združitvijo Nemčije, to so brščas elementi na ženevski nastop zahodnih držav.

V Moskvi pa spričo Ženeve spet vztrajajo na tem, naj bi upostavili varnostni sistem pred združitvijo Nemčije. Združitev Nemčije naj bi bila odvisna tudi od splošnega zboljšanja mednarodnih razmer in zbližanja obeh nemških držav. Bulganin je na sestanku ministrskih predsednikov predlagal, naj bi predlog o varnostnem sistemu uresničili postopoma. Pri tem je dopustil možnost začasnega obstoja Atlantskega pakta Zahodnoevropske zveze in Varšavskega pakta.

DRUGA TOČKA: **Razorožitev.** Ministrski predsedniki so se zavezali, da se bodo predstavniki njihovih dežel v pododboru za razorožitev zavzemali za sklenitev sporazuma. Na jesenskem sestanku tega organa ZN, ki je bil zaključen v začetku oktobra, pa se je vzdušje znatno zboljšalo. V formuliranju sporazuma niso dosegli nobenega količkaj pomembnejšega napredka. Ministri bodo morali nadaljevati v glavnem tam, kjer so predsedniki vlad prenehali.

Na obeh straneh je bilo čutiti težnjo, da bi čedalje manj govorili o splošnem sporazumu, o zmanjšanju oborožitve, ki je že več let predmet obširnih razprav ZDA, delno pa tudi druge zahodne dežele se zavzemajo za Eisenhowerjev načrt o medsebojni zračni inšpekciji pred slehernim drugim sporazumom. Ta načrt je bil nedavno izpopolnjen s pripravljenostjo, da bi sprejeli sovjetske ideje o inšpekciji na suhem.

TRETJA TOČKA: **Razvoj stikov med Vzhodom in Zahodom.** Ministri se bodo najbrž sporazumeli o tem, da so napotki ministrskih predsednikov, nanašajoči se na upostavitev tesnejših stikov in izmenjave med deželami in narodi, rodili nekaj sadov, še preden so jih začeli ministri podrobneje proučevati. V predženevskih izjavah in komentarjih je malone enodušno poudarjena želja, da bi dosegli na tem področju konkreten napredek. Tako lahko upamo, da bodo prispeli ministri v Ženevo oboroženi z nekaterimi predlogi. Morda prinaša minister Dulles med drugim tudi pripravljenost glede ukinitve ali vsaj ublažitve prepovedi trgovine z Vzhodom.

Za razširitev jugoslovansko-avstrijske blagovne menjave

Dunaj, 26. okt. (Tanjug). Danes so prispeli na Dunaj jugoslovanski člani posebne jugoslovansko-avstrijske gospodarske komisije. Komisija bo zasedala od 27. do 29. oktobra in bo ob tej priložnosti proučevala probleme jugoslovansko-avstrijske blagovne menjave, možnosti njene razširitve in drugih oblik gospodarskega sodelovanja. V jugoslovanski delegaciji so direktor Centropromeda Filip Marjanović, generalni tajnik Zvezne industrijske zbornice inž. Zvonko Morić ter šest direktorjev jugoslovanskih uvoznih in izvoznih podjetij.

Grčija bo sodelovala v manevrih NATO

Atene, 26. okt. (Reuter). Predstavnik grške vlade je izjavil, da bo Grčija po slovesnostih, ki so bile te dni v Smirni (Turčija), znova sodelovala v vojaških manevrih NATO in v drugi dejavnosti severnoatlantske zveze.

PO REFERENDUMU V JUŽNEM VIETNAMU

Din Diem predsednik republike in vlade

Vsi južnovietnamski ministri odstopili

Saigon, 26. okt. (AFP). Predsednik južnovietnamske vlade Din Diem je danes dopoldne proglasil republiko. Pred tem je notranji minister Van Tin sporočil izid referenduma.

Zatem je minister Hu Čau po mikrofonu prebral začasni ustavni akt, na podlagi katerega je Vietnam postal republika, državni poglavar, ki je hkrati tudi ministrski predsednik, pa ima naslov predsednika republike. Ustanovili so tudi komisijo za sestavo osnutka statuta Južnega Vietnama. To osnutek bodo poslali v obravnavanje parlamentu, ki bo izvoljen pred koncem letošnjega leta. Sedanji zakoni in uredbe bodo začasno ostali v veljavi, izvzemši tistih, ki niso v skladu z republikansko državno ureditvijo.

Vsi južnovietnamski ministri so se zatem sestali v Palači neodvisnih in sporočili novemu državnemu poglavarju Din Diemu svoj odstop.

*

London, 26. okt. (AFP). Uradno je bilo objavljeno, da je Velika Britanija pripoznala Din Diema kot glavarja južnovietnamske države.

Ollenhauerjevi predlogi za Ženevo

Bonn, 26. okt. (Tanjug). Vodja Socialdemokratske stranke Ollenhauer je danes izjavil, da slone njegovi predlogi, ki jih je poslal zunanjemu ministru von Brentanu v zvezi s pripravami na ženevsko konferenco, na dveh načelih, da je namreč združitev Nemčije nerazdružljivo povezana s sistemom evropske varnosti in da bo način, kako bodo določili bodoči vojaški status Nemčije, za organizacijo vsega varnostnega sistema v Evropi največjega pomena. Izrazil je upanje, da bodo v Ženevi dosegli napredek v obravnavanju nemškega vprašanja. Namen predlogov, ki so jih sprožili socialni demokrati, je, da bi dosegli od Sovjetske zveze in zahodnih držav pojasnila o vojaškem položaju bodoče združene Nemčije. Ollenhauer je zahteval, naj vlada takoj sproži pobudo v smislu predloga njegove stranke. Na koncu je rekel, da bi morala zahodnonemška vlada po mnenju socialnih demokratov pojasniti v Ženevi svoje stališče, če bi jo povabili, preden naj to stori, celo v primeru, če bi na zahtevo sovjetske vlade dobila takšno možnost tudi vzhodnonemška vlada.

Nemščina obvezni predmet v egiptovskih gimnazijah

Kairo, 26. okt. (Tanjug.) Nemščino bodo namesto francoščine začasno uvedli v nekaterih egiptovskih gimnazijah kot drugi obvezni tuji jezik. Angleščina bo ostala še nadalje prvi obvezni tuji jezik. V pristojnih krogih poudarjajo, da pomeni uvedba nemščine za zdaj samo poskus.

Egipt obsodil Vel. Britanijo glede Sudana

Kairo, 26. okt. (Tanjug.) Predstavnik egiptovske vlade je obdolžil Veliko Britanijo »imperialističnih namenov nasproti Sudanu in želje, da bi sudansko vojsko ohranila pod svojim vplivom«.

Izjava uradnega predstavnika egiptovske vlade je odgovor na noto, ki jo je Velika Britanija poslala egiptovski vladi v zvezi z ustanovitvijo mednarodne komisije za nadzorstvo nad referendumom v Sudanu.

Egiptovsko-sirski pakt

Pakt predvideva ustanovitev skupnega vrhovnega sveta in poveljstva oboroženih sil

Podpis dvostranskega pakta med Sirijo in Egiptom so sprejeli v večini arabskih dežel z odobravanjem. Da bi razumeli takšno razpoloženje, je treba poudariti, da je to prvi primer v moderni zgodovini arabskih dežel, da dve državi skleneta medsebojne pakte brez kakršnegakoli sodelovanja velesil.

Potem se ta pakt bistveno razlikuje od pakta o medarabski varnosti, ki so ga podpisali pred petimi leti in pri katerem so sodelovale države, ki so imele že poprej sklenjene pakte in pogodbene obveznosti z Veliko Britanijo (kakor n. pr. Irak in Jordanija).

Egiptovsko-sirski dvostranski pakt predvideva ustanovitev skupnega vrhovnega sveta, poveljstva oboroženih sil in vojaškega sveta. V teh organih bosta obe deželi zastopani prek zunanjih in obrambnih ministrov ter načelnikov generalštabov.

Tu pričakujejo, da bo Libanon kmalu podpisal podoben sporazum s Sirijo, Saudova Arabija pa z Egiptom.

Kar zadeva nakup orožja za sirsko vojsko, je predsednik parlamentarne vojaške komisije Tevfik Muktar izjavil, da bi morala tudi sirska vlada slediti zgledu Egipta.

Dva dni pred podpisom egiptovsko-sirskega pakta je bivši iraški zunanji minister in veleposlanik v Washingtonu Musa Šabandar pozval arabske dežele, naj se pridružijo turško-iraškemu paktu. Medtem ko so iraški uradni predstavniki na nedavni konferenci zunanjih ministrov v Kairu pozdravili egiptovski nakup orožja v ČSR, je Šabandar rekel, da je »zdaj komunizem najhujši sovražnik Arabcev« in da v Iraku na splošno smatrajo za glavne sovražnike »komunizem, cionizem in imperializem«, le s to razliko, da je »komunizem najnevarnejši«. **Z. Pečar**

Sovjetski ambasador v prisrčnem razgovoru z egiptovskim predsednikom Naserjem, potem ko je bil podpisan sporazum o dobavi orožja iz ČSR

Posvet generalnih tajnikov strank

Trst, 26. okt. — Sinoči so se sestali generalni tajniki socialdemokratske, demokrščanske in republikanske stranke. Obravnavali so položaj, ki je nastal v zvezi z odločitvijo liberalcev ob prekinitvi sodelovanja z ostalimi strankami vladne koalicije. Sestanek je bil posvetovalnega značaja in je imel namen ugotoviti posledice, ki lahko nastanejo zaradi ukrepa liberalcev. Generalni tajniki se bodo spet sestali danes ali jutri. Vodstvo italijanske republikanske stranke je ponudilo posredovanje glede rešitve spora v okviru štirih vladnih strank. H.

Dvostranski vojaški pakt Egipt–Saudova Arabija

Kairo, 26. okt. (Reuter). Egiptovski predstavnik je sinoči izjavil, da bosta Egipt in Saudova Arabija danes popoldne v Kairu podpisala dvostranski vojaški pakt. Pakt bosta podpisala predsednik vlade Saudove Arabije emir Fejsal in egiptovski ministrski predsednik Naser.

Novi sporazum predvideva ustanovitev skupnega vrhovnega poveljstva v miru in vojni, vsebuje pa tudi določbe, podobne tistim iz pakta, ki sta ga te dni sklenila Egipt in Sirija.

Neugoden odpor Londona

London, 26. okt. (AFP) Predstavnik Foreign Officea je danes izjavil, da bo britanska vlada neugodno reagirala na sklenitev obrambnega pakta med Egiptom in Saudsko Arabijo. Pripomnil je, da bo britanska vlada objavila svoje gledišče, ko bo pakt podpisan.

PROŠNJA MINISTRSKEGA PREDSEDNIKA ŠARETA

Izrael za vojaško zvezo z ZDA

Pariz, 26. okt. (Tanjug). Izraelski ministrski predsednik in zunanji minister Moše Šaret sta prosila ameriškega zunanjega ministra Dullesa, naj bi ZDA in Izrael čimprej sklenila vojaško obrambno zvezo. V pariških krogih trdijo, da je Šaret tudi prosil ZDA, Veliko Britanijo in Francijo za pomoč v vojaškem materialu.

Vznemirljiv položaj na Bližnjem vzhodu je bil v zadnjih treh dneh predmet mnogih političnih razgovorov v Parizu med zunanjimi ministri treh zahodnih velesil in ministrskim predsednikom Šaretom. Pariški opazovalci trdijo, da je Šaret ob tej priložnosti prosil zahodne velesile, naj opozore Moskvo, da pošiljanje orožja arabskim deželam neogibno vodi v novo vojno v Palestini. Hrati je zahteval, naj tri velesile ponovno svečano potrdijo prejšnjo deklaracijo o jamstvih za ravnotežje sil na Bližnjem vzhodu.

EISENHOWERJEVA IZJAVA PRED ŽENEVO

»Upostavite, kar pričakuje svet«

Denver, 26. okt. (AFP). V izjavi, ki so jo davi izročili tisku, je predsednik ZDA Eisenhower pozval Sovjetsko zvezo, naj v Ženevi izpriča tistega duha pomiritve, »ki navdihuje Amerikance«, da bi postavili temelje miru in napredka, kar »pričakuje ves svet«.

Svet sodi, pravi Eisenhower, da je letošnja konferenca ministrskih predsednikov v Ženevi »ustvarila novega duha«, ki bo omogočil, da bodo v prihodnje mogli urediti svetovne probleme.

Esenhower sodi, da bo »odločilna preizkušnja« tega, bližnja ženevska konferenca, ko se bodo zunanji ministri stvarno lotili obravnavanja teh problemov.

»Na prvem mestu med njimi je ponovna združitev Nemčije v okviru evropske varnosti,« je izjavil predsednik Eisenhower.

Na koncu je predsednik ZDA izrazil upanje, da se bo ministrom posrečilo razjasniti nekatere nesporazume, ki so se pojavili v zvezi z razorožitvijo.

Presenečenje v Hong Kongu

Hong Kong, 26. okt. (AFP). Izjava kitajske časopisne agencije »Nova Kitajska«, ki jo je oddajal Radio Peking, da ima namreč NR Kitajska pravico zahtevati, naj ji vrnejo portugalsko posest Macao«, je presenetila in vznemirila javnost v Hong Kongu. S tem namreč Peking prvikrat odkrito zahteva, naj se ta otoček, ki je oddaljen samo nekaj milj od britanske kolonije, priključi Kitajski.

— Z VSEH STRANI SVETA —

IRAN

SKLADIŠČE OROŽJA

Teheran, 26. okt. (AFP). V predmestju Teherana so odkrili novo skladišče orožja stranke Tudeh. Vojaški guverner Teherana general Tejmur Bafhtiar je izjavil da so v tem skrivališču našli približno 50.000 bomb.

ZDA

NADALJEVANJE KONFERENCE O MIRNODOBNI UPORABI ATOMSKE ENERGIJE

New York, 26. okt. (Reuter). Znanstveniki iz 12 dežel, vštevši tudi SZ so danes začeli tri dni trajajočo konferenco, s katero se pravzaprav nadaljujejo razprave za okroglo mizo o mirnodobni uporabi atomske energije, ki so se začele avgusta letos v Ženevi. Znanstveniki so se sestali pod pokroviteljstvom uprave nacionalne industrijske konference.

POLJSKA

OBSOJENI VOHUNI

Varšava, 26. okt. (PAP). Varšavsko vojaško sodišče je danes obsodilo 3 Poljake, češ da so vohunili v prid ameriški obveščevalni službi v Zahodni Nemčiji. Obsojeni so bili na 6 do 13 let zapora.

EGIPT

DVA MILIJONA FUNTOV V SKLADU ZA NAKUP OROŽJA

Kairo, 26. okt. (Reuter). Egiptovski svet za komunalne službe je podelil skladu za nakup orožja v ČSR milijon egiptovskih funtov. S tem je skupni znesek tega sklada narasel na 2 milijona 100.000 egiptovskih funtov.

INDIJA

PREDSEDNIK INDONEZIJE OBISKAL INDIJO

New Delhi, 26. okt. (AFP). Podpredsednik republike Indonezije dr. Hatta je danes prispel v New Delhi, kjer ga je na letališču sprejel predsednik indijske vlade Nehru. Med en mesec trajajočim bivanjem v Indiji bo imel več sestankov z Nehrujem. Posebej bo proučeval napredek, ki ga je Indija dosegla v kmetijstvu in hidroenergetiki.

MEHIKA

USTANOVITEV KOMISIJE ZA JEDRSKO ENERGIJO

Mexico, 26. okt. (AFP). Mehiška vlada je sklenila ustanoviti nacionalno komisijo za jedrsko energijo, ki bo nadzorovala vso dejavnost v zvezi z pridobivanjem in uporabo te nove energije. Predsednik mehiške vlade Adolfo Rolz Cortinez je poslal zadevni zakonski osnutek predstavniškemu domu mehiškega kongresa.

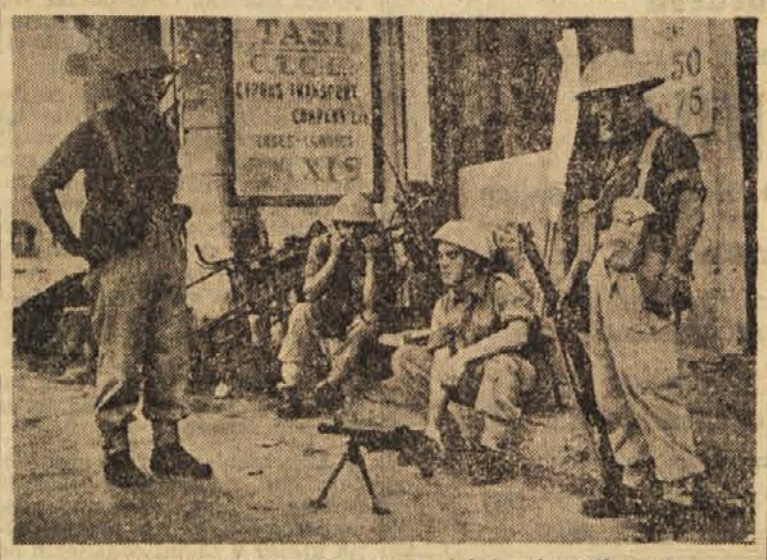

Britanske čete na Cipru so v stalni pripravljenosti

SKRBNIŠKI ODBOR OZN

Predlog o bodočem delu

Osnutek resolucije o delu z nesamoupravnimi področji, na katerih živi nad 170 milijonov ljudi

New York, 26. okt. (Tanjug) Skrbniški odbor ZN je nadaljeval razpravo o položaju na nesamoupravnih področjih. S tem vprašanjem se ukvarja že od 5. oktobra. V generalni debati je sodelovalo 42 govornikov, v Odboru so predložili več resolucij, s katerimi bi bilo urejeno nadaljnje delo Združenih narodov v zvezi z nesamoupravnimi področji. Na teh področjih živi nad 170 milijonov ljudi.

Osem dežel, med njimi Jugoslavija, je izročilo odboru skupni osnutek resolucije, po katerem naj bi Združeni narodi proučili vse uspehe, dosežene na nesamoupravnih področjih v zadnjih desetih letih. Prva faza proučevanja bi bila v tem, da bi generalni tajnik OZN na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine sprožil predlog, kako naj bi se lotili tega dela. Na podlagi takšnega predloga bi zasedanje sklepalo o proučevanju napredka, doseženega v desetih letih.

Velika večina delegacij je s simpatijami sprejela ta predlog in najbrž bo tudi sprejet. V okviru takšnega splošnega proučevanja položaja bi lahko Združeni narodi uspešneje obravnavali razne pereče zadeve. V generalni debati so poudarili pomembne uspehe, dosežene na posameznih nesamoupravnih področjih. Večina delegacij pa je poudarila, da napredujejo ta področja prepočasi in da bi morali Združeni narodi bolj skrbeti za usodo nad 170 milijonov prebivalcev, živečih še zmeraj pod tujo upravo. Mnoge delegacije menijo, da bi bil najboljši začetek za večjo skrb Združenih narodov za nesamoupravna področja desetletni pregled, ki bi omogočil vpogled v vse panoge družbenega življenja, napredka in težav, v katerih živi prebivalstvo teh področij.

Demonstracije proti policijski uri

Nikosia, 26. okt. (AFP). V Famagusti so danes demonstrirali Ciprčani proti uvedbi policijske ure.

Demonstranti, ki so vzklikali protibritanska gesla, so zasedli glavni trg. Hkrati se je v vsem mestu začela enourna protestna stavka. Demonstranti metali kamenje v policaje in na britanska vozila. Zatem so policaji, oboroženi s palicami in ščiti ob pomoči vojske napravili nekaj jurišev na množico, pri čemer so uporabili tudi solzilni plin. Aretirali so deset ljudi.

DIPLOMATSKA KRONIKA

JUGOSLOVANSKI VELEPOSLANIK IZROČIL POVERILNA PISMA KRALJU BAUDOINU

Bruselj, 26. okt. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Bruslju Marijan Barišić je danes izročil belgijskemu kralju Baudoinu nova poverilna pisma. Barišić je bil doslej jugoslovanski poslanik v Bruslju, sedaj pa je bil imenovan za poslanika, ker je bilo jugoslovansko poslaništvo povišano na stopnjo veleposlaništva.

PETAR STAMBOLIČ SPREJEL ŠVEDSKEGA IZREDNEGA POSLANIKA

Beograd, 26. okt. (Tanjug). Predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić je danes sprejel na protokolarni obisk švedskega izrednega poslanika in pooblaščenega ministra Ole Jedela.

Nesorazmerno obdavčenje

Davki kmetov zaostajajo za njihovimi dohodki. — Velikost posestva ni več edino merilo gospodarske moči kmetij

Naša skupnost je dobila lani od vsega gospodarstva na račun akumulacije kakih 670 milijard dinarjev. Individualni kmečki proizvajalci, na katere odpade po statističnih podatkih 68 odstotkov gospodarsko aktivnega prebivalstva, so plačali na račun davka na dohodek 27 milijard. Vidimo torej, da je njihov delež v naporih za gospodarski razvoj države v primerjavi z ostalimi proizvajalci zelo majhen. Glede na splošno zaostajanje gospodarstva pa bi lahko to delno tudi opravičili.

Glavno pa je nekaj drugega, namreč, ali naša sedanja davčna politika dovolj izpodbuja proizvajalce k povečanju proizvodnje. Ni dvoma, da prehod na novi sistem obdavčenja po katastru že pomeni korak naprej v tej smeri. Najnovejše analize pa kažejo, da je v tem sistemu še več pomanjkljivosti, ki, objektivno gledano, zavirajo razvoj proizvajalnih sil na vasi. V pričujočem članku bomo opozorili na nekatere momente, ki to osvetljujejo.

Po razpoložljivih podatkih sedanja davčna bremena ne gredo vzporedno z naraščanjem njihovih dohodkov; nasprotno, vidimo, da nekoliko nazadujejo. Vtem ko je znašala davčna stopnja l. 1952 glede na skupni dohodek 12 %, je znašala predlanskim 9, lani pa 8,5 %. Tudi davčna stopnja glede na odkup kmetijskih pridelkov je znašala 1952. leta 41 %, predlanskim 29, lani pa samo 24 %. Letos naj bi ostale davčne stopnje glede na skupni dohodek in odkup na isti ravni kakor lani. Ker pa so cene kmetijskih pridelkov znatno narasle, je delež davkov v dohodkih kmetov manjši, kakor je bil lani.

OSTRA PROGRESIJA

Vse davčne obveznosti kmečkega davkoplačevalca so skupek osnovnega in dodatnega davka. Osnovni davek dobimo z uporabo enotne 6% davčne stopnje na skupni katastrski dohodek, dodatni davek pa z uporabo lestvice na isto osnovo Čim večja je osnova, tem večja je tudi stopnja dodatnega davka, kar pomeni, da imamo progresivno obdavčenje. Lestvica dodatnega davka je zasnovana tako, da znaša za dohodek 30.000 din skupna stopnja 8,5 %, za dohodek nad 700.000 din pa 50,7 %. Kako se giblje obdavčenje po dohodku kmečkih gospodarstev, vidimo iz naslednje tabele:

Kategorije davkoplačevalcev (dohodek izkazan v 1000 din)	Število davkoplačevalcev	Znesek davčnih osnov v mil. din	Povprečna davčna osnova	Povprečne stopnje osnovnega dodat. davka
Do 30	1,240.824	16.509	13.305	8,6
od 30 do 50	481.560	19.220	39.912	10,1
od 50 do 80	426.560	27.319	64.043	12,2
od 80 do 120	314.749	30.867	98.069	14,5
od 120 do 160	167.122	23.044	137.887	16,8
od 160 do 200	96.410	16.926	175.563	19,6
od 200 do 250	64.505	13.923	215.844	23,7
od 250 do 300	34.070	8.921	261.851	28,2
od 300 do 400	27.575	9.292	336.972	32,9
od 400 do 500	7.097	3.107	437.791	35,7
od 500 do 600	1.716	913	532.051	39,6
od 600 do 700	665	421	633.083	43,9
nad 700	480	497	1,035.417	50,7

Ti podatki nam jasno govore, da je stopnja osnovnega in dodatnega davka v zelo ostri progresiji. Giblje se v razmerju 1:6,2.

RAČUNANJE SAMO PO HEKTARU

Na drugi strani pa so dohodki kmečkih gospodarstev za vse vrste posesti izravnani, kar je treba pripisati zaslužkom zunaj kmetijstva. Po podatkih ankete o kmečkih gospodarstvih v gospodarskem letu 1953/54 so znašali povprečni dohodki kmečkih gospodarstev 127.877 din, in sicer gospodarstev do 3 ha 101.477, od 3 do 8 ha 119.822, nad 8 ha pa 175.474 din. Glede na velikost posestva posameznih kategorij so te razlike res neznatne, zlasti če upoštevamo, kolikšne so potrebe po investiranju pri posameznih kategorijah posestev. Če pa pogledamo dohodke zunaj kmetijstva, vidimo, da so manjši kmetje v mnogo boljšem položaju. Omenjena anketa kaže, da znašajo dohodki zunaj kmetijstva pri kmetijah do 3 ha 56.032 din letno, pri kmetijah od 3 do 8 ha 42.542, pri kmetijah nad 8 hektarov pa 41.844 din.

Tu lahko opazimo dvoje značilnih dejstev. Predvsem dajejo vsa naša kmečka gospodarstva razmeroma malo za davke. O tem nam spet najbolje govore podatki iz ankete o kmečkih gospodarstvih. Od celotnih povprečnih letnih izdatkov v znesku 123.591 dinarjev na kmetijo odpade na davek 16.364 din ali 23,5 %. Pri posameznih kategorijah, zlasti pri kategorijah do 3 ha, pa je ta odstotek še nižji. Za kmetije do 3 ha znaša 6 %, od 3 do 8 ha 14, nad 8 ha pa 21 %.

DOHODKI ZUNAJ KMETIJSTVA NISO ZAJETI

Če pogledamo davčna bremena po posameznih področjih, vidimo, da niso pravilno porazdeljena. V krajih, kjer so dohodki zunaj kmetijstva večji, so davčna bremena manjša, v žitorodnih krajih, kjer so dohodki zunaj kmetijstva manjši, pa so davčna bremena znatno višja. To vidimo iz naslednje tabele:

	Celotni dohodki	Plačani davki	Odstotek davkov od cel. dohodkov
Srbija	123.137	20.293	16,5
Ožja Srbija	122.845	19.134	15,6
Vojvodina	138.404	29.078	21
Kosmet	91.986	9.993	11
Hrvatska	142.182	14.116	10
Dalmacija	164.105	9.654	6
Slovenija	183.804	25.890	14
BiH	86.151	8.861	10
Makedonija	118.091	17.336	15
Črna gora	86.916	4.332	5

Na podlagi tega pridemo do sklepa, da davki niso dobro porazdeljeni in da bremene najbolj tiste kmete, ki so tržni proizvajalci in katerih večina dohodkov izvira prav iz kmetijstva. Vse to dokazuje, da so postale nekatere spremembe v naši davčni politiki neodložljive.

Predvsem je treba omiliti davčne progresive tako, da bo davek enakomeren po stvarnih dohodkih. To bi lahko storili, če bi spremenili v lestvici stopnje dodatnega davka, ki bi omogočile enakomernejše obdavčenje vseh kategorij. Toda pri določanju davčnih stopenj moramo upoštevati tudi nekatera druga važna dejstva.

Z uveljavljenjem zakona o agrarni reformi in določitvijo zemljiškega maksimuma 10 ha smo upostavili na vasi takšne odnose, da velikost posestva ni več glavna gospodarska moč kmetije (kakor je bilo prej). Zdaj imajo na vasi dokaj važno vlogo razne storitve, ki jih nudijo posamezne kmetije drugim, kakor na primer mletje v mlinih, oranje s traktorjem, prevoz pridelkov, čiščenje in sortiranje semen, kuhanje žganja in podobno.

TEŽNJA PO DROBITVI KMETIJ

Sedanja ostra progresija lahko vpliva tudi na nadaljnjo drobitev kmečkega gospodarstva. Uveljavlja se že dokaj razširjena težnja po razdelitvi posameznih kmetij. Vzrokov delitve ni težko spoznati. Kmetija, obsegajoča 8 ha obdelovalne zemlje v kmetijsko srednje dobrem okraju z razdelitvijo na tri dele n. pr. zmanjša skupno davčno obveznost za vse tri dele skoraj za polovico ali v absolutnem znesku za kakih 30.000 din. Takšne delitve so v nekaterih primerih formalne narave samo, da bi se zmanjšala davčna obveznost.

Za nas pa so važne tu gospodarske posledice, ki lahko nastanejo iz tega. Davčna politika ne sme povzročati nadaljnje drobitve kmečkih posestev, niti favorizirati že tako nerentabilne proizvodnje na majhni kmetiji. Nasprotno biti mora takšna, da vzpodbuja tiste, ki imajo pogoje, da postanejo tržni proizvajalci in da jim v okviru veljavnih zakonitih predpisov omogoči, da gospodarsko okrepe svojo posest na škodo tistih, ki imajo zemljo, pa jim je kmetijstvo vir postranskih dohodkov. Davčna politika naj vzpodbuja in pomaga krepiti proizvodnjo na vasi. V tem smislu se nam obetajo ustrezni predpisi.

Tudi cilj novih ukrepov, nanašajočih se na kmetijsko zadružništvo, je predvsem v tem, da bi zadruge usposobili, da bi postale opora v pospeševanju kmetijstva. To lahko postanejo, če bodo res nudile kmetu gospodarsko pomoč.

Drasinover

Zakaj so v avgustu in septembru nazadovale hranilne vloge v Sloveniji

Med našimi potrošniki se od časa do časa pojavijo govorice, da se bo podražilo zdaj eno, zdaj drugo blago, ali pa da bo določenega blaga zmanjkalo. Te govorice pogosto pomagajo razširjati tudi uslužbenci v trgovini, ki svetujejo potrošnikom, naj blago kupijo oziroma se založe. Tak tipičen primer smo letos dvakrat doživeli glede sladkorja. Prvič, v začetku leta, ko je bilo rečeno, da se bo sladkor podražil, v juliju pa vrh tega, da ga bo zmanjkalo. Sladkor se v resnici ni podražil, pač pa so pretirani nakupi v začetku poletja povzročili, da je sladkorja res zmanjkalo preden so prispele že prej nabavljene količine iz tujine. Ni treba še posebej poudarjati, da tako vznemirjanje potrošnikov povzroča škodo ne le skupnosti, marveč tudi tistim potrošnikom, ki imajo potem težave pri preskrbi.

Še hujše gospodarskege posledice so imele v avgustu in septembru govorice, češ da bo v kratkem denar zamenjan oziroma razvrednoten, da se bodo občutno zvišale cene in plače. Tudi tem zlobnim govoricam so mnogi nasedli. Kmalu se je seveda izkazalo, da gre za napačno in zlonamerno prikazovanje napovedane zamenjave manjših bankovcev v kovance, ki seveda nima nič skupnega s kakšno spremembo vrednosti denarja in predstavlja zgolj tehnični ukrep. Pozneje so tudi izjave naših voditeljev glede bodočih smernic naše ekonomske politike znova potrdile, da ne more biti govora o kakšnem zviševanju ravni naših cen. Vendar ni odveč, če se danes povrnemo na te govorice, da prikažemo, kakšno škodo so povzročile ne le tistim, ki so nasedali, ampak tudi skupnosti.

Marsikdo, ki so ga govorice zbegale, je mislil, da mora hitro kaj kupiti, kakšno industrijsko blago, ki ga morda nitj ne potrebuje. To prekomerno povpraševanje je seveda vznemirilo naš trg in je nekaj časa oviralo uspešno prizadevanje za njegovo stabilizacijo.

Mnogi pa so v tistih dneh začeli tudi dvigati hranilne vloge in trošiti težko prihranjen denar, naložen pri banki ali hranilnici. To dviganje denarja v bankah in hranilnicah se je sicer kmalu ustavilo, vendar je škoda tu in se ne da tako hitro popraviti. To nam zgovorno potrjuje gibanje hranilnih vlog v zadnjih mesecih.

Do konca julija so se hranilne vloge v Sloveniji mesec za mesecem dvigale, in sicer kar občutno. Stanje hranilnih vlog je naraščalo vsak mesec povprečno za 130 milijonov. Tako so se od začetka leta do konca junija hranilne vloge v Sloveniji dvignile za skoraj milijardo din, namreč od 2732 na 3714 milijonov. V avgustu in septembru, ko so govorice o zamenjavi zbegale nekatere vlagatelje, pa so dvigi presegli nove vloge za 236 milijonov, tako da se je stanje hranilnih vlog spet zmanjšalo v teh dveh mesecih na 3478 milijonov. Zdaj se vloge sicer spet dvigajo, vendar bomo morali varčevati nekaj mesecev, da bomo spet dosegli staro stanje.

Mnogi so tudi govorili, da se je treba pred »znižanjem vrednosti denarja« zadolžiti in so vlagali prošnje za potrošniška posojila, češ da jih banke potem ne bodo več dajale. V resnici pa je nova zvezna uredba o potrošniških kreditih le razširila možnost najemanja potrošniških posojil, pač pa je hkrati uvedla za dolžnike nekoliko strožji režim, da se prepreči lahkomiselno zadolževanje. Tem strožjim predpisom se lahko zahvalimo, da se vsota potrošniških posojil pri denarnih zavodih in pri trgovski mreži v teh zavodih ni v tolikšni meri dvignila, kakor bi se sicer. V avgustu in septembru je stanje teh posojil v Sloveniji narastlo za 83 milijonov na 2411 milijonov din.

Čas bi že bil, da bi potrošniki pokazali ob takih zlobnih govoricah več lastne razsodnosti in da tem govoricam ne bi nasedali. Hkrati ne bi bilo odveč, če bi v bodoče stopili malo na prste tistim uslužbencem naše socialistične trgovine, ki v prizadevanju, da dosežejo povečanje prometa, podpirajo take govorice in jih pomagajo razširjati.

S.

Po prvih tednih delovanja novih občin

Žalec: Sveti se že lotevajo nalog, odločneje pa bodo lahko prijeli za delo, ko bo v ljudskem odboru dovolj strokovnih uslužbencev in ko bodo izvoljeni krajevni odbori

Komuna savinjskih hmeljarjev. Tako bi lahko imenovali občino Žalec. Grenka, toda žlahtna roža je dokaj odločilno vplivala na to, da se je v komuno združilo 9 bivših občin, kjer gojijo hmelj. Področje nove občine meri 27.000 ha površine, na njem pa živi 28.400 prebivalcev. Razen kmetijstva, v katerem so razen pridelovanja hmelja pomembni še poljedelstvo, sadjarstvo in živinoreja, je močna tudi industrija, ki se je razvrstila v večjih krajih občine: tekstilna industrija v Šempetru in Št. Pavlu pri Preboldu, tovarna nogavic v Polzeli, »Juteks« v Žalcu itd.

Takšna struktura občine pove, da bosta imela svet za gospodarstvo in svet za kmetijstvo mnogo dela. Razen teh dveh je pri občinskem ljudskem odboru še 9 svetov: za splošno upravo in proračun, za turizem, za komunalne zadeve, za stanovanjsko problematiko, za prosveto, za šolstvo, za zdravstvo, za socialno skrbstvo, za delo in delovna razmerja. Sestav članov svetov je zadovoljiv. Na prvih sejah svetov je bila živahna razprava, slišati je bilo umestne predloge; člani svetov niso prišli na seje samo sedet, poslušat in kimat, ampak so v razpravah povedali tudi svoje misli. Vendar pa svete ovira to, da ljudski odbor še ni uspel dobiti nekaterih strokovnih uslužbencev (pravnika, gradbenega referenta, tržnega inšpektorja, načelnika za gospodarstvo, sodnika za prekrške), ki naj bi pripravljali gradivo o problemih, s katerimi se ukvarjajo sveti. K povečani dejavnosti svetov bo prispevala tudi izvolitev krajevnih odborov, ki bodo opozarjali svete in ljudski odbor na probleme s terena. Toda nekateri sveti že razmišljajo o svojem delu. Svet za stanovanjske zadeve se bo srečaval s stanovanjsko krizo. V Žalcu stanuje precej ljudi, ki se vozijo v službo drugam, n. pr. v Celje. V Žalcu so sklenili ustanoviti eno stanovanjsko skupnost z eno stanovanjsko upravo, da bi poslovanje pocenili in da bi laže pravilneje razdeljevali stanovanja. Drugi sklep se nanaša na ustanovitev občinskega stanovanjskega sklada. Sklicali bodo predstavnike podjetij in jim svetovali, naj vložijo sredstva v ta sklad. Delavci in uslužbenci podjetij, ki bodo prispevala svoj delež v občinski stanovanjski sklad, bodo uživali prednost pri dodeljevanju kreditov za gradnjo stanovanjskih hiš.

Žalec

Svet za šolstvo je že v Tednu matere in otroka izpričal precej iniciative. Svet za turizem bo skušal poživiti dejavnost turističnih in olepševalnih društev in ustanoviti še več društev. Komunalni svet je razpravljal o uporabi sredstev, ki pritekajo z občinsko doklado. Gospodarski svet pa se bo lotil analize trgovine, obrti in drugih gospodarskih vej v občini.

Pokazalo pa se je, da se delovna področja nekaterih svetov tako prepletajo, da je včasih težko določiti, kateri izmed svetov naj obravnava probleme. Tako je n. pr. s področji sveta za komunalne zadeve, sveta za turizem in sveta za stanovanjsko problematiko ali pa s področji sveta za šolstvo in sveta za prosveto. Nujna bo torej precejšnja koordinacija v dejavnosti posameznih svetov. Zato pripravlja občinski ljudski odbor poslovnik tako zase, kakor tudi za svete in za krajevne odbore.

Med problemi, ki jih nova občina čuti, je nerazvit občinski promet oziroma neugodne prometne zveze. Ker je precej večjih krajev v občini oddaljenih od železnice, si z vlakom ne morejo dosti pomagati. Zato se pojavlja potreba po upostavitvi avtobusnih prog, toda celjsko avtobusno podjetje tej želji ne more ustreči, ker nima na razpolago vozil. Zato so v občini Žalec začeli razmišljati o tem, da bi ustanovili lastno občinsko avtobusno podjetje.

Vransko: Nalog je precej

Na Vranskem se je večina volivcev v razpravi o upravno-teritorialni razdelitvi odločila za svojo občino, ki ima okrog 2700 prebivalcev in je torej po številu prebivalcev in po ozemlju (5297 ha) najmanjša občina v celjskem okraju. Osnovali so pet svetov. V gospodarstvu prevladuje kmetijstvo. Industrije ni, obrt je šibka. Pred vojno je bil v občini dokaj razvit turizem, saj so, zlasti turisti iz Srbije, radi prihajali semkaj in obiskovali bližnje izletne točke. Zdaj pa turizmu v občini bolj slaba prede, k čemur prispeva tudi zanemarjeno gostinstvo, ki z ne dovolj

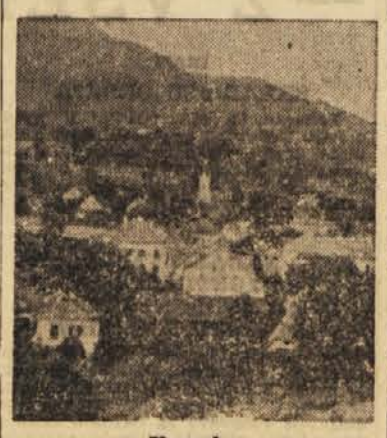

Vransko

solidno postrežbo in razmeroma visokimi cenami ne more privabiti gostov. Morda bo za napredek turizma kaj več storil novi ljudski odbor.

Ljudski odbor je osnoval pet svetov.

Slov. Konjice: Ljudski odbor je že sprejel nekatere odloke

Komuno Slovenske Konjice sestavljajo bivše občine Loče, Zreče, Vitanje in Konjice. Občina šteje 18.000 prebivalcev. Novi ljudski odbor je doslej trikrat zasedal ter je že sprejel nekaj odlokov, n. pr. odlok o občinski dokladi in odlok o javnem redu in miru. Tudi zbori volivcev so že bili. Na njih so volivci razpravljali največ o komunalnih problemih, zlasti o ureditvi poti in o nadaljnji elektrifikaciji. — Tretjina nove občine namreč še nima elektrike (to so predvsem področja bivših občin Zreče, Loče in Vitanje). V občini je nekaj industrijskih podjetij, tovarna usnja v Konjicah, kovinska industrija v Zrečah in v Vitanju itd. Industrija ustvarja največji del narodnega dohodka, toda večina prebivalstva se ukvarja s kmetijstvom, v katerem pa prevladuje naturalna proizvodnja, t. j. kmetje prodajo razmeroma malo pridelkov na trg, temveč jih večina porablja zase. Prevladujejo kmetije s 4—6 ha ornih površin. V obrti manjkajo nekateri poklici (urar, fotograf), za katere pa nimajo ustreznih lokalov. Pri ljudskem odboru deluje 8 svetov: svet za splošno upravo in proračun, za gospodarstvo, za komunalne in gradbene zadeve, za šolstvo, za prosveto, za socialno skrbstvo, za zdravstvo ter svet za delo in delovna razmerja. Pri nekaterih svetih so osnovane komisije (n. pr. komisija za kmetijstvo pri gospodarskem svetu, stanovanjska komisija pri svetu za komunalne in gradbene zadeve itd.). Tudi na tem ljudskem odboru pravijo, da ovira delo svetov pomanjkanje strokovnega aparata, ki naj bi pripravljal gradivo za analizo posamezne problematike.

Slovenske Konjice

Na zborih volivcev so izvolili tudi tri krajevne odbore, ki so na sedežih bivših občin.

M. Z.

OBIŠČITE NAŠ PAVILJON NA

I. jugoslovanski razstavi usnjarstva

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU

»KONUS«

Tovarna usnja ● Slovenske Konjice

USNJARNA ● JERMENARNA ● PIKERIJA

kjer imamo razstavljene svoje priznane izdelke

OBIŠČITE TUDI NAŠO POSLOVALNICO

»K O N U S«

LJUBLJANA ● GOSPOSVETSKA 2

kjer boste točno in solidno postreženi!

3687

OB OBČINSKEM PRAZNIKU

V Semiču dvoje pomembnih podjetij vztrajno gradi naprej

14 let bo minilo jutri, ko so se prvi partizani s področja semiške občine na Smuku pridružili ostalim belokranjskim partizanom in se vključili v prvo belokranjsko partizansko četo. 112 borcev, padlih v enotah NOB, 12 ustreljenih talcev in 33 ljudi, umrlih v taboriščih okupatorjev — to je visok krvni davek, ki ga je prispeval zavedni Semič z okolico za veliko stvar svobode.

Tretjič bodo jutri praznovali v Semiču občinski praznik — spomin na 28. oktober 1941. S ponosom se lahko delovni ljudje partizanskega Semiča ozirajo na prehojeno pot, saj tudi zdaj ne stoje ob strani. Semič je po številu prebivalcev sicer najmanjša občina združenega novomeškega okraja (šteje pribl. 3700 ljudi), po prizadevanju občinskega ljudskega odbora in pripravljenosti občanov za napredkom pa nikakor ni med zadnjimi. Nova semiška občina ima precejšnje težave, saj je vse delo v upravi le na ramenih petih ljudi. Ti se sicer trudijo, a ne morejo zadovoljiti številnim nalogam, ki jih prinašajo s seboj nove, širše pristojnosti občinskih ljudskih odborov. Če ima občina v Črnomlju 45 nameščencev, Semič pa komaj 5, tu ni nekaj v redu: to lahko presodi vsakdo, ki količkaj pozna belokranjske razmere. Prav gotovo bo treba s kadri pomagati predvsem tam, kjer je pomoč najbolj potrebna.

Kmetijstvo, zlasti vinogradništvo in živinoreja, daje večini prebivalcev semiške občine vsakdanji kruh. Kmetijska zadruga na Črešnjevcu je med najmanjšimi, toda hkrati med najboljšimi zadrugami Dolenjske. Le 60 članov ima, pa je imela lani na pr. več ko za 13 milijonov din prometa, a od tega kar 7 milijonov od odkupa kmečkih pridelkov! To je ena redkih zadrug, kjer člani lahko prodajo vse: od jajc, zdravilnih zelišč, lesa, sena, koša koruze, žita in industrijskega, odpadlega sadja do žitne slame. KZ na Črešnjevcu je svojim članom postregla s kvasom in modro galico, ko tega blaga ni bilo skoraj nikjer dobiti! Kmetje so se navezali na zadrugo, da danes brez nje ne bi mogli veti. — Znatno se je okrepila tudi KZ na Semiču, čeprav ima težave s kadri. Zdaj namerava ustanoviti odsek za nakup in prodajo živine, da bo dobiček ostajal domači zadrugi za napredek kmetijstva v občini.

Na Vrtači je podjetje za elektrozveze Telekomunikacije iz Ljubljane leta 1950 postavilo skromno delavnico, v kateri je začelo delati 7 delavk. Zdaj sedi za preciznimi stroji v semiškem obratu Telekomunikacij že nad 90 deklet, ki jih skoraj ne ločiš več od pravih industrijskih delavk. Spretni prsti izdelujejo upornike, kondenzatorje, potenciometre in druge sestavne dele, ki so nujno potrebni v radijski industriji. Iz skromnega začetka se je razvilo pomembno podjetje, ki bo zaposlilo do konca tega leta še 30 delavk in ki tudi v narodnem dohodku okraja in občine precej pomeni.

Pravtako skromen je bil začetek mizarskega podjetja, ki ga bodo jutri dopoldne na Semiču slovesno odprli. Decembra 1952 so začeli štirje mizarski pomočniki s skromnim orodjem, brez strojev in prostora, delati za novo krajevno podjetje. Težko je šlo brez sredstev, a skozi najhujše so se prebili: obnovili so dve delavnici, s prostovoljnim delom zgraditi večjo, skoraj 30 m dolgo delavnico in za sedemkrat povečali število zaposlenih. V dveh izmenah dela zdaj v semiškem mizarstvu 30 ljudi. Kvalitetno delo in nizka cena — to je njihovo geslo. Zato imajo naročil toliko, da jih morajo odklanjati. Izdelujejo predvsem šolsko opremo in stavbno mizarstvo. 60 bi jih imelo dovolj kruha v podjetju, ki pa ne zmore sredstev, da bi zgradilo sušilnico in razširilo sedanji obrat še na novo strojnico.

Iz malega je zraslo na Semiču že precej: iz skromnih obrtnih začetkov ima občina zdaj dve pomembni podjetji, v katerih raste domač kader in počasi, a zanesljivo in vztrajno gradi naprej. Uredile so se tudi šolske razmere, kulturno-prosvetno življenje v občini obeta razmah, pravtako pa precej skrbijo tudi za telesno vzgojo mladine. Skratka — na Semiču gredo naprej.

Glavni trg v Novem mestu

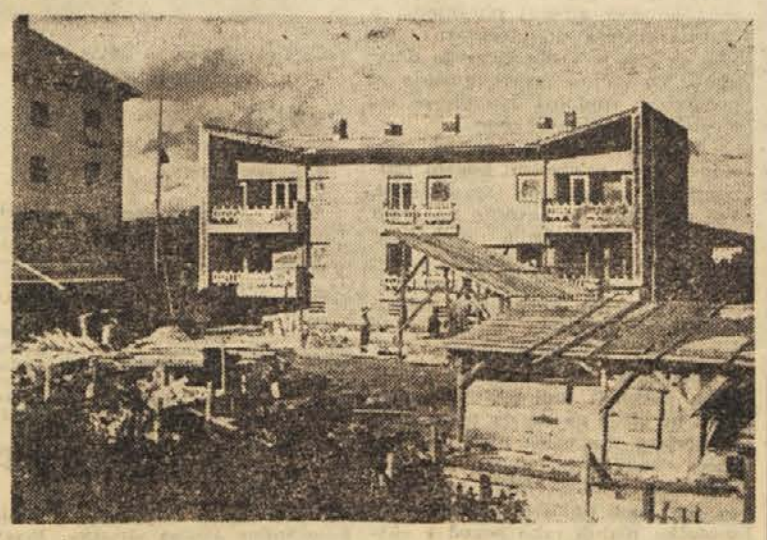

Stanovanjsko vprašanje je v Novem mestu še vedno najbolj pereč problem, ki čedalje bolj ovira nadaljnji gospodarski in kulturni razvoj mesta. Graditev novih stanovanj zaostaja za najnujnejšimi potrebami. Na sliki: na Grmu rastejo novi stanovanjski bloki. Prvi četvorček bo vseljiv te dni

V soboto proslavlja

Novo mesto svoj dan

Dne 29. oktobra 1941 so se partizani iz Novega mesta in nekaterih drugih dolenjskih krajev na Brezovi rebri združili v novomeško partizansko četo in takoj odšli proti Bučki, kjer so napadli nemško postojanko. Ta spominski dan, pomemben mejnik za razvoj oboroženega upora na Dolenjskem, si je Novo mesto izbralo za svoj občinski praznik. Letos ga bo proslavljalo že tretjič.

Na svoj dan se mesto, ki čedalje bolj postaja resnično upravno, gospodarsko in kulturno središče Dolenjske, vneto pripravlja. Ob prvem praznovanju leta 1953 so posvetili spominu herojev, padlih borcev, talcev in ostalih žrtev fašističnega terorja najlepše urejen del mesta — umetniško izdelano stebrišče lopo na nekdanjih »Gorenjih vratih«, v kateri so spominske plošče z 250 imeni padlih Novomeščanov, kipa Borisa Kidriča in Staneta Rozmana ter kip »Pesem zmage« na preurejenem Kidričevem trgu. Desetega leta svobodnega življenja in tretjega praznovanja mestnega praznika pa se spominja Novo mesto z urejenim središčem mesta.

Zares je dobil Glavni trg zadnje dni povsem drugačno lice. Tlakovan prostor pred mestno hišo, kamnit spominski vodnjak v gornjem delu trga, preurejen prostor pred mestno kavarno in dolga vrsta pravkar posajenih maklenov, vse to je poleg okusno obnovljenih stavb Narodne banke in podružnice Državnega zavarovalnega zavoda docela spremenilo vnanjo podobo trga. Tako urejen bo trg trajen in dostojen spomin na deseto leto svobode. Prihodnje leto bodo na novi vodnjak postavili še soho Gentja zmage, ki jo kleše akad. kipar Zdenko Kalin.

Spored prireditev ob letošnjem praznovanju 29. oktobra je pester in obširen. V petek popoldne ob 17 bodo v dvorani Sindikalnega doma odprli razstavo »O življenju in delu Janeza Trdine«, zvečer ob 20 pa bo v Domu ljudske prosvete slavnostna akademija, na kateri bo novomeško gledališče nastopilo z Borovo Težko uro.

V soboto zjutraj bo budnica, dopoldne pa osrednja komemoracija v čast žrtvam revolucije na spominskem prostoru na Vratih. Zatem bodo na Glavnem trgu pred Rotovžem odkrili doprsna kipa Janeza Trdine in Dragotina Ketteja, katerih imeni sta za trajno povezani s kulturno zgodovino mesta, pisatelju Trdini pa takoj nato še spominsko ploščo na hiši v Streliški ulici, kjer je pred 50 leti umrl. Sledil bo promenadni koncert godbe Doma JLA, popoldne pa bodo na Loki odprli novo zgrajeno čolnarno. Veslaške in rokometne tekme bodo zaključile sobotni športni spored, ob 18.30 bo moški zbor KD »Dušan Jereb« zapel ob vodnjaku na Glavnem trgu več Kettejevih pesmi.

V nedeljo bo šahovski dvoboj Radovljičanov in Novomeščanov, na Loki pa tekmovanja v odbojki in košarki. Ob 13 bo organiziral Putnik avtobusni izlet po partizanskih krajih, ob treh popoldne pa bodo na Tolstem vrhu pri Orehovici odkrili Trdinovo spominsko ploščo. Dne 1. novembra bo komemoracija pri spomeniku padlih partizanov na Marofu ob 10. uri, uro kasneje pa na pokopališču pri spomeniku borcev. Celotedenski spored praznovanja bo zaključil koncert orkestra KD »Dušan Jereb« v soboto, 5. novembra v dvorani DLP.

Nekaj misli *o turizmu v Beli krajini*

Za uspešen razvoj turizma v nekem kraju je potrebnih več pogojev: karakteristične naravne zanimivosti, lepa pokrajina, dobre prometne zveze in vse tisto, kar je potrebno za prijetno življenje.

Prvima dvema pogojema Bela krajina lahko zadosti: osnove za razvoj so dobre, lahko rečem edinstvene, kajti pokrajinske zanimivosti so značilne ravno v teh krajih, naravnih lepot pa tudi ne manjka.

Teže bo z ostalimi pogoji, ki so vse prej kot idealni. Prometne zveze do Bele krajine in po Beli krajini so problem zase in zaslužile bi obravnavo v posebnem članku.

Skoraj nič boljše ni stanje v belokranjskem gostinstvu. Bela krajina nima hotela ali prostora, kjer bi prenočila manjša skupina turistov — izjema je seveda planinski dom na Mirni gori, ki razpolaga z večjim številom postelj in je moderno urejen. V Črnomlju ali Metliki bi bilo treba urediti vsaj manjši hotel. Izplačalo bi se tudi urediti campinge ob Kolpi, ki je na dolžini skoraj 50 km povsod enako topla in prijetna za kopanje. Seveda je treba tu zopet misliti na prometno sredstvo. Kako pripravna je dolina Kolpe za taborenje šolske mladine, mi ni treba pisati. Kajti že vsa leta po vojni so tu taborili otroci — vendar do zdaj organizatorji niso znali izkoristiti vseh možnosti.

Mnogo je še stvari, ki bodo morali nanje misliti tisti, ki so odgovorni za turizem v Beli krajini. Tako na primer ne smemo pozabiti gradaškega gradu, Župančičevega muzeja na Vinici, etnograsskega muzeja v Metliki, kjer so delali in živeli med vojno naši politični voditelji.

G. S.

Seminar za sindikalne odbornike

Nova Gorica, 26. oktobra. — Na Lokvah, v letoviškem kraju pri Čepovanu se bo jutri dopoldne začel tridnevni seminar za člane OSS občinskih sindikalnih svetov, ter predsednikov in tajnikov večjih sindikalnih podružnic v goriški okrajni skupnosti. O dosedanjih uspehih v razvoju našega gospodarstva in smernicah za nadaljnji razvoj bo jutri govoril tov. Janko Rudolf, predsednik Republiškega sveta zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo.

Seja upravnega odbora OZZ Nova Gorica

Nova Gorica, 26. oktobra. — Dopoldne je bila tu seja upravnega odbora Okrajne zadružne zveze. Razpravljali so o nalogah splošnih kmetijskih zadrug v prizadevanjih za napredek kmetijstva, o ukrepih za dvig semenske službe v okraju, ter o finančnem stanju OZZ.

Na seji so sklenili, da bo OZZ imenovala posebno komisijo strokovnjakov, ki bo proučila številne možnosti in predlagala potrebne ukrepe za povečanje kmetijske proizvodnje.

M. D.

To in ono iz mariborskega okraja

Nova mlekarna v Mariboru

Okrajna zadružna zveza si že leto dni in več prizadeva, da bi v Mariboru zgradili novo mlekarno. Sedanji prostori mariborske mlekarne so namreč zaradi občutno naraslih potreb mestnega prebivalstva pretesni in hkrati tudi neprimerni za zadovoljivo higiensko ureditev obratovanja. Potrebo po zgraditvi nove mlekarne je uvidel že bivši mestni ljudski odbor, vendar del še ni bilo moč začeti zaradi pomanjkanja sredstev. Zato se po družbenem planu bivšega mariborskega okoliškega okraja dalje steka dobiček vseh zadružnih podjetij v Mariboru na posebni tekoči račun za pomembno novogradnjo. S tako zbranim denarjem namerava zadružna zveza najprej kriti garancijski znesek za dodelitev kredita. V ta namen je upravni odbor okrajne zveze že poskrbel za odobritev investicijskega programa in generalnih gradbenih načrtov.

Čudna pota izvoznega sadja

Na področju mariborskega okraja je dokaj razvito sadjarstvo. Spričo tega kmetijske zadruge in gospodarstva čedalje odločneje terjajo, naj bi najprimerneje opremljenemu in najizkušenejšemu mariborskemu trgovskemu podjetja omogočilj neposredno izvažati sadje v tujino. Zdaj se namreč dogaja, da štajerska jabolka romajo najprej od proizvajalca do odkupne postaje kmetijske zadruge, potem jih dalje posreduje okrajni zadružni grosist ali pa jih prevzameta ljubljansko izvozno podjetje »Slovenijasadje« oziroma mariborsko izvozno podjetje »Drava«, medtem ko izvozni posel skleno in obračuna ter pri tem seveda tudi zasluži beograjski izvoznik »Voćar«. Sadjarji menijo, da je vse to nekoliko nenavadno. Mar bi ne bilo najprimerneje, da bi imeli dejanskega izvoznika v središču ekonomsko močnega kmetijskega področja? Ali morda ne drži, da veleproizvodnja in veletrgovina sodita skupaj?

Dobro naložen denar

V mariborskem okraju trošijo iz leta v leto več sredstev za razvoj kmetijstva. Samo Zadružna zveza je letos investirala v raznih krajih približno 50 milijonov dinarjev. Tako na primer skupaj z nekaterimi kmetijskimi zadrugami in občino gradi v Slovenski Bistrici zbiralnico mleka, ki ga v Mariboru in drugih industrijskih središčih ob Dravi še vedno primanjkuje. Del sredstev je prispevala za najnujnejša gradbena dela kmetijskih gospodarstev v Kungoti in Košakih pri Mariboru. Spričo njene pomoči bosta v Dravogradu v bližnji prihodnosti začeli služiti svojemu namenu veterinarska ambulanta in postaja za umetno osemenjevanje. Najpomembnejša pa je bržčas skrb zveze za široko uvedbo reje štajerske kokoši. Zato bo precejšnja sredstva vložila v inkubatorsko postajo pri Srednji kmetijski šoli v Mariboru in v selekcijske postaje v Jarenini, Lepem dolu in nekaterih drugih krajih. Kaže, da bo tako investiran denar razmeroma hitro omogočil občuten dvig proizvodnje. Strokovnjaki na primer računajo, da bo samo povečana ponudba jajc že v prihodnjih dveh letih nanesla milijonske dohodke.

Preusmeritev dolgoročne investicijske dejavnosti

Kmetijske zadruge na področju mariborskega okraja so letos občutno stopnjevale investicijsko dejavnost. Gre za kakih 200 milijonov dinarjev, ki so jih v veliki meri vložile v najbolj koristne namene. Sem sodijo nakup plemenske živine, gradnja silosov in skladišče za kmetijske pridelke, elektrifikacija, nabava motornih prevoznih sredstev, izpopolnitev parka kmetijskih strojev in podobno. Toda del sredstev je tu in tam romal tudi v investicije, ki se jim kaže v prihodnjem letu na vsak način izogniti, kajti vodilo naj bo čimneposrednejša rentabilnost v obliki povečane proizvodnje za trg, ne pa zadostitev željam širšega ali ožjega kroga »velikopoteznežev«. Zaradi tega je upravni odbor mariborske Zadružne zveze odločil, da bo kmetijskim zadrugam nemudoma predlagal preusmeritev dolgoročne investicijske dejavnosti na izpolnjevanje dokaj rentabilnejših melioracijskih in nujnejših gradbenih načrtov.

Vj. K.

Ker ni bil pazljiv

V ponedeljek popoldne je vozil iz Postojne proti Planini šofer Štefan Debevc. In ko je pripeljal do tako imenovane »Rauber komande« vrh klanca, je pripeljal s stranske ceste na glavno, ne da bi se prej prepričal, če je prosta, prav tako s tovornjakom. Addar Ramadan. Prvi tovornjak je zadel v prednji del drugega in ga prevrnil preko roba ceste, 11 metrov globoko pod cesto. Pri nezgodi so bili hudo telesno poškodovani trije potniki, ki so jih takoj nato odpeljali v bolnišnico. Na obeh vozilih je bilo za okrog 150.000 dinarjev škode. Spet dokaz, da je treba voziti previdno in v križiščih ali odcepih cest strogo upoštevati prednost vozila, ki vozi po prednostni cesti, če ni drugače označeno s prometnimi znaki. Razen tega pa morajo vozniki upoštevati tudi to: če že vozijo potnike, naj skrbe, da jih varno prepeljejo na določeno mesto. -s

Vesti s Koprskega

Okrajni ljudski odbor v Kopru je določil 25 milijonov dinarjev za popravilo stanovanjskih hiš v Kopru, Izoli in Piranu. To vsoto bodo porabili za popravila stanovanj delavcev in uslužbencev gospodarskih podjetij in ustanov.

*

V vaseh koprske občine nadaljujejo z zbori volivcev, na katerih volijo odbornike krajevnih odborov. Na zboru volivcev v Plavijah, ki se ga je udeležilo 90 oseb, so izvolili v krajevni odbor Slavka Čoka, Ivana Ferlugo, Avgusta Hrvatina in Ambroža Hrvatina. Prebivalci Škofij in okoliških zaselkov pa so izvolili na zboru volivcev 5 članov krajevnega odbora. Razpravljali so tudi o krajevnih gospodarskih vprašanjih in poudarili, da bi bilo nujno potrebno na tem področju urediti vodovodno in električno omrežje ter ustanoviti v bližini Škofij ambulanto.

*

V koprskem okraju se je začel Teden Rdečega križa. V mestih in vaseh okraja bodo organizirali tečaje za prvo pomoč, predavanja in nabiralno akcijo za pomoč najpotrebnejšim, hkrati pa bodo predvajali razne dokumentarne filme. Okrajni odbor Rdečega križa bo skupaj s svetom za kulturo in prosveto odprl več šolskih kuhinj.

*

Na Koprskem se mudi te dni snemalna ekipa Triglav filma, ki v koprodukciji z nemškim filmskim podjetjem iz Münchna snema eksterjerje za omnibus film Parole Heimat. Snemali bodo predvsem v okolici Črnega kala, Rižane, Ankarana in Izole.

*

Strunjanska kmetijska zadruga je te dni obnovila zapuščeni ribnik, ki so ga zgradili že pred prvo svetovno vojno. Stroške za obnovo v znesku 3 milijone dinarjev so krili iz lastnih sredstev, delno pa jim je priskočila na pomoč okrajna zadružna zveza. V ribniku bodo gojili najboljše vrste rib.

L. O.

Krompir leži v zemlji

Kmetijsko gospodarstvo v Kidričevem je imelo letos dobro letino krompirja. Večji del so že izkopali, vendar je ostalo še 26 hektarov krompirišč, kjer krompir še vedno leži v zemlji in je zaradi deževne jeseni prepuščen gnitju. Vzrok, da krompirja še niso izkopali, je v pomanjkanju delovne sile. Uprava Kmetijskega gospodarstva se je obrnila na posredovalnico za delo v Ptuju, ki je takoj napotila tja 20 žensk, od katerih pa jih je samo 8 prišlo na delo, druge pa se sploh niso javile. Lahko se zgodi, da bo nastala zaradi tega občutna škoda, če ne bo uspelo kmetijskemu gospodarstvu najeti zadostnega števila delavcev. Na posredovalnici za delo smo se pozanimali, kako je s to stvarjo. Izvedeli smo, da so vsem tistim, ki se na delo niso javile (to so večinoma ženske iz Ptuja), ukinili oskrbnino. Krompir pa še nadalje leži v zemlji in čaka delovnih rok, da bi ga izkopale . . .

Zakaj ni več kostanja na ptujskem trgu

Letošnje leto je kostanj posebno dobro obrodil, predvsem v Halozah okrog Podlehnika. Zelo čudno pa je, da kmetje kažejo prav malo zanimanja, da bi kostanj nabirali in ga prinesli na trg, čeprav ga v Ptuju na trgu lahko prdajajo po 20 din kilogram, prav tako kakor jabolka. Vendar na ptujskem trgu ni videti dovolj kostanja, ker ga gospodinje takoj pokupijo. V interesu kmetov bi bilo, da prinesejo kostanj na trg, pa tudi gospodinje bi bile zadovoljne.

OB OBČINSKEM PRAZNIKU V BREŽICAH

IZKRVAVELO SEME

Ko svobodni ljudje obakraj Save in ob Sotli po tolikih letih podoživljajo znova in znova tiste najtežje dni svojega življenja, se jim v spominu kakor lepa in žgoča plamenica utrinja misel na tisto majhno prvo Brežiško partizansko četo. Komajda je v oktobru 1941 zaživela kot organizirana patrizanska enota in v enem mesecu z zapovrstnimi udarci skušala slovensko zemljo ohraniti slovenskemu človeku, že je morala tako usodno malone do kraja izkrvaveti.

Sredi septembra 1941 je prvič počilo in udarilo. Brata Milavca sta zvečer razstrelila železniški most na Vidmu, da bi okupatorju onemogočila promet. Ta prva in nadaljnje udarne akcije so pokazale, da bo treba za upor pripraviti organizirano vojaško enoto. Četa, ki sta jo vodila kot komandir Dušan Kveder in kot politični komisar Rudi Janhuba, je skraja štela komaj 12 članov, večinoma članov KP in SKOJ iz brežiške okolice.

Ko je okupator začel množično izseljevati slovenske ljudi, se je četa morala umakniti v hoste okoli Sromelj in odtod začela svoje prve organizirane vojaške akcije na področju Podsreda—Stara vas — Dobova — Brežice — Krško — Sevnica — Bohor. Med drugim se je nameravala pridružiti I. Štajerskemu bataljonu Staneta Rozmana, ki naj bi s svojim »brežiškim pohodom« zavrl izseljevanje Slovencev. Žal da so skrajno neugodne vremenske in druge okolnosti to onemogočile ter se je moral Stane Rozman vrniti, ne da bi dosegel cilj. Tako je Brežiška četa ves november sama izvrševala akcijo za akcijo, s katerimi je med drugim skušala čimbolj zavirati izseljevanje ter na terenu onemogočati okupatorja in njegove pomagače. Med drugim je 24. novembra razrušila progo v bližini Blance, da bi onemogočila promet na progi Zidani most—Zagreb. Odtod se je pomaknila mimo Brestanice na Mali kamen nad Senovim in se pripravljala, da napade Senovo ter poruši rudniške naprave. V Gorjanah se je četa zadrževala nekaj dni ob gozdu, v hramu Jožeta Kuneja. Ko je za »sumljive ljudi« v Kunejevem hramu izvedel podsreški županov namestnik, izdajalec Jercelj, je telefonično obvestil žandarmerijo v Kozjem in še isti dan tudi pripeljal na Gorjane kot vodič okoli trideset nemških policistov. V mraku so obkolili Kunejev hram, kjer so v senu počivali borci. Iznenada so udarili in z rafali kosili po hramu, tako da ni bilo misliti na proboj, ker je bila vsaka možnost izključena. Pod rafali v borbi so padli Ivan Milavec, Marjan Cerjak, Drago Hlebec in Milan Kovačič. Enajst živih borcev, med njimi nekaj ranjenih, pa so zajeli. Povezali so jih z žico in skozi Podsredo in Kozje odpeljali v Maribor v gestapovske zapore. Komandir čete Dušan Kveder, politični komisar Rudi Janhuba in še eden izmed borcev so se rešili prav po naključju. Medtem ko so policaji in gestapovci zvečer obkolili hram, so bili pri lastniku hrama v bližnji vasi Železno, Jožetu Kuneju, ki je bil član Fronte in je podpiral četo. Ob napadu na hram jim je uspelo, da so se umaknili v bližnji gozd.

V Brežicah bodo jutri z občinskim praznikom počastili svoje prve revolucionarje, svoje prve junake, ki so se 28. oktobra 1941 združili v malo brežiško četo pod vodstvom Dušana Kvedra in Rudija Janhube. Kakor v eni sapi je takrat ta mala četa z zaporednimi akcijami prinašala slovenskim ljudem, ki jih je okupator zbiral in zaznamenoval, da jih požene z domače zemlje v tujino, radostno tolažilo v najtežjih urah življenja. Kakor plamenica je četa prvih borcev zažarela okoli Brežic tja pod Bohor, od koder se je bila pripravljala na napad na senovški premogovnik. Ali tik pred napadom jo je bil okupator s pomočjo izdajalske roke zalezel in v neenakem boju 29. novembra 1941 zvečer razbil. Kakor prvo izkrvavelo seme upora in boja so ob vznožju Bohorja obležali ti prvi partizanski borci, ki so se postavili po robu pošastni tuji sili, ki je takrat hotela ob Savi in Sotli potujčiti slovensko zemljo in z nje za vekomaj zbrisati slovensko kri.

V mariborskih zaporih je okupator ustrelil vseh enajst ujetih borcev Brežiške čete. V prvi skupini so ustrelili 27. decembra 1941 brata Marjana in Albina Milavec, Srečka Cerjaka, Srečka Smrekarja in Jožeta Savriča. Ostalih šest borcev, med njimi brata Gejoviča, pa so v drugih skupinah ustrelili kasneje.

Tako je ob tem prvem spopadu z nasilnikom, ki je prihrumel na slovensko zemljo tod ob Savi in Sotli, padlo petnajst mladih življenj, ki so izkrvavela za svobodo slovenske zemlje in slovenskega človeka. Brežiška četa, ki je zažarela kakor plamenica, je s svojim tragičnim koncem zanetila neugasljiv ogenj upora in vstaje. Kakor je sicer bila maloštevilna, tako je po svoji zgodovinski vlogi pomembna za ta košček slovenske zemlje, po svoji blesteči, čeprav tako tragični usodi pa legendarno poglavje v boju za prostost slovenskega človeka.

(ž)

Pogled na Brežice od mostu čez Krko in Savo

SMEH, SPROŠČENOST, FANTAZIJA

OB PREMIERI MACHIAVELLIJEVE KOMEDIJE »MANDRAGOLA« V DRAMI SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA

Začel bom tam, kjer bi pravzaprav moral skleniti poročilo: po mnogih letih je ljubljansko gledališko občinstvo pri odprti sceni nagradilo z aplavzom domače dramske ustvarjalce. Res, to dejstvo še ne pove ničesar za avtorja niti zoper njega, za uprizoritev ali zoper njo. Pojav pa je vsaj zanimiv. Naj bo kakor koli; vprašanje, ki nas utegne zanimati, slove: kdo je zdramil naš kritični avditorij? Machiavellijevo besedilo ali Jamnikova uprizoritev? Najbolj preprost odgovor: oba. Osebno dajem prednost Jamniku. Zakaj?

Niccolo Machiavelli je sicer znamenit florentinski renesančnik, mož, ki si je zlasti z »Vladarjem« pridobil »razglašeno slavo« in ki je naposled — v sivih letih svojega življenja — to slavo »zarobil« še s »spotakljivo« »Mandragolo«. Polemični rapirji, ki so se okoli »Vladarja« zaradi izrazito nasprotujočih si sodb hkrai ostrili in krhali, so skrivnostni napitek — imenovan Mandragola — resda potisnili v ozadje, a brškone ni pretirana misel, da je komedija v gledališkem svetu zmagovala in propadala z enakovredno jakostjo, kot »Vladar« v političnem. Machiavelli se sam ni mogel udeležiti zmag in porazov, ker mu je nekaj let po »Mandragoli« zledenela kri v žilah, a živel je poslej zaradi »Vladarja« življenje očeta tako imenovanega »makiavelizma«, zaradi komedije pa posmrtno življenje »nemoralnega« umetnika. V obeh primkih je skrita krivica, ki jo je zgodovina prizadela Machiavelliju: mož je bil v prvi vrsti kronist, zapisovalec, faktograf družbenih pojavov svojega časa. Prav v tej osebni neprizadetosti pa je skrita usodna Machiavellijeva napaka, čeprav je po drugi strani tudi res, da je pisatelj s tem, ko je žgoče moralno-erotične probleme svoje dobe požel in zvezal v snop, imenovan Mandragola, vsaj via facti te pojave razkril in jih obsodil. Če tedaj ostanemo pri »Mandragoli« in ji priključimo še umetniške vrednote, je treba povedati: v času, ko po evropskih odrih še zmeraj vladarijo rekonstruktorji rimske komedije — poučen zgled za to je na priliko Bibbiena — zasnuje Machiavelli nov tip komedije, v kateri se ne sprehajajo več ustaljene lutke, zapredene v labirinte slučajnih, izmišljenih zapletov, marveč živi, realni ljudje, nekakšne prapodobe Molièrovih komedij. Ni slučaj, da je Voltaire rekel, da je šele Molière preveličil Machiavellija.

Kljub tem literarno-estetskim vrednotam pa za današnjega človeka umetniška cena »Mandragole« ni tolikšna, da bi mogla sama zadovoljiti. Naj mi bo dovoljena malce nenavadna podoba: dandanes se nam komedija kaže kot goba brez dežja. Če sem se spočetka odločil dati prednost Jamniku, sem storil to zato, ker je v veliki meri prav on poskrbel za »dež«, ki naj »gobo« pripravi za iskro komedijsko rast.

Režiser France *Jamnik* je — če spet govorim v podobi — v Machiavellijevo vazo nalil sveže vode in vtaknil vanjo šopek duhovitih režijskih domislic. Zlasti pa je Machiavelliju in »Mandragoli« marsikaj dodal in treba je povedati — obema v korist.

Dogajanje komedije je postavil v samostanski okvir, ki ga avtor nima. Pater Timoteo pripoveduje zgodbo svojim samostanskim bratom. Kaže, da to ni bil zgolj teatrski domislek, kajti vsi »zgledni puščavniki« aktivno posežejo v dejanje, postanejo tako rekoč sito in rešeto delikatnih erotičnih afer. Vloga svetohlinskega Timotea, nekakšnega pradeda Tartuffa, je tedaj razširjena in dobi s samostanom ne le dubovito, gledališko učinkovito, marveč realno časovno, družbeno resonanco.

V ta okvir je režiser navrstil celo ogrlico drobnih komičnih in komedijskih domislic, groteskne in simbolične narave: v teh invencioznih duhovitih ostricah se erotične »slaščice« razrastejo iz komedije v grotesko, iz neprizadete faktografije v satiričio kritiko. S to režiserjevo noto komedija prekipi čez okvirnice svojega časa: renesančnost je sicer zmeraj ohranjena, a Machiavellijeva dokumentarna statika se prelije v občečasovno dinamiko. To idejno prevrednotenje je poglavitna vrednost Jamnikove interpretacije »Mandragole«.

Notranji, nadrobni režijski postopek kaže predvsem: bogato fantazijo in nenavadno sproščenost. Vse dogajanje je nasnuto na vrsto duhovitih, grotesknih, simbolnih, pantomimičnih nadrobnosti, s katerimi so opremljeni in hkrati značajno razmejeni posamezni junaki. Jamnikova stvarilna domišljija se v njih kaže v polni razgibanosti in sproščenosti. Kljub vsemu pa je treba povedati tudi kritični pomislek: ne glede na to, da posamezne režiserjeve domislice niso dosezale istega komičnega efekta, so bile prav one gonilne vzmeti uprizoritve. Ker so ti duhoviti vršički takoj spočetka planili tako rekoč v ekstazo, se v nadaljnjem razvojnem loku niso mogli vzpeti v — recimo — groteskni vrh. Če to povem v obliki gledalčevih občutkov: režiserjeva fantazija in sproščenost sta na mah pripravili gledalca do prešernega smeha, ki pa se ni mogel izsmejati. Ta resnica pa nikakor ne more zatemniti poglavitnih vrednosti Jamnikove režije, o katerih smo govorili poprej. Uprizoritev sodi kot celota brez dvoma med najuspelejše v zadnjih letih.

Pod gibko Jamnikovo taktirko so se jadrno razigrali tudi ostali soustvarjalci predstave. *Ing. arh. Niko Matul* je zasnoval izredno slikovito, iz vrste invencioznih likovnih detajlov zgrajeno, moderno sceno, ki je spričo svoje bogate tlorisne razčlenjenosti domala sama omogočila režiserju, da je z igralci razgibal odrski prostor. Z enakovrednim estetskim okusom in stilno studioznostjo je zasnovala načrte za kostume *Alenka Bartl-Serša;* verzi *Janeza Menarta* v prologu in v vložnih popevkah so mnogo bolj duhoviti in sodobni od onih v izvirniku, a so kljub temu obranili renesančno radoživost; isto velja za poslovenitelja komedije *Cirila Kosmača.*

In igralci? Ne da bi se na dolgo ustavljali ob njih: bili so čudoviti realizatorji Jamnikove režijske koncepcije. Sproščeni in nenavadno uglašeni v ansambelski igri. Čeprav ni bilo opaziti preizrazitih kvalitetnih anomalij med posamezniki, je vendarle res, da je *Stane Potokar* kot Messer Nicia z izredno duhovitimi, groteskno karakternimi nadrobnostmi opremil lik naivnega rogonosca, da je *Maks Furijan* z docela preprosto, naravno igro ostvaril zelo realističen, živ lik svetohlinskega patra Timotea, da so bili *Drago Makuc, Jurij Souček* in *Boris Kralj* dovolj razigran, duhovit in sproščen trio. Podobno lahko zapišemo o ženski »sveti« trojici: *Marija Nablocka, Majda Potokarjeva, Vida Levstikova.* Sodeč po igri nastopajočega zbora moremo ugotoviti le prijetno ravnotežje med tem in stalimi deleži uprizoritve.

VASJA PREDAN

Prizor z menihi

Stane Potokar kot Messer Nicia in Drago Makuc v »Mandragoli«

Vida Levstikova in Maks Furijan v »Mandragoli«

POPRAVEK

V poročilu s kongresa Svobod in prosvetnih društev na Jesenicah (Ljudska pravica 24. oktobra je bilo objavljeno, da je bila z zlato medaljo Svobode I. stopnje odlikovana Svoboda Zadlog. V resnici gre za Svobodo Zadvor. (okraj Ljubljana), kar s tem popravljamo.

ŠTIRI NOVE KNJIGE SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA ZAVODA

Rado Murnik: Matajev Matija. Delo je na lepem papirju in v preglednem tisku opravila tiskarna »Jože Moškric«, več celostranskih ilustracij in številne vinjete pa je izdelal akademski slikar Maksim Gaspari, ki je knjigo tudi opremil.

Ing. Ernest Močnik: Zakladi pod zemljo. Delo je izšlo kot redni zvezek Nove ljudske knjižnice. S to knjigo je avtor skušal »v preprosti besedi seznaniti bralca z rudami in kovinami, s katerimi se srečujemo v vsakdanjem življenju, pa tudi s takimi, ki so močno redke, pa vendar zelo potrebne naši industriji«. Delo je opremil Aleks Horvat.

V zbirki »Svetovni roman« je te dni izšel roman sovjetskega pisatelja **Konstantina Fedina »Bratje«.** Roman »Bratje« je bil napisan 1928. leta in opisuje v glavnem usodo ruske inteligence v oktobrski revoluciji. Delo je slovenskim bralcem posredovala Vera Brnčičeva, opremo pa je oskrbel Boris Kobe.

Tibor Mende: Burma sredi dveh svetov. Tibor Mende je slovenskemu bralcu že znano ime. Poznan je predvsem kot odličen poznavalec Azije. Knjigo je prevedel dr. Dušan Savnik, ki je v posebnem, dodatnem poglavju »Prevajalčeve zaključne misli« prispeval še nekaj svojih pogledov na današnje življenje Burme, predvsem pa se je zaustavil na prijateljskih odnosih, ki so se posebno v poslednjem času razvili med to daljno azijsko deželo in našo domovino. Knjigo krase številne fotografije, ki sta jih posnela avtor sam, Tibor Mende, ter Aljoša Furlan, ki je kot slovenski novinar spremljal Maršala Tita na njegovi poti po Indiji in Burmi. — Oprema je delo Milana Mihelича.

MARIBORSKO LIKOVNO ŽIVLJENJE

RAZSTAVA KIPARJA MILANA VOJSKA

Razstava mladega kiparja Milana Vojska (iz generacije povojnih absolventov likovne Akademije) je za mariborsko likovno življenje nedvomno spodbuden dogodek. Spodbuden zaradi začuda številnega obiska ob otvoritvi razstave, zaradi začuda velikega števila razstavljenih plastik (kar pri kiparjih ni vsakdanji pojav) in zaradi njihove začuda slogovno kontrastne pestrosti.

Najprej o Vojskovi kvaliteti: razstavil je risbe (ki pa ne zapustijo nobenega izrazitejšega vtisa), fotografije še nerazstavljenih plastik, 103 plastike in vitrino figurin. Številke, ki so redke menda kar v zveznem merilu! Material: žgana glina, les, patiniran mavec, patinirana glina, pozlačena glina, loščena žgana glina, mavec, kamen, aluminij. Panoge: portret, figure, figuralne kompozicije, keramika (vaze s človeškimi oblikami) itd. Na tej razstavi sta na tehtnici Vojsk-realist in Vojsk abstraktni kipar. Tehtnica se nagiblje zdaj na eno, zdaj na drugo stran. Med abstraktnimi je nekaj »abstraktnih«, nekaj pa dokaj realističnih, če že ne po izvedbi, vsaj po ideji. Mnogo je igračkanja s formo (takšno virtuozno igračkanje kiparju ne more škoditi, kvečjemu koristi mu lahko), mnogo hudomušnega gledanja na predmete, ljudi in situacije, mnogo daru za parodijo, grotesko in mnogo izvirnih idej, ki imajo splošno umetniško vrednost, tudi literarno.

Vojsk ima širok register izraznih možnosti: lahko je realistično »resen« in anatomsko natančen, lahko pa je tudi fantovsko razposajen in predrzen (in se pri tem požvižga na vse umetnostne dogme), v nekaterih plastikah se kar norčuje iz ustaljenega, konvencionalnega gledanja na likovno umetnost. Marsikaj je posnetega (seveda podzavestno), kar lahko vidimo, če odpremo kakršenkoli katalog kakršnekoli mednarodne ali narodne razstave po svetu, marsikaj pa je tudi prijetno izvirnega in novega.

Nov je na primer Vojsk-parodik! Prvič ga vidimo s te plati. In Vojsk-satirik! Kipar ne izpostavija posmehu določene osebe (to bi bilo prepoceni), njegovo dleto in prsti gnetejo in bičajo splošne človeške slabosti. V galeriji satiričnih plastik naj omenimo naslednje: »Mislec« (parodija na Rodinovega misleca), »Gledališki igralec-Dandy« (hoteno primitivno, a dovolj izostreno izoblikovan profil v kamnu), »Gospodarski kriminal« (nekakšna kombinacija reliefa in sgrafitta: v ospredju posvet dveh v gospodarski kriminal zapletenih glav, v ozadju življenje v tovarni), »Sex bomba« (izvirna ideja: s stropa visi stilizirano žensko telo v obliki bombe), »Rasist« (groteskna plastika hitlerjanskega militarizma, v poslednjem času spet aktualna), »Mondenka« (portret ženske glave, žrtve modnih prekucij), »Koketa« (poudarek je na obeh in ustnicah), »Tercijalka« (odlična satira na svetohlinstvo), »Maska« (partija nosa in ustnic razodeva fizično moč in umsko »resonanco« upodobljenega moškega bitja). V ciklusu satiričnih plastik posebej opozarjajo nase štiri glave demagoga: demagog pred govorom, demagog med govorom, demagog po govoru in razneženi demagog. Izrazito hudomušna je »Kobra« (žensko telo v obliki kobre).

V taboru realističnih plastik (nekatere se prav neugodno počutijo v soseščini abstraktnih čudes) so posebej opazne: »Bodoča mati«, »Pijanec«, »Dekle z motiko«, »Haločan« in »Pohorc«. Da je Vojsk dober portretist, je že znano, zato tega danes ni treba posebej poudarjati, kakor tudi ne, da zlasti uspešno oblikuje glavice otrok in mladostnikov. Izmed portretov slovenskih književnikov (Jurčič, Tomšič, Prešeren, Župančič, Cankar, Prežih) se zdi najprepričljivejši Prežihov.

Preveč je razstavljenih del, da bi lahko v tem skopem poročilu pisali o vsakem izmed njih. Končen vtis pa je: Vojsk je izredno plodovit kipar, s širokim registrom izraznih možnosti, čigar razvoju se odpira lepa bodočnost, kipar z redkim darom za parodijo in satiro. Njegovo vztrajno in drzno iskanje novih motivov, »igračkanje« s formo, obenem pa solidna podlaga kiparskega znanja nam pripravljajo občas še več presenečenj.

Razstava Milana Vojska je prinesla v kulturno življenje Maribora precejšnjo razgibanost in pomeni lep obet za nadaljnje praznike likovne umetnosti v Umetnostni galeriji.

D. M.

Milan Vojsk: Mondenka

»ČRNI KRUH« *Giovannija Verge*

Pred kratkim je izšla pri Cankarjevi založbi zbirka novel pisatelja, ki si je že v prvem desetletju našega stoletja in pozneje pričel osvajati Evropo, predvsem z romanoma »I Malavoglia« in »Mastro Don Gesualdo«. Vendar prav tako novele v bežnih potezah, a pravilno izbrane, dostojno predstavljajo njegovo umetniško in človeško osebnost.

Sicilija je pisatelja dejansko dvakrat rodila — biološko in umetniško. V Cataniji se je sredi 19. stoletja rodil in tam 1922. leta tudi umrl. Vmesna doba pa je izpolnjena z nenehnim povračanjem na domači otok z njegovim človekom in naravo.

Zaradi modrega sicilijanskega neba, oljčnih gajev, ovčjih čred, skržatov in mandljevcev iščejo nekateri raziskovalci organsko vez s starodavno sicilijansko kulturo od antičnih bukolikov (Stesichoros 600. n. e., Teokrit 900. n. e. in Giovanni Meli 1740.) do renesančne pastorale. Zaradi realnega opisa razmer, socialne revščine, zaostalosti in naravne pristnosti njegovih ljudi je Verga pripadnik verizma — struje, ki je »vse grdo in vulgarno postavila na temelje resničnosti in estetike«.

Verga je Siciliqa, narava s človeškimi potezami in človek s pragonom narave v svoji duši. To so tudi njegove osebe, in to neprestano menjavanje in prevladovanje zdaj ene, zdaj druge plati: duše in materije — to je njegovo pisanje. Zato ni niti samo naturalist, čeprav se ne boji pokazati zadnje potankosti življenja in ni samo simbolist, četudi rastejo njegovi liki preko človeške in naravne enkratnosti.

V novelah je epik. Na nekaj straneh strnjeno pripoveduje snov, vredno romana in bilo bi suhoparno to zgoščeno naštevanje, da ni nadrobljeno v neko osnovno vzdušje in konflikt, ki združuje celotno novelo in ji daje organsko zgradbo. Ta temeljni del novele je pesem. Pesem nagonov, strasti in bojev.

Ljubezen njegovih ljudi — je rdeča pesem. Idilika otroških simpatij, največkrat revnega pastirja z gospodarjevo hčerko, ki še ne pozna življenja, se sprevrže v razočaranje. Poroka, ki jo narekuje beda in plamen, ki je zatrl, toda še vedno živi. Nekoč se bo razgorel, pa najsi ob ženi drugega, ali zaradi ženine nezvestobe. Tedaj Sicilijanec, prej miren, zaupljiv in vdan v življenje, potegne nož in pesem postane rdeča od krvi.

Nato črna pesem sicilijanske zaostalosti, konservativnosti, rubež, tlačenje dninarjev in ribičev od posvetne in cerkvene gospode. Dninar, klatež, rudar, veleposestnik in menih v vzdušju vsakdanjih razmer, dobri letini, koleri in lakoti, je socialna kritika pisatelja. Ta pesem se meša z rumeno pesmijo — malarijo, življenjskim problemom sicilijanskih kmetov. Zakaj najbolj rodovitna zemlja — največ vlage in močvirja, daje tudi največ malarije. Sledi zavestno uničevanje ljudi, ki jo obdelujejo.

Preko vsega tega pa se mešajo barve sicilijanskega poletja, azur z megleno in sivo nizkovisečo moro zimskih dni, prepletajo se vonji mandljevcev, oljke, kaktej in cinglanje čred in turobni pisk pastirjeve piščali. Iz pesmi, barv in zvokov in vonjev vstaja pred nami Sicilija in iz zbirke novel, ki je dobro izbrana in urejena, široko epsko delo.

Verga — Sicilijanec — človek — vse troje se zlije v eno samo človeško dušo, čez katero rišejo oblaki svoje sence, ki jo pali vroče sicilijansko sonce in ki jo vsrkava oznojena zemlja.

Oba prevajalca, Niko Kuret in Niko Košir, sta dobro opravila svoje delo.

Jože Snoj

RAZGLEDI PO SVETU

JEAN SCHLUMBERGER, znani francoski romanopisec, gledališki avtor, esejist in soizdajatelj dnevnika »Figaro«, je bil nagrajen z veliko francosko državno nagrado. Schlumberger je tudi predsednik francoske sekcije PEN-klubov.

NOVA PISAVA NA KITAJSKEM. 3000 let stara kitajska slikovna pisava s 40.000 znaki bo zamenjana z moderno abecedo. To delo je zaupano jezikoslovcu Van Čueju in večjemu številu kitajskih strokovnjakov. Še danes več ko 400 milijonov Kitajcev ne zna ne brati ne pisati, kar ni nič čudno, saj je samo za branje časopisov potrebnih 2500 znakov. Prvi je poskusil z reformo pisave dr. James Jen, ki je bil poslan v prvi svetovni vojni s 5000 kitajskimi vojaki na zahodno fronto v Evropi, a je izgubil ves čas zgolj s pisanjem kilometrsko dolgih papirjev, ker je moral pisati pisma svojcem za nepismene vojake. Najbolj dosledni so bili kitajski komunisti. Že med revolucijo so uvedli »latin hua« (latinizirano kitajsko pisavo). Službeni organ KP Kitajske, osnovan leta 1941 v Jenanu, je izhajal v latinici. Od reforme pisave si obetajo velike koristi, saj bo šele tedaj možna množična tehnična izobrazba, zakaj danes ima Kitajska le 10.000 izučenih tehnikov in 300.000 strokovnih delavcev.

JEAN-PAUL SARTRE, ki se je doslej branil delati za film, je zdaj napovedal, da bo vsako leto napisal scenarij. Prvega bo še letos založil.

SPOR OKOLI IGRALNICE V SALZBURGU. Kuratorijsko zasedanje ustanove Mozarteum v Salzburgu je obravnavalo sklep, da se igralnica kazinske delniške družbe lahko spet naseli v Mozarteumu, kjer je imela prostore do leta 1938, ko so se v njih naselile zasedbene oblasti, ki so zdaj odšle. Javno mnenje je odločno proti sosedstvu dveh tako različnih ustanov ne samo iz ideoloških vzrokov, ampak tudi zaradi tega, ker glasbena ustanova sama nujno potrebuje prostore, zlasti za svojo akademijo.

GLASBENA IZMENJAVA MED SOVJETSKO ZVEZO IN ZDRUŽENIMI DRŽAVAMI. Sovjetski skladatelj Aram Hačaturjan je predlagal v moskovskem radiu, da bi Sovjetska zveza in ZDA organizirale medsebojne obiske glasbenikov in orkestrov. Ameriški violinist Yehudi Menuhin bi n. pr. lahko nastopal v Moskvi, medtem ko bi ruski violinist David Oistrach gostoval v ZDA. Prav tako bi radi v Sovjetski zvezi slišali ameriški simfonični orkester in Hačaturjan je predlagal obisk NBC orkestra, ki ga je preje vodil Toscanini.

IZ ZAKLADNICE SLOVENSKE UMETNOSTI

Izmed tako pogostih upodobitev ustanovitelja slovenske književnosti, Primoža Trubarja, je izredno zanimiv tudi visoki relief tega karakterističnega obraza, delo znanega kiparja Ivana Napotnika iz Zavodenj nad Soštanjem.

Umetnik je hotel — kakor vsi ostali naši slikarji, grafiki in kiparji — na temelju stare, prav malo izrazite Trubarjeve gravirane podobe ustvariti njegov živ obraz. Iz lipove klade je s pomočjo širokega dleta v naglih in krepkih udarcih s kladivom iztesal obliko glave in dal obrazu zanosno prepričevalnost, vtis življenja in topline. Dasi je videti, da gre šele za prvi osnutek, za komaj uresničeno zamisel, je delo vendar zaokroženo v sebi in zares mogočno.

Ivan Napotnik: Primož Trubar

»Ko pride ljubezen«

Pred nekaj dnevi so pričeli v »Triglav filmu« snemati nov film, to pot v francosko-slovenski koprodukciji, ki nosi naslov »Ko pride ljubezen«. To je žalostno-vesela zgodbica o skupini gojenk nekega francoskega zavetišča, ki pride v Jugoslavijo na počitnice. Tu se med najbolj neugnano izmed njih in mladim študentom, ki študira v Ljubljani, razvije ljubezen. Toda na pot jima stopijo vse mogoče ovire, ki pa jih srečno prebrodita. V filmu, za katerega je napisal scenarij in dialoge Jacques Robert, kopijo snemanja pa Maurice Cloche in ki ga režira francoski režiser Maurice Cloche, nastopajo poleg mladih francoskih igralk še Milan Milošević, Metka Gabrijelčičeva in Stane Potokar. Prvi asistent režije je France Stiglič.

NAŠIM MLADIM BRALCEM

LASTOVKE

V zgodnjih urah tistega deževnega poletnega dne se je vas potopila v molk, da je bilo slišati le šum potoka in laježi psov, ki so besno napenjali verige na borjačih.

Nekje za vrtovi je zaregljala strojnica. V tišino se je zarezal bolesten krik, nato pa je nekdo pribežal izza grmovja ob potoku, švignil čez kolovoz in izginil za vogalom nizke, s slamo krite hiše.

Obrazi za šipami so se vznemirili in se še bolj približali drug drugemu. Vsa vas je trepetala v mučni bojazni: Ali je ranjen? Da bi jim vsaj ušel, da ne bi še njega ubili... Na ledini za vasjo je ležalo mrtvo truplo.

V slamnati kočí blizu potoka sta ždeli pri oknu mlada žena in drobna deklica, njena hčerka, ki je slonela materi na prsih in poslušala, kako ji čedalje nemirneje bije srce.

»Ali je kaj hudega, mama?«

»Ne boj se, Marjetka, saj si pri meni.«

Pod oknom so se prikazale sive čelade. Nato udarec po vratih in surovo vpitje v veži — v hišo so vdrli sovražniki...

»Kje je bandit?«

Stala je med njimi, ne da bi spregovorila besedo. Vprašanja in pogledi so jo zmedli, da niti opazila ni, kdaj se ji je Marjetka izmuznila iz rok.

Marjetka je izginila v vežo, od tam pa po stopnicah na podstrešje, kjer je stalo sredi pisane šare nekaj praznih skrinj, kolovrat in rjava zibelka. Obstala je sredi temačnega prostora, pogled pa ji je zdrsel pod zakajeno ostrešje, kjer so bila prilepljena na tramu tri velika lastovičja gnezda.

Spomladi je vsak dan stala pred hišo in gledala, kdaj bodo priletele. V drobnih prsih jo je stiskalo: Morda pa se ne bodo več vrnile, morda so se ujele v mreže... In ko jih je naposled le pričakala, jih je pozdravila kot stare znanke, potem pa je vsak dan poslušala njihovo čebljanje in spremljala njihov drzni let skozi podstrešno lino v jasnino neba.

Lastovke, njene prijateljice... Saj prinašajo srečo — tako ji je nekoč dejal očka, ko sta sedela na peči in se pogovarjala o njih. Potem pa se je očka nekega dne poslovil in ga ni bilo več nazaj. Toda lastovke so se vrnile, in ker prinašajo srečo, se bo tudi očka kmalu vrnil domov...

Večkrat se je povzpela do gnezda in gledala mladiče, kako so odpirali kljune in postajali vsak dan zgovornejši, hkrati pa se je bala, da ne bi v lačni razposajenosti popadali iz gnezd in se pobili na trdih tleh. Bala se je — a kaj je bilo to v primeri z bojaznijo, ki jo je spreletela danes, pred nekaj minutami, ko so vdrli sovražniki v hišo. Morda bodo preiskali tudi podstrešje, našli gnezda in jih razdrli, izropali...

Zrinila se je za črvivo skrinjo in poiskala lestev. Ko pa jo je dvignila na rame, se je prestrašeno zganila in mrzel pot se ji je zasvetil na čelu — med šaro za skrinjo je zagledala obraz mladeniča z rdečo zvezdo.

»Psst... Vzemi lestev in pojdi.«

»Kako si prišel sem?«

»Za hišo sem splezal po zidu...Pojdi tja... k lastovkam!«

Ne da bi še kaj spraševala, je vzela lestev in jo prislonila k tramu. Noge so se ji tresle, srce ji je sililo v grlo. Nekaj ji je reklo, naj bo tiho, kakor da ni nikogar na podstrešju. Toda na lastovke ni pozabila — že je stegnila ročico v gnezdo, vzlea mladiča in ga spravila v predpasnik. Stara dva sta ji prestrašeno frfotala nad glavo, mladiči pa so čivkali in ju klicali.

Tedaj so priropotali po stopnicah vojaki z naperjenimi puškami. Med vpitjem je zaslišala mater, ki jo je s trepetajočim glasom klicala. Ni se oglasila. Varno je zavila mladiče v predpasnik in jih nežno pritisnila k sebi.

Vojaki so bili že pri njej, obstopili so jo in režali vanjo. Povesila je oči in začela ihteti. Tedaj je začutila na prsih roko. Hoteli so, naj pokaže, kaj skriva v predpasniku.

»Pustite jih, pustite... To so moje lastovke.«

Roka pa je bila močna in neusmiljena; ni se ji mogla izviti. Mladiči so jezno cvrčali — enega izmed njih je že zgrabila roka in vsi pogledi so se uprli vanj.

»Ha, ha, ha...«

Mladič je zafrfolel in padel na tla. Hotela ga je pobrati, tedaj pa mu je okovan škorenj stopil na drobne perutnice.

»Pustite ga, pustite...«

»Ha, ha, ha...«

Prišla je mati, da bi odpeljala Marjetko, pa so jo pahnili stran, da se je ihté zgrudila v kot.

Prebrskali so podstrešje. Marjetka je zadrževala dih — že sta dva rogovilila okrog tiste stare skrinje. Toda za čudo — nikogar nista našla, vse je bilo prazno. Kmalu nato je vsa desetina zapustila hišo. Marjetka je zlezla po lestvi in spravila mladiče nazaj v gnezdo.

Zvečer je nekdo spet potrkal na vrata. Bil je partizan, ki ga je bila Marjetka našla skritega na podstrešju. Stisnil ji je roko in dejal:

»Hvala ti, deklica, življenje si mi rešila. Ko so te zasledovalci obkrožali in gledali tvoje lastovke, sem se tiho splazil pod kap in srečno ušel.« Marjetka ga je odpeljala na vrt, kjer sta nabrala šop rdečih rož za mrtvega tovariša.

Jeseni so lastovke odletele in potem se je zgodilo še mnogo hudega. Toda spet je prišla pomlad in z njo so se tudi lastovke vrnile v stara gnezda. Marjetki so prinesle srečo: vrt okrog hiše se je tako bujno razcvetal kakor še nikoli dotlej — in nekega dne se je na stezici med drevjem prikazal očka z rdečo zvezdo na kapi in s puško na rami.

Franjo Godec

Zopet se bliža Dan mrtvih. Kakor vsako leto, tako bodo tudi letos pionirji pomagali urediti in okrasiti grobove padlih partizanov in talcev

KDO JE MOČNEJŠI

Odpravil se je človek v goro, na lov. Splezal je na visoko drevo, v zasedo. Zapihal je močan veter. Pod človekom je počila veja in se odlomila. Pri padcu si je zvil nogo in začel tarnati:

»Najmočnejše na svetu je drevo. Glejte, vrglo me je raz sebe in poškodoval sem si nogo.«

Drevo pa mu pravi: »Če bi bilo najmočnejše na svetu, mi veter ne bi mogel lomiti vej. Veter je najmočnejši.«

Pa je zatulil veter: »Hu-u-u! Če bi bil najmočnejši, me ne bi planina odbijala. Ona je najmočnejša.«

Oglasila se je tudi planina. »Če bi bila jaz najmočnejša, me ne bi mogla drobna miška spodkopavati. Miška je najmočnejša.«

Pa je miška zacvilila: »Ne, nisem najmočnejša. Če bi bilo tako, me ne bi mogla mačka uloviti in pojesti. Ona je najmočnejša.«

Zamijavkala je mačka: »Če bi bila najmočnejša, me ne bi mogla ujeti zanka iz vrvi. Vrv je najmočnejša.«

Vrv pa je dejala: »Močnejši od mene in najmočnejši je nož, ki me lahko prereže.«

Nož pove tako: »Če bi bil jaz najmočnejši, me ne bi mogel ogenj raztaliti. Ogenj je najmočnejši.«

Ogenj pa zasika: »Nad mano je voda, ki me lahko pogasi. Ona je najmočnejša.«

Voda zažubori: »Če bi bila jaz najmočnejša, mi ne bi bilo treba nositi čolna. Čoln je najmočnejši.«

Pa se oglasi tudi čoln: »Motite se. Če bi bil jaz najmočnejši, me ne bi mogel rak pregristi. Rak je najmočnejši.«

Rak pa odgovori: »Če bi bil jaz najmočnejši, me ne bi mogel človek ujeti, skuhati in pojesti. Pravim, da je človek najmočnejši.«

PRIPOVEDKA O SENGEU

Nekoč je jahal po cesti bogat knez. Zagledal je, da mu prihaja nasproti Senge (priljubljeni junak mongolskih narodnih pripovedk). Pa si bogati knez domisli, da bi Sengea malo potegnil.

»Hej, Senge, pravijo, da si tako pameten in zvit, da lahko vsakogar potegneš za nos. Daj, stori tako, da bom prisiljen razjahati svojega konja!«

Senge pogleda domišljavega kneza, malo pomisli in reče:

»Ne morem te prisiliti, da razjahaš. Toda, če stopiš zdajle s konja, te lahko prisilim, da ga boš spet zajahal.«

Takoj nato skoči knez s konja in se zasmeje:

»No, na zemlji sem! Zdaj pa le stori, da bom spet zajahal!«

»Eh, kaj bi te silil spet na konja,« odgovori Senge, »ali ni dovolj, da sem te pripravil do tega, da si ga razjahal?«

Knez je spoznal, da ga je Senge zvito prelisičil; ozmerjal ga je z najgršimi besedami in spet zajahal. Drugega mu ni kazalo, če je hotel pot nadaljevati.

»Vidiš, knez, zdaj sem ti izpolnil še drugo željo: spet si na konju!« je še dejal Senge, se veselo nasmejal in krenil svojo pot.

Petelinji boj. Za ščit služi napisna tabla iz časa vojne

LUČ IN SENCA

Senca je vedno blaga. Varuje nam oči pred močno svetlobo in nas v hudi vročini hladi. Naša lastna senca nas spremlja.

Tudi luč v kuhinji ima svojo senco. Čez ves strop se razteza. Tako smo se je privadili, da je niti ne opazimo. Videli smo jo razločno le, ko smo zamenjali senčnik. Luč se je zagugala in takoj nato smo jo prižgali. Zažarela je v svojem novem, belem senčniku, čez ves strop in čez stene pa se je plazila senca. Tiho je drsela po steni do tal in zopet nazaj. Pokrila je Anki oči in jih zopet odkrila.

»Aaaaa!« je zakričala Anka in zbežala k mami. Skrila je obraz v mamino krilo in se ni upala ozreti. Senca jo je božala po vratu in laseh in rada bi ji zopet pokrila in odkrila oči. Čisto počasi, da bi je ne ustrašila. A svoje lepe oči je Anka skrivala v mamino krilo.

Luč in senca sta se počasi umirili in obstali. Zaradi svežega senčnika je bilo v kuhinji svetleje in nihče ni več mislil na senco.

Le Anka se je še nekaj dni ustavljala pod lučjo in nezaupljivo gledala v strop.

Neki večer, ko je dišalo v kuhinji po sveži marmeladi in je čepela Anka na tleh s svojo knjigo, se ji je senca stisnila za hrbet in jo nežno objela. Anka jo je gledala in se ji umikala. Senca pa je ni spustila. Dobrikala se ji je. Anka je vstala, tudi senca je vstala. Anka je stegnila roko in stegnila jo je senca. Anka se je sklonila h knjigi, senca je vso knjigo pokrila.

Anka je odšla spat, senca je legla na stene poleg njene postelje. Ankine roke in senca so slikale na steno zajčka, petelina in osla.

Anka se svoje sence ni več bala. Imela jo je rada.

Zjutraj sta odšli na sprehod. Anki je sijalo v hrbet sonce in pred njo je hodila senca. Senca je bila dolga. Ko sta šli po mestu čez Gradaščico, je Anka stegnila roke in njena senca se je v vodi umila. Ko se je tako umivala, so priplavale race, dolgo so gagale proti mestu in se pogovarjale z Anko.

Race so splavale in Anka je odšla z mostu. Umita in zadovoljna je hodila senca pred njo. Prišli sta na travnik, tam raste velika jablana, polna rdečih jabolk. Anka je postala lačna in rada bi si utrgala jabolko. Stopila je na prste in segla z obema rokama po njem. Senca se je stisnila k njej in ji pomagala utrgati sad.

Anka je sladko jabolko pojedla, potem se je ozrla, da bi videla, kako visoko je že sonce. Prav takrat ga je zakril oblak in zgubila je svojo senco.

Ela Peroci

Nedeljski sprehod

V nedeljo sem bila na sprehodu v Tivoliju. Bilo je več otrok. Eni so krmili ptice in veverice, drugi pa so se igrali. Veverice so zelo domače. Pridejo tako blizu človeku, da mu jemljejo hrano iz rok. Tudi golobov ni manjkalo. Listje je že porumenelo in se pordečilo. Bilo je dosti divjega kostanja. Otroci so ga z veseljem nabirali. Paznik je pazil, da niso otroci naredili škode. Proti večeru smo se vračali domov.

Aleksandra Nabernik
učenka 3. razreda osnovne šole na Ledini

ŽIVO PADALO

V vzhodnih delih Indije živi veverica, ki jo je narava obdarila z nič več nič manj kot s padalom. Vsi vemo, kako živahne živalice so veverice, ki rade skačejo z veje na vejo. Tudi ta veverica ni izjema. Le ko skače, se počuti bolj varno kot druge veverice, prav tako kot se počuti varnejšega človek, ki skače s padalom. Med veveričinim telesom in njenimi nogami je namreč razpeta široka koža, porasla z gosto dlako. Koža visi ob telesu, dokler veverica miruje. Ko pa skače bolj na daleč, razširi noge, koža se raztegne in cela živalca postane — padalo. Brž ko pa pride na cilj, stisne noge in padalo se spet zapre.

Cvetkanov kotiček

PIKA V IZLOŽBI

Ej, trgovina tam v mestu stoji,
izložbe velike, izložbe ima tri.
A samo ena izložba od teh
ostala je Metki v očeh.

Tam so medvedki in muce in backi,
lepi vozički, šegavi pajacki,
a sredi med njimi kot najlepša slika
sedi na pručici punčka Pika.

Morda res ni Pika, morda je Daška,
no, kaj bi z imenom, saj je igračka.
Metka ji pravi: »Moja draga Pika,
tako si lepa in tako velika!

Kaj, ko bi z mano odšla na dom,
prav res, lepo ti postregla bom.
Spala boš z mano v postelji beli,
lepo, lepo se bova imeli.«

A punčka Pika je brez besedi,
na pručici svoji sedi in sedi
z laski v kite povitimi,
z očki kot oglje črnimi.

Vendar nekaj se je zgodilo!
Se je v izložbi kaj premaknilo?
Metka gleda, a mimo nje
zdrsne pozdravček: »Nasvidenje!«

A. Rijavec

NAŠA TETA IN NJENA TORBA

Kdo pod soncem ne pozna
naše dobre tete Lili,
saj prešmentana gospa
po vsem svetu rogovili,
cel milijon ljudi pozna,
koš prijateljev ima
pa še torbo čudovito,
ki v njej sto čudes je skrito.

Tista torba več ni zame
kot za vas je španska vas.
V njej je, če že ni salame,
prav gotovo vonj klobas,
pa orehi, sladkarije,
kakšen krof in kak kolač:
vse stvari v njo teta skrije
od slaščic pa do igrač.

Kraj tega in kraj denarja
v svoji torbi še ima
lističev za dva slovarja,
počečkanih sem in tja:
to Matjažu, tole Anki,
to gre v Moste, to na Vič,
vsem falotom, vsaki znanki
kakšno reč, le meni nič!

Pa poslal sem neopazno
psa po torbo oni dan,
zdaj to čudo, nikdar prazno,
sam v omari skrito imam.

Kadar hočem, se napolni,
da mastim se kot le kaj,
s svojim imenom listke polnim
za sedaj in za nazaj!

Tone Pavček

»SLEPE MIŠI...«

Ovce pasel,
hitro rasel,
že sem mož postal.
Še medveda,
mesojeda
več ne bom se bal.
Tebe, mene
če zadene
smola — naj bo mož!
Ti, tam v sredi,
zdaj le vedi:
Ti lovil nas boš!

Manica

RDEČI NAGELJ

Za daljnim hribom tožen log,
tam lipa zeleni,
pod lipo to, to zêleno,
samoten grob leži.

Sred groba tam samotnega
trohni neznan junak,
svobodo našo branil je,
ubil ga je sovrag.

Na grobu, na tem zêlenem,
zdaj nagelj rdeč cveté,
ta nagelj znani, da spomin
junakom ne zamre.

Pa to ni nagelj, to ni cvet,
kar iznad groba rdi,
neznanega junaka to
je — darovana kri...

Danilo Gorinšek

PRIPRAVE JUGOSLOVANSKE NOGOMETNE REPREZENTANCE

Naši v odlični formi

Jugoslavija B — Maribor B 5 : 1 (5 : 0) Jugoslavija A — Maribor A 11 : 0 (6 : 0)

Znani avstrijski novinar dr. Meisl daje prednost Jugoslovanom

Maribor, 26. okt. Danes sta na stadionu Branika v Ljudskem vrtu odigrali A in B reprezentanci Jugoslavije trening tekmi z odgovarjajočimi moštvi Maribora. Že v prvi tekmi se je zbralo na igrišču nad 5000 gledalcev, glavno tekmo pa si je ogledalo kakih 13.000 gledalcev, kar je za Maribor rekord.

B reprezentanca je nastopila v postavi: Kralj, Stankovič, (Stiplič), Herceg, Ljubenovič, Stiplič, Tasič, Ferkovič, Ognjanov, Mujič, Lipošinovič, Vidoševič, Benčič.

Reprezentanti so pokazali izvrstno igro, posebno v prvem poločasu. Gledalci pa so bili še posebno zadovoljni z igro domačega moštva, ki je večkrat uspešno prodiralo na nasprotnikovo polovico in nevarno ogrožalo Kraljeva vrata. Razumljivo, da so reprezentanti tehnično prekašali Mariborčane in tako dosegli že v prvem poločasu pet golov: Vidoševič v 4., Benčič v 8., Mujič v 20. in 37. ter Lipošinovič v 41. minuti. Sredi drugega polčasa pa so domači nenadoma navalili in dosegli po članu Kovinarja Sirecu častni gol. Tekmo je sodil Muravs.

Pred polnimi s še nedograjenimi tribunami, so nastopili reprezentanti Jugoslavije proti A reprezentanci Maribora. Jugoslavija je nastopila v tejle postavi: **Beara, Belin, Zeković, Boškov, Horvat (Crnković), Krstić II, Rajkov, Milutinović, Vukas, Bobek, Zebec.** Prvi polčas je igral tudi srednji krilec Dinama Horvat, vendarle pa njegov nastop na Dunaju še ni zagotovljen.

Po trening tekmi je zvezni kapetan Tirnanič po razgovoru s trenerjem A reprezentance Marjanovičem, trenerjem B reprezentance Ćirićem in kapetanom B reprezentance Wölflom sestavil naslednji reprezentanci za tekmi na Dunaju:

A reprezentanca: Beara, Belin, Zeković, Boškov, Crnković, Krstić II., Rajkov, Milutinović, Vukas, Veselinović, Zebec. (Rezerve: Stojanović, Stanković, Pajević, Horvat in Bobek).

B reprezentanca: Kralj, Stiplič, Herceg, Ljubenović, Juričko, Tasič, Ognjanov, Mujič, Lipošinović, Vidoševič, Živkov. (Rezerve: Krivokuća, Šikić, Perković, Čonč, Benčič).

Tirnanič je tudi izjavil, da je zelo zadovoljen s sprejemom v Mariboru in da je bila današnja trening tekma ena najboljših po osvoboditvi. Ve, da bo tekma na Dunaju navzlic »papirnati« slabi formi Avstrijcev precej težka in da bodo morali naši reprezentanti dati vse od sebe za dosego zmage.

Mariborčani so sicer dali vse od sebe, vendar pa razigranemu napadalnemu kvintetu reprezentance niso mogli nuditi resnejšega odpora. Izreden je bil tokrat Vukas, ki je bil nosilec vseh napadov. Bobek je kot po navadi pametno dedil žoge, razen tega pa nekajkrat nevarno streljal. Nadvse pa je Mariborčanom ugajal nezadržni Milutinović. Zanj ni bilo nasprotnika na igrišču. Večkrat so ga brezuspešno napadali tudi po trije ali štirje branilci.

SERIJA GOLOV

S serijo golov je začel Bobek v 15. minuti, takoj nato pa je Vukas streljal prek gola. Tudi drugi gol je dosegel Bobek na lep Milutinovičev predložek v 22. minuti. V 25. minuti je kombinacijo Milutinović—Zebec zaključil zadnji z odličnim strelom. V 35. min. je Rajkov preigral vzo obrambo in na koncu še vratarja Filipančiča in povišal na 4:0. Bobek je v 36. min. lepo podal Milutinoviču in že je bilo 5:0. Isti igralec je bil v prvem poločasu uspešen še enkrat, v 42. minuti, ko je dosegel šesti gol na lep predložek Vukasa.

V drugem poločasu je Zebec že v 51. minuti dosegel sedmi gol s krasnim udarcem z desnega krila. Štiri minute kasneje je Zebec spet prost in že je žoga v mreži 8:0. Deveti gol je dosegel Vukas z glavo ponovno po presledku štirih minut, to je v 59. minuti, Milutinović je za nekaj trenutkov zapustil igrišče, a se je kmalu vrnil. Poškodba ni bila resnejša. Po kombinaciji Rajkov—Vukas je bil rezultat v 65. min utj povišan na 10:0. V 66. minuti je pobegnil še Veselinović in dosegel končni rezultzat.

KJUB DVOŠTEVILNEMU REZULTATU ODPOR

Omenili bi, da se je enajstorica Maribora močno upirala boljšemu tehničnemu znanju reprezentantov. Maribor je nastopil ojačan s Celjanoma Posinekom in Marinčkom. Slednji se je v 70. minuti znašel sam pred Bearo na 7 m, njegov strel pa je Beara odbil v kot.

Tekmo je sodil Jančič. E. B.

Vasas (Budimpešta) — BSK 5 : 3 (2 : 1)

Zvezna liga: DA ALI NE

Košarkarji AŠK Olimpija proti zvezni ligi!

Vest o nameravanem odstopu AŠK Olimpije iz zvezne košarkarske lige je povzročila med športnimi krogi najrazličnejše komentarje. Polemika o pravilnosti odstopa nas je napotila k sekretarju kluba Ljubu Filipanu in kapetanu ligaškega moštva državnemu reprezentantu Borisu Kristančiču.

Na vprašanje, kaj so vzroki tega koraka, nam je tovariš Filipan govoril o nezdravih pojavih v našem vrhunskem športu, ki so več ali manj znani. Predvsem so zvezne lige neopravičljive z družbeno gospodarskega vidika. Celo tam, kjer je račun na videz ugoden. V zvezni nogometni ligi pride na enega člana povprečno 90.000 din na leto. Ali bi se ne mogel ta denar koristneje uporabiti za razvoj športa?

»Košarkarji smo skromnejši,« je nadaljeval tovariš Filipan. »Pri nas porabimo tretjino te vsote, kar pa je še vedno preveč. Razen tega menimo, da je treba šport preusmeriti. Smo študentsko društvo, zato šport na fakulteto! Tudi med delavstvom je šport premalo razvit. Tu nas čaka ogromno dela. Nasprotno pa vrhunski šport vodi še k drugim nezdravim pojavom: klubaštvo, podkupovanje, profesionalizem itd.« Spomnili smo se na nedavni slučaj skopskega Vardarja, kjer so prijatelji kluba zahtevali odstop društvene uprave, ker ni bila dovolj spretna v podkupovanju. »Tudi v košarki je tega dovolj. Dogovori med nasprotnimi moštvi, pristranost, snubljenje, vse to kvari športno moralo košarkarjev, tekmovanje pa izgublja svoj prvotni smisel.«

Umik iz zvezne košarkarske lige bi zadel ligaško moštvo AŠK Olimpije. Zato smo vprašali kapetana moštva Borisa Kristančiča, kako sprejemajo igralci to rešitev.

»O tem se bomo šele pogovorili. Prepričan sem, da bo večina soglasna z menoj. Tako bomo imeli mnogo več časa za študij, mimo tega pa bomo enako uspešno in koristno lahko igrali košarko. Nič se ne bo izpremenilo. Nihče od zvezne lige ni imel nobene koristi.«

»Kako si zamišljate nadaljnje delo?«

»Kvaliteta bo bržkone padla, kar pa ni bistveno. Preusmerili se bomo na delo v telesnovzgojnih društvih.«

»Kakšne posledice bi imel izstop iz lige?«

»Nobenih. Toda o tem je še prezgodaj govoriti. Razvijali se bomo kot ostali klubi našega društva.«

»Kako bodo sprejeli ostali klubi vašo odločitev?«

»Mislim, da bodo izpopolnili ligo z drugim klubom. Toda nam je že dovolj vsega. Neprestani očitki, spletke, podkupovanja in podobno. Tako se bomo vsega tega rešili,« je zaključil tovariš Kristančič.

Menimo, da to ni zadnja beseda. O tem kočljivem vprašanju je toliko različnih mnenj, da bo potrebno slišati še drugo plat, ker je to vprašanje, ki zahteva globljo razčlembe in tehtnega premisleka.

Čemu Beari vzdevek »balerina«?

Minuli ponedeljek je naš slavni nogometni vratar Vladimir Beara srečal v Mariboru prijatelja, ki mu je povedal, da je koreografinja baleta mariborskega gledališča Itka Iveljeva. Veliki Vladimir se je tega nadvse razveselil in naslednji dan dopoldne — med prostim časom, katerega imajo reprezentanti, ki se v Mariboru pripravljajo na srečanje z nogometno reprezentanco Avstrije — pohitel v baletno dvorano mariborskega gledališča. Njegovo srečanje z Iveljevo je bilo kaj veselo. Vzrok?

Vladimir Beara je bil v letih 1946 in 1947 gojenec baletne šole v Splitu. Poučevala ga je koreografinja Itka Iveljeva, ki je o njem povedala, da se je med vsemi gojenci najbolj odlikoval in kazal izrazit talent za balet. Njegova specialiteta pa so že tedaj bili elegantni in prav tako drzni skoki. Večkrat je v raznih predstavah z uspehom nastopil tudi na splitskem gledališkem odru. Skratka: koreografinji Iveljevi je bilo presneto žal, ko so Hajdukovci uspeli v njem vzbuditi strast za nogomet.

Vendar tudi Beara ni povsem pozabil na balet. Ko ga je Iveljeva v torek vprašala, če ga balet še veseli, je pogledal po dvorani, v kateri so tedaj vadili člani mariborskega baleta, in dejal:

»Še, še, toda veseli me tudi nogomet!« Vj. K.

Kaj pa nogometaši v mariborsko-varaždinski coni?

V minulem VII. kolu mariborsko-varaždinske lige ni bilo večjih presenečenj. Doseženi so bili tile izidi: Nafta : Kladivar 2:4, Jedinstvo : Rudar 2:1, Sobota : Tekstilac (V) 4:5, Sloboda : Bratstvo 7:0, Zagorac : Mladost 3:0, Tekstilac (O) : »Maribor« 3 : 1.

Zmagali so v večini tekem domačini. Izjema je zmaga Kladivarja v Dolnji Lendavi nad Nafto in Tekstilca nad Soboto. Sobota se je na svojem igrišču krepko upirala vodečemu moštvu z lestvice. Rezultat sam kaže na to, saj sta oba napada dosegla neobičajno število golov. Po tej zmagi se je na čelu oddvojil tandem iz Varaždina — Tekstilac in Sloboda. Težko je verjeti, da bi v borbo teh dveh moštev za naslov jesenskega prvaka mogel poseči še kdo tretji.

TEKMOVANJE TELESNOVZGOJNIH DRUŠTEV »PARTIZAN« ZA POKAL »LJUDSKE PRAVICE«

VODNIKI, VODNIKI...

so glavni problem TVD »Partizana« Žiri — Drugače teče življenje normalno, svoj dom imajo

Na svoji poti smo obiskali najprej telesnovzgojno društvo v Postojni, nadaljevali smo z Ilirsko Bistrico in Tolminom, z Idrijo pa smo se poslovili od Primorske. Preselili smo se na mrzlo Gorenjsko, v Poljansko dolino. Leta je znana ne samo zaradi svoje tovarne čevljev, poznajo jo tudi kulturniki (Poljane). Naš namen pa je seznaniti bralce z delom najmočnejšega društva v tej dolini — TVD »Partizan« Žiri. Ker smo že čutili »domotožje« po Ljubljani, smo se s predsednikom društva tovarišem Janezom Kavčičem pomenili kratko in jedrnato.

Kot smo mimogrede videli, imate svoj lasten dom. Ali nam lahko kaj poveste o njem? Zakaj pa ne. Ta dom je med najstarejšimi na Kranjskem, saj so ga zgradili že leta 1908. Med vojno so ga okupatorji zažgali, l. 1946 pa smo ga obnovili. V njem je dokaj prostorna dvorana, ki nam za 150 pripadnikov služi kar dobro. Tudi z orodjem nimamo preveč skrbi. Stroške za dom pa nekako krijemo s tem, da posodimo dvorano za predvajanje filmov.

Kaj pa poleti? Poleti vadimo na letnem telovadišču, ki je na dvorišču doma. Na njem lahko gojimo odbojko in tiste panoge lahke atletike, ki ne zahtevajo preveč prostora. Letos nam je občinski ljudski odbor odstopil prostor, na katerem bi lahko zgradili še nogometno igrišče in primerno lahkoatletsko stezo.

Zakaj bi, in ne — bomo? Veste, prostor je dokaj močvirnat in bi porabili precej zasipnega materiala. Dobro voljo imamo, vendar brez denarja ne moremo. Poskušali pa vseeno bomo.

Ker imate igrišča, imate verjetno tudi vrste za posamezne panoge? Da, imamo odbojkarsko, lahkoatletsko, pa tudi namiznoteniško vrsto. Seveda morajo tisti, ki igrajo odbojko ali namizni tenis in atleti prav tako hoditi dvakrat na teden k splošni vadbi.

Odkod pa črpate kader? Jedro članstva sestavljajo tovarniški delavci, mladinci vajenske šole in učenci osnovne šole.

Pri vas imate tudi nižjo gimnazijo? Imamo. Samo dijaki se ne zanimajo preveč za telesno vzgojo. Kazno je še celo, da jim je šolska telovadba odveč. Mi smo poskušali narediti vse, kar je v naši moči, vendar odziva ni bilo. Je pa tudi objektivna težava v tem, da imamo za moške oddelke samo enega starejšega vodnika, večina oddelkov pa je prepuščena v glavnem sama sebi. Tudi mi odsluženi skušamo pomagati, vendar, saj veste...

Gotovo veste, da prirejajo okrajne zveze, pa tudi republiška zveza, tečaje za vodnike in vaditelje? Ali na te tečaje nikogar ne pošljete? Mi bi že poslali ljudi, saj se zanimajo, vendar jim iz skromnih finančnih sredstev, s katerimi razpolagamo, ne moremo povrniti izgubljenega zaslužka. Veste, takih idealistov pa spet ni, da bi žrtvovali svoj letni dopust za udeležbo na tečaju. No, in tako obtičimo na enem samem vodniku.

Kaj pa učitelj telesne vzgoje? Učitelj telesne vzgoje je samo eden in ta je v našem upravnem odboru, vendar nam ne more dosti pomagati. Morate razumeti, da je sam v Žireh in da mora poučevati kar na treh šolah.

Imate v bližnji bodočnosti kaj načrtov? Da, pripravljamo akademijo za 29. november. To bo pregled dela vseh naših oddelkov. Že sedaj se marljivo pripravljamo, vendar pridemo spet na isto — vodnikov ni dovolj.

Še kaj drugega? Ne, za sedaj je naša glavna naloga, da bo akademijo čambolje uspela. V »drugem planu« pa imamo seveda izgradnjo nogometnega igrišča ter čim več vodnikov, da, čim več vodnikov. Potem bo delo veliko lažje.

*

Zahvalili smo se tovarišu predsedniku za informacije, prisrčno stisnili roko in odšli. »Partizanu« Žiri pa želimo, da bi njihova akademija na Dan republike res uspela, in čim več vodnikov...

BLATNOGORNIK

Goriški strelci so delavni

Tudi na Goriškem se strelstvo čedalje bolj razvija. Družine tekmujejo med seboj, udeležujejo se okrajnih in republiških prvenstev. Skratka: vrstijo se tekmovanja za tekmovanji. Pri tem se posebno odlikujeta strelski družini Panovec iz Nove Gorice in Graničar iz Šempetra.

Uspela akademija TVD »Partizan« Veržej

»Partizan« Veržej je eno prvih društev v Pomurju, kateremu je uspelo v tej sezoni prirediti samostojno telovadno akademijo. Nastopilo je sedem društvenih oddelkov z 98 nastopajočimi. Ta uspeh gre vsekakor na račun rednega dela društva skozi vse leto.

Program akademije je bil zelo pester in so nastopajoči pokazali velik napredek. Največ priznanja so žele pionirke, ki so morale svojo točko celo ponoviti. Presenetili so tudi mladinci in mladinke, ki so tokrat prvič nastopili na orodju. Za uspeh te akademije imajo predvsem zasluge vodnika Kapun in Milfelnerjeva ter načelnica Živkova.

Drugače pa ima društvo precejšnje težave. Telovadnica, ki so jo odkupili, je v zelo slabem stanju in bi jo bilo treba adaptirati. Primanjkuje tudi orodja. Za vse najpotrebnejše pa ni denarja. Upajo sicer, da bo občinski ljudski odbor Ljutomer priskočil na pomoč, saj so s svojim delom dokazali, da je njih glavni cilj napredek telesne vzgoje.

*

Okrajna zveza »Partizan« v Murski Soboti se je odločila izvesti v svojih društvih predtekmovanja za »Tek republike«, ki je vsako leto 29. novembra v Ljubljani. V tekmovanje je vključenih 24 društev, ki že tekmujejo. Minulo nedeljo so se pomerili člani društev v Bogojini, Gornji Radgoni, Bodoncih in Ljutomeru. V tekih na različne proge je do sedaj tekmovalo 216 tekmovalcev. Najuspešnejše društvo je bilo Gornja Radgona.

V nedeljo, 30. oktobra, bo v Murski Soboti polfinalno tekmovanje, katerega zmagovalci si bodo priborili pravico nastopa na »Teku republike« v Ljubljani. Istočasno bo tudi okrajno prvenstvo v jesenskem krosu. T. Z.

TOVARNA KONSERV

ARRIGONI

V IZOLI

BO DODELILA

ŠTIPENDIJI

1 študentu ekonomske fakultete in

1 študentu kemije

Višina štipendije po uredbi. — Prednost imajo študentje iz okraja Koper.

3681

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR CERKNICA

Komisija za razpis mesta direktorja, razpisuje v smislu čl. 90 uredbe o ustanavljanju podjetij in obrti (Ur. l. FLRJ št. 51/53)

MESTO DIREKTORJA

v Medzadružnem trgovskem podjetju

»NOTRANJKA« — Rakek

Pogoji so sledeči:

Srednješolska strokovna izobrazba s 5-letno prakso v vodstvu trgovskih podjetij ali nepopolna srednješolska izobrazba z 10-letno prakso v vodstvu trgovskih podjetij, ali pa 15-letno vodstvo trgovskih podjetij.

Interesenti naj se javijo do 5. novembra 1955.

3679

FRANCE ŠUŠTERŠIČ:

KONTRASTI SREDOZEMLJA

15

Nil je dal Egiptu bogove. Večni boj Nila s puščavo je mistično prikazan v boju družine Ozirisa, ki ustvarja plodnost, proti Set-Tajfunu, rušilcu in povzročitelju neplodnosti, Ozirisovemu bratu in ubijalcu. Horus, Ozirisov sin, ki maščuje svojega očeta z zmago nad Tajfunom, je simbol zmagoslavnega, plodonosnega naraščanja Nilove vode. Tako je postal Nil središče vsega življenja in religije v starem Egiptu.

Pa tudi dandanes, ko so Ozirisova svetišča preživela že več tisočletij in ko je kult bogov samo zgodovinsko dejstvo, ni pomen Nila nič manjši za življenje Egipta. Če bi se kdaj zgodilo, da bi zajezili odtok jezer Tanganjika in Tana, od koder teče ta reka, in speljali njuno vodo drugam, bi to pomenilo gospodarsko katastrofo Egipta.

Dolina Nila je ena najrodovitnejših dolin na svetu. Bujna zelena rast kar kipi iz zemlje, kamorkoli se ozreš. Žito, južno sadje, bombaž, sladkorni trs... In vendar je v Egiptu še mnogo ljudi brez vsakdanjega kruha, čeprav rode bregovi Nila najboljšo pšenico. In vendar so premnogi prebivalci v teh krajih v petek in svetek hudo siromašno oblečeni, otroci pa na pol goli, čeprav raste v Egiptu najboljši bombaž. Zapadnjak, ki bi površno opazoval ta svet, bi malomarno zamahnil z roko in dejal: »Zato živijo slabo, ker jih je preveč.« In če bi ga slišal kdo izmed domačih egiptovskih kapitalistov, bi prav tako malomarno zamahnil z roko, rekoč: »Malêš.« To pomeni, da se njega to ne tiče, da mu je vseeno, kako živijo drugi, samo da bi sam sebi ohranil udobno življenje.

Egiptovsko ljudstvo pa ve, da gosta naseljenost Nilove doline še zdaleč ni poglavitni razlog nizke življenjske ravni. In če pogledaš po tej dolini s kritičnim očesom, lahko takoj spoznaš, da je to res in da ima revščina, ki jo vidiš, drugačne korenine. Obdelovalno površino bi bilo moč povečati, zemlja pa bi lahko mnogo več rodila, če bi jo obdelovali na sodoben način. Glej, tam vlečeta dva bivola plug, ki je prav tak, s kakršnim so orali prebivalci te doline pred več tisoč leti. Ob prekopu se vrste vodne črpalke: bivol stopica v krogu in vrti leseno kolo, s pomočjo katerega se vrti drugo kolo in z lončenimi vrči zajema vodo iz prekopa — prav tako, kakor za časa faraonov. Med potjo ne vidimo nobene tovarne. Skratka — velika gospodarska zaostalost.

Rajši recimo: vse je še prav táko kakor pred sto leti. Če bi bil namreč Egipt ohranil samostojnost oziroma neodvisnost, bi se kot centralna arabska država gospodarsko mnogo hitreje razvijal. Ker pa je ni ohranil, so do nedavnega ljudje v Egiptu živeli slabše kakor takrat, ko je Disraeli »priskočil na pomoč« kedivu Ismailu in mu posodil štiri milijone Rotschildovih funtov. S to »pomočjo« je Disraeli vrgel sidro v Sueški prekop, nakar se je kapital angleških, francoskih, švicarskih in drugih magnatov hitro zasidral v vseh delih egiptovske dežele. Ker je bila dežela odvisna od tujega kapitala, se nista mogla v njej razvijati niti kmetijstvo niti industrija. Tako je ostal Egipt »zlata jama« tujih izkoriščevalcev, s katerimi so sodelovali tudi domači mogotci, ostal je dežela z zaostalim kmetijstvom, kjer se je kmečka posest krčila na račun plantaž bombaža, iz katerih so vlekli dobičke večidel tuji kapitalisti, dežela brez lahke in težke industrije, dežela, kjer so imeli tuji kapitalisti v zakupu celo vodo in zrak: v Kairu so na primer zgradili vodovod Francozi leta 1865 s koncesijo za 99 let, v Aleksandriji pa so ga zgradili Angleži z neomejeno koncesijo; zrak pa so tuji kapitalisti zakupili s turističnim gospodarstvom: vsa največja hotelirska podjetja so bila v njihovih rokah. Z vsemi temi izkoriščevalci, z bančnimi skupinami in anonimnimi trgovskimi družbami pa je sodelovalo 50 domačih kapitalističnih družin, iz katerih je kolonialna politika rekrutirala poslušne sluge za izvajanje eksploatacijskih načrtov.

Nut, boginja neba. Relief na notranji strani pokrova sarkofaga faraona Psousemmesa

Tempora mutantur: gospodarstvo Egipta je sicer še zaostalo, toda v zadnjih letih so se mu začele odpirati drugačne perspektive. Izkoriščanja sicer še ni konec, toda izkoriščevalcem so se vendarle močno zamajala tla pod nogami, ljudstvo pa je laže zadihalo in začelo upati v boljše čase. Peljemo se mimo obsežnega polja, kjer so felahi na novo preorali zakoličene parcele. »Ta zemlja je zdaj njihova last,« nam pojasni šofer. Na levi strani prekopa se razprostirajo zeleni gaji ,vrtovi in parki, plodna črna zemlja. »Vse to, kar vidite, je bilo last kralja Farúka, ki je preživel v senci okrog svojih vil nešteto lepih dni,« nam pove šofer.

Da, marsikaj se je v zadnjih letih spremenilo, toda korenine preteklosti so še kljub temu močne in jih ni moč porezati čez noč. Še mnogo izkoriščevalcev je v deželi, razlika od stanja v prejšnjih letih pa je v tem, da skuša sedanja oblast pomagati ljudstvu v boju proti njim, medtem ko jih je prejšnja oblast podpirala. — Ta podpora se zrcali tudi v egiptovskem tisku.

Tako na primer je v časopisu »El Tahrir« izšel članek »Resnica o egiptovski sladkorni industriji«, ki je bil 4. septembra objavljen tudi v aleksandrijskem dnevniku »Actualité«. Novinar Mahmud el Saadani je v tem članku v sarkastičnem tonu nastopil proti Ahmedu Aboudu, enemu izmed najbogatejših ljudi v Egiptu. Takole je začel:

»Po sedemnajsturnem potovanju, med katerim se je nabralo na meni toliko blata, da se je moja teža povečala za sto kilogramov, mi je načelnik postaje v Armantu dejal: »Če hočete priti na sedež podjetja, morate prositi za dovoljenje. Tu je vse last podjetja: vozovi, čolni, avtomobili...«

DNEVNE NOVICE

IZREDNA SKUPŠČINA RKS

bo v soboto dne 29. t. m. v dvorani kluba poslancev v Ljubljani, Puharjeva 13, ob 9.30 dopoldne. Razen glavnega referata o današnjih nalogah RK in njegovih kadrih ter drugih poročil so na dnevnem redu tudi volitve novega Glavnega, Izvršnega in nadzornega odbora.

Važno za telefonske naročnike! Vsi telefonski naročniki, ki žele v novem telefonskem imeniku za leto 1956 spremembo naslova ali besedila, naj to takoj sporoče pismeno ali ustno telefonskemu oddelku pri svoji pristojni pošti, v Ljubljani, Mariboru, Postojni, Celju in Kranju pa telefonsko-telegrafski tehnični sekciji, oziroma nadzorstvu.

Obiščite razstavo »10 let gradbeništva« v Moderni galeriji, ki traja do 6. oktobra 1955. Koristite 25 % popust na železnici.

Obvestilo. Uprava Grand hotela Union v Ljubljani obvešča cenjene goste, da bosta restavracija in kavarna v petek, dne 28. oktobra 1955, zaprti od 16. ure dalje zaradi prof. Philip Fiend Mandy Müller.

Se jutri, v petek, se lahko prijavite v esperantski tečaj v Šiški v šoli na Gasilski cesti ob 19.

Gospodinja, pri nakupu špecerije ne pozabi na odlični

ČISTILNI PRAŠEK VERA

Turistično društvo Ljubljana opozarja svoje člane in prijatelje turizma na svoj redni občni zbor, ki bo jutri, v petek, 29. oktobra 1955 ob 19.30 v dvorani Zavoda za socialno zavarovanje LRS, Kidričeva ul. 5.

Državni strokovni izpiti za knjižničarje in bibliotekarje bodo v začetku decembra. Prijave do 15. novembra. Izpitna komisija (Nar. in univ. knjižnica v Ljubljani).

Če veliko stojiš ali mnogo hodiš, daj svojim nogam osvežujočo kopel z »JELA« soljo. Poizkusi in povej drugim, da je »JELA« sol edinstvena.

Krompir ti ne bo gnil, če ga boš posul s preparatom KROŠAN. Dobiš ga v zadrugi, semenarnah, drogerijah itd.

KONCERTI

Zagrebški solisti koncertirajo nocoj ob 20.15 za Modri abonma. Nekaj prostih vstopnic je v prodaji pri blagajni Filharmonije.

Danes je ob 17 v Filharmoniji zadnja ponovitev koncerta iz prve serije koncertnega abonmaja za srednješolsko mladino. Nastopa pevski zbor Slovenske filharmonije pod vodstvom dirigenta Jožeta Hanca s sodelovanjem solistov. Ker je bilo zanimanje za mladinski koncertni abonma tolikšno, da so ostale nekatere šole brez vstopnic, vabi uprava Slov. filharmonije vodstva srednjih šol v Ljubljani in predvsem izven nje, da ji do konca tega meseca priglasé število reflektantov. Če bo dovolj prijavljencev, bo Slovenska filharmonija ta koncert še enkrat ponovila. Uprava Slovenske filharmonije, Trg revolucije 9.

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 27. oktobra ob 17: Stanković: »Koštana«. Gostovanje Narodnega pozorišta iz Beograda. (Zaključena predstava za Ljubljansko garnizijo — v opernem gledališču); ob 20: Miller: »Lov na čarovnice«. Abonma T dramski.

Petek, 28. okt. ob 15.30: Machiavelli: »Mandragola«. Abonma Petek popoldanski; ob 20: Odets: »Premiera v New Yorku«. Gostovanje Narodnega pozorišta iz Beograda. Izven. (Predstava v dramskem gledališču.)

Sobota, 29. okt. ob 20: Machiavelli: »Madragola«. Izven in za podeželje.

OPERA

Četrtek, 27. oktobra ob 17: Predstava Srbskega Nar. pozorišta. (Zaključena za JLA.)

Petek, 28. oktobra ob 15.30: Predstava Srbskega Nar. pozorišta: »Koštana«. (Zaključena predstava za JLA)

Sobota, 29. oktobra ob 19.30: Strauss: »Kavalir z rožo«. Abonma red G.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža

Četrtek, 27 oktobra ob 20: Giraudoux: »Trojanske vojne ne bo«. — Abonma TSS I

Petek, 28. okt. ob 20: Leskovec »Dva bregova«. Abonma red Petek. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sobota, 29. okt. ob 20: Anouilh »Colomba«. Izven.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana. Mestni dom

Petek, 28. oktobra ob 16: Finžgar: »Divji lovec«, ljudska igra, zaključena predstava za gimnazije.

Sobota, 29. oktobra ob 20: Finžgar: »Divji lovec«, ljudska igra, izven.

Ker je bila tudi zadnja nedeljska popoldanska predstava Konfinojeve veseloigre »V soboto se poročim« popolnoma razprodana in mnogo obiskovalcev ni dobilo vstopnic, bo v nedeljo popoldne na splošno željo še ena predstava te veseloigre. Prodaja vstopnic od petka dalje. Rezerviranje tel. št. 32-860.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Marionete

Levstikov (Šentjakobski) trg

Petek, 28. oktobra ob 17: Miličinski: »Zvezdica Zaspanka«.

Prodaja vstopnic v četrtek in petek dopoldne na upravi Mestnega lutkovnega gledališča, Resljeva cesta št. 28, telefon 32-020 in pol ure pred predstavo pri gledališki blagajni.

Ročne lutke

Četrtek, 27. okt. ob 10: Gostovanje v Čepincih, ob 13: Gostovanje v Križevcih v Prekmurju.

PREDAVANJA

O penetracijskih raziskavah temeljnih tal bo predaval kot gost Tehniške fakultete in Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij prof. dr. ing. E. De Beer, generalni direktor Drž. geotehničnega inštituta v Gandu (Belgija). Predavanje bo v četrtek, 27. oktobra ob 20 v predavalnici Oddelka za rudarstvo in metalurgijo Tehniške fakultete, Aškerčeva 32. Predavanje, ki bo v francoščini, bo tolmačeno v slovenščino.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti vabi na javno znanstveno predavanje, ki je namenjeno širšim interesiranim krogom. Dne 27. oktobra ob 18 bo predaval v dvorani SAZU akademik prof. dr. Jovan Hadži. Tema: Dvoživke v živalstvu (z diapozitivi).

Umrli so v Ljubljani

Ana Sober, gospodinja. Pogreb bo danes ob 15. uri na Žalah.

Ignacij Oblak, krojač. Pogreb bo danes ob 15,30 uri na Žalah.

Ing. Rudolf Kralj, upokojenec. Pogreb bo danes ob 16. uri na Žalah.

Frančiška Kolenc, gospodinja. Pogreb bo danes ob 16,30 na Žalah.

Po dolgotrajni in hudi bolezni je umrl naš telovadec, član in tovariš

OBLAK NACE

Pogreb dragega pokojnika bo danes, 27. okt. 1955 ob 15.30 uri iz Jožefove mrliške veže na Žalah.

Uprava TVD »Partizan — Tabor«

Umrl je naš dobri oče, stari oče, tast, svak in nečak

Franc Krištof

upokojenec

Pogreb bo skupno z njegovo ženo

Stano Krištof roj. Gregorc

modistko

ki je dne 6. oktobra 1955 umrla na Dunaju, iz Nikolajeve mrliške vežice na Žalah v Ljubljani, dne 28. oktobra 1955 ob 16. uri. Prosimo tihega sožalja.

ŽALUJOČI OSTALI

Delovni kolektiv in sindikalna podružnica Industrije metalnih polizdelkov »IMPOL«, Slovenska Bistrica, sporočata žalostno vest, da je dne 25. oktobra 1955 pri izvrševanju svoje službene dolžnosti tragično preminil tovariš

Karel Kovač

DELAVEC ŽIČNEGA OBRATA NAŠEGA PODJETJA

Umrlega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Delovni kolektiv in uprava podjetja Industrije metalnih polizdelkov »Impol« Slovenska Bistrica

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA

Četrtek, 27. oktobra 1955: lekarna »Melje«, Meljska cesta 2.

Petek, 28. oktobra 1955: lekarna »Planinka«, Glavni trg 20.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Četrtek, 27. oktobra ob 19.30: Verdi: »Ples v maskah«. Red ZIS.

Petek, 28. oktobra ob 15.30: Goetz: »Hiša v Montevideu«. Šola TAM.

Umetnostna galerija. — Razstava kiparskih del akademskega kiparja Milana Vojska. Razstavljenih je nad 100 umetnikovih del. Razstava je odprta dnevno od 9—17 do 6. novembra. Ob nedeljah je galerija v času razstave odprta od 9—13.

KINO

Spored za četrtek, 27. oktobra

UDARNIK: Angl. film: »Inšpektor je tu«. Predfilm.

PARTIZAN: Jugosl. film: »Jubilej gospoda Ikla«. Tednik.

POBREŽJE: Francoski barvni film: »Imel sem sedem hčera«. — Brez tednika.

STUDENCI: Francoski film: »Zadovoljstvo Parža«.

Spored za petek, 28. oktobra

PARTIZAN: Jugosl. film: »Jubilej gospoda Ikla«. Tednik.

UDARNIK: Angl. film: »Inšpektor je tu«. Predfilm.

POBREŽJE: Zaprto.

STUDENCI: Zaprto.

Poročili so se: Anton Graber, 23 let, ključavničar — Ana Höchtel, 23 let, predica; Franjo Mastnik, 31 let, električar — Katarina Šteiner, 19 let, krojačica; Ivan Barušič, 24 let, tkalski podmojster — Marija Geiser, 20 let, tkalka; Gvidon Beranič, 26 let, sodnik — Danica Svet, 21 let, nameščenka; Franc Neubrg, 21 let, elektromonter — Miroslava Anda, 24 let, tkalka; Ludvik Turnšek, 42 let, nočni čuvaj — Marija Rep, 32 let, delavka; Muharem Višič, 25 let, tekstilni tehnik — Pavlina Budja, 19 let, predica; Srečko Zupan, 20 let, strojni ključavničar — Angela Lipovec, 19 let, tkalka.

Rodile so: Julijana Zupančič, 26 let, šivilja, Pivola — Borisa; Jerica Glavič, 22 let, knjigov. — Herberta; Zofija Žižek, 23 let, gospodinja — Danico; Draga Ferenc, 21 let, otr. negovalka — Dušana; Bernardka Colnarič, 26 let, gospodinja, Šmartno na Poh. — Dragico; Kristina Veingerl, 28 let, snovalka, Vodole — Blanko; Vlasta Fras, 22 let, nameščenka — Heleno; Silva Goričan, 28 let, gospodinja, Činžat. — Irmo; Ana Pihlar, 22 let, predica — Bojana; Lucija Drobne, 18 let, pos. hči, Kozjak — Maksimiljana; Marija Roner, 38 let, gospodinja, Morje — Borisa; Elizabeta Krček, 35 let, gospodinja — Borisa; Nada Pauman, 22 let, trg. pomočnica, Rače — Zorana; Ivana Trinker 23 let, delavka — Etbina; Hildegarda Brglez, 26 let, delavka — Margito; Marija Miglar, 20 let, med. sestra — Lidijo; Marija Potočnik, 24 let, gospodinja — Vladimira; Ana Puhar, 23 let, gospodinja — Danijelo; Vekoslava Golubovič, 25 let, gospodinja — Bora; Danica Koren, 32 let, gospodinja — Jelko; Ljudmila Tomič, 25 let, gospodinja — Boženo; Ivana Pokež, 25 let, snovalka — Brigito; Karolina Brumec, 20 let, previjalka — Marjana; Ema Maček, 24 let, gospodinja, Duh na Ostrem vrhu — Jožefa; Jerica Pušnik, 30 let, gospodinja, Lovrenc na Pohorju — Janeza.

Umrli so: Jože Urnaut, 3 mesece, sin delavca; Ana Bozl, 76 let, druž. upokojenka; Franc Maleiner, 75 let, upokojenec; Antonija Žunko, 76 let, druž. upokojenka. Ana Bozl, 76 let, upokojenka; Franc Maleiner, 75 let, upokojenec, Antonija Žunko, 75 let, upokojenka.

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE

Četrtek, 27. oktobra ob 20: A. Marodić: »Operacija Altmark«. Četrtkov abonma in izven.

Petek, 28. oktobra ob 15. A. Marodić: »Operacija Altmark«. I. srednješolski abonma.

POROČILO O GIBANJU PREBIVALSTVA V CELJU

v času od 15. do 22. oktobra 1955

Rojenih: 14 dečkov in 11 deklic.

Poročili so se: Uršič Feliks, nameščenec, in Francka Virjent, nameščenka, oba iz Celja; Viktor Povšnar, delavec iz Nove vasi, Celje, in Berta Čretnik, delavka iz Celja; Stjepan Breznik, trg. pomočnik iz Celja, in Alojzija Prislan, trg. pomočnica iz Podsrede; Franc Steničnik, delavec, in Ana Kovač, delavka, oba iz Celja; Ivan Strašek, skladiščnik iz Levca, in Terezija Stojan, delavka iz Pečovnika, Celje; Stanislav Vovok, šofer, in Antonija Zorna, delavka, oba iz Celja; Gabrijel Platiše, mizarski pomočnik, in Jožefa Brglez, delavka, oba iz Celja; Stanislav Videc, pom. skladiščnik, in Jožefa Čretnik, delavka, oba iz Celja; Josip Dobrošak, delavec, in Olga-Kristina Dvornik, bolniška strežnica, oba iz Celja; Miško Kovač, mizarski pomočnik, in Roza Benedičič, roj. Ott, gospodinja, oba iz Sp. Trnovelj, Celje.

Umrli: Zvonko Golja, poljedelec iz Prapretna, star 15 let; Branko Grobin, novorojenček iz Vonarja; Resnik Marjan, novorojenček iz Sp. Trnovelj; Marija Resnik, novorojenček iz Sp. Trnovelj, Jurij Vegeršek, upokojeni rudar iz Liboj, star 62 let; August Kuhar, upokojenec iz Vranskega, star 69 let; Marija Jager, roj. Stancer, družinska upokojenka iz Male Pristave, stara 62 let; Dragica Breznikar, otrok iz Marije Reke, stara 19 dni; Alojz Pednak, upokojenec iz Paroža, star 41 let; Ana Dobnik, roj. Zaleznik, gospodinja iz Preserja, stara 30 let; Franc Planinc, upokojenec iz Celja, star 69 let; Franc Kot, upokojenec iz Pankraca, star 56 let.

PRODAMO

tovorni avtomobil

znamke CHEVROLET, 3 t v brezhibnem stanju, generalno popravljen

Mlinsko podjetje - Celje

C 304

RADIO LJUBLJANA

Spored za četrtek, 27. oktobra

5.00—6.20 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) — 6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 6.25 Reklame — 6.35 Jutranji orkestralni spored — 7.10—7.30 Znane melodije izvajata orkester Alfred Hause in pianist Fritz Schultz Reichel — 11.00 Radijski koledar — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.15 30 minut z orkestri lahke in zabavne glasbe — 11.45 Nastop mladih pevcev iz Domžal — 12.00 Opoldanski operni koncert — 12.30 Kmetijski nasveti: Ing. Jože Šparing: Za vzdrževalno odbiro krompirja — 12.40 Skladbe jugoslovanskih avtorjev poje zbor Slovenske filharmonije p. v. Rada Simonitija — 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.30 Spored popularne orkestralne glasbe — 14.25 Ljudsko prosvetni obzornik — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 Iz mladinske književnosti: Slavko Tiran: Resnična povest o najhitrejšem športniku — 15.45 Narodne pesmi poje Goreniski vokalni kvintet — 16.00 Gospodinjski omnibus — 16.10 Glasbene uganke — 17.20 Zabavna in plesna glasba, vmes reklame — 18.00 Domače aktualnosti — 18.10 »Pesem skozi stoletja« — 18.30 Radijska univerza: Dr. Saša Cvahte: Poklicne bolezni — 18.45 Igra orkester Andre Kostelanetz — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Mladinska oddaja — 20.20 »Četrtkov večer« domačih pesmi in napevov — 21.00 Narodne, žalostne . . . (Literarna oddaja) — 21.30 B. Bartok: Godalni kvartet št. 6 — 22.15—23.00 »Po svetu jazza« — 22.15—23.00 UKV program: Operni koncert — 23.00 do 24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 (Prenos iz Zagreba).

VESTI IZ PTUJA

OKRAJNO GLEDALIŠČE PTUJ

Četrtek, 27. oktobra ob 20: Patrick: »Vroča kri«, komedija v treh dejanjih (petih slikah). Premiera. — Prvič v Jugoslaviji. Režija Peter Malec k. g. — Abonma Red premierski in izven.

VESTI IZ KOPRA

GLEDALIŠČE SLOV PRIMORJA

Četrtek, 27. okt ob 20: Emile Zola: »Thérèse Raquin«. Predstava v Ajdovščini.

DROBNI OGLASI

VEČ ŽELEZNIH POSTELJ, rabljenih, z žičnimi vložki, prodamo. Interesenti naj se zglasijo do 31. oktobra dopoldne v Ljubljani, Novi trg 3, pritličje, soba št. 2.

REGISTER BLAGAJNO »NATIONAL« tipa 647, tovarniška štev. 692257, v brezhibnem stanju, prodam. — Naslov v podružnici v Celju 2325

STANOVANJE dvoinpo sobno, komfortno, v Mariboru, blizu parka, z uporabo dela vrta, zamenjam za ustrezno v Ljubljani. Vrtovec, Maribor, Cankarjeva 27, ali Ljubljana, Nazorjeva 2-I.

VPIS V DOPISNO ŠOLO

UNIVERZAL

je podaljšan zaradi številnih prošenj, ki jih sprejemamo vsak dan. Ker nam je uspelo zagotoviti zadostno količino papirja za tiskanje zvezkov, obveščamo vse zainteresirane, da je podaljšan vpis v Dopisno šolo za splošno in strokovno izobrazbo »Univerzal« do 5. novembra 1955.

Podjetja in ustanove prosimo, da pri naročilih članov kolektivov ali uprave podjetja prijave overijo s svojim uradnim pečatom.

na več tečajev, oziroma več iz- Z eno prijavo se lahko naročite vodov enega tečaja in s spremnim pismom pošljete natančnejša pojasnila.

Tukaj odrežite

PRIJAVA

za vpis v dopisno šolo

UNIVERZAL

Prijavljam se za naročnika na dopisni tečaj:

I. Ekonomika in poslovanje v trgovini.
II. Kaj moram vedeti o svojem podjetju.
III. Tuji jeziki: angleščina, francoščina, nemščina, ruščina.
IV. Dopisni tečaji tujih jezikov za otroke: angleščina, francoščina, nemščina.
V. Sodobna žena.
VI. Bon-ton« (lepo vedenje).
VII. Sportna vzgoja.
VIII. Dopisni tečaj modernih plesov.
(Nepotrebno prečrtajte)

Prosim, da mi predavanja pošiljate po pošti na naslov:

Priimek: _____

Ime: _____

Poklic: _____

Ulica in številka: _____

Kraj: _____

Pošta: _____

Naročnino bom plačeval dne _____ z nakazilom ali na vaš tekoči račun št. 1031-T-638, Dopisna šola »UNIVERZAL«, Beograd, Trg republike št. 3, pošt. predal 180

Lastnoročni podpis:

Tukaj odrežite

Pripomba:

Mesečna naročnina za vsak tečaj je 300 din. Plačuje se vsaj en mesec vnaprej. Pri plačilu za tri ali več mesecev vnaprej je odobren 15 % popust.

Rok za prijavo in vplačilo naročnine je takoj oziroma najkasneje do 5. novembra.

To prijavnico izrežite, jo čitljivo izpolnite in pošljite na naslov:

Dopisna šola »UNIVERZAL«, Beograd, Trg republike 3.

Zahtevajte brezplačne prospekte!

2905

KINO »UNION«

Francoski film

»SUŽNJI«

Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Daniel Gelin in Eleonora Rossi-Drago. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

»KINO VIC«

Ameriški barvni film

»Rapsodija«

Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20. — V glavni vlogi Elisabeth Taylor in Vittorio Gassman. Film bo predvajan na wide screen sistem. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO »SOČA«: Ameriški barvni film: »Rapsodija«. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Izgubljeni sin«. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom prve predstave. Danes zadnjikrat!

JESENICE: »RADIO«: Ameriški film: »Senca preteklosti«. Predstavi ob 18 in 20.

CELJE: »UNION«: Ital. film: »O. K. Neron«. Predstavi ob 18 in 20. »DOM«: Ameriški film: »Podkupnina«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KRANJ: »STORŽIČ«: Amer. barvni film: »Simeronska roža«. Predstave ob 16, 18 in 20. V soboto, dne 29. oktobra ob 22 premiera indijskega barvnega filma: »Mangala«. Film bo predvajan na wide screen sistem.

KINO »KOMUNA«: Švedski film: »Dobri vojak Bum«. Tednik: Filmske novosti 43. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO »SLOGA«: Premiera angleškega filma: »Očka vrni se!« Tednik — Predstave ob 15, 17, 19 in 21. — V glavni vlogi Valerie Hobson, Philip Friend, Mandy Müller.

Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO »ŠIŠKA«

Ameriški film

KALIFOV ZAKLAD

V glavni vlogi Red Cameron in Tab Hunter. Režija: F. A. Dupont. — Predstave ob 16 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški film

KALIFOV ZAKLAD

V glavni vlogi Rod Cameron in Teb Hunter. — Predrstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 15 dalje.

PREKLIC JAVNE LICITACIJE

Z ozirom na splošno situacijo glede razpoložljivih investicijskih sredstev, po nalogu Uprave za investicije LRS

PREKLICUJEMO

I. JAVNO LICITACIJO za adaptacijo upravnega poslopja Tovarne igel v Kobaridu, razpisano dne 18. in 19. oktobra v Ljudski pravici.

3680

NUDIMO

STROJE ZA OBDELAVO LESA

izdelane v tovarni strojev »STUP«

HITRE PREMIČNE STISKALNICE ZA KLEJENJE — KOMBINIRANE STROJE ZA 4 IN 5 OPERACIJ — STRUŽNICE ZA OBDELAVO LESA — KOPIRNE STRUŽNICE — CINKOVE STROJE — TRAČNE ŽAGE — STOLPNE STROJE — RAVNALNE STROJE — BRUSILNICE — REZKALNE STROJE — STOLPNE BRUSILNICE — CIRKULARKE — DOMAČE IN UVOŽENO MIZARSKO ORODJE: obliči, žage, dleta, svedri, primoži, merila, vijaki, klopi, ciklinge itd.

V skladišču imamo tudi

BRUSILNE PAPIRJE TER UVOŽENE NEPREMOČLJIVE BRUSILNE PAPIRJE KOCH-I-NOR

V skladišču imamo vedno

TRDE KOVINE (WIDIA PLOŠČE) vseh vrst, kvalitet in velikosti

ČELIK

TRGOVINA METALNOM I TEHNIČKOM ROBOM

SARAJEVO — VASE MIŠKINA 24

Tel. 21-25, 40-05. Brzojav: »ČELIK« Sarajevo. Pošt. pred. 75

2869

Vsem cenjenim odjemalcem in reflektantom naših proizvodov

plavljenega in mletega kaolina

vljudno sporočamo, da bomo sklepali pogodbe za leto 1956 od 1. do 31. novembra 1955.

RUDNIK KAOLINA ČRNA
Črna pri Kamniku

3626

KOMPRESOR

ZA AMONIAKOVE HLADILNE NAPRAVE

15.000 k cal/h

NUJNO POTREBUJE

podjetje »MILOŠ MAMIĆ« — Zemun

RADNIČKA 1

2877

List izdaja časopisno založniško podjetje »Ljudska pravica« Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6/III, telefon št. 39-181 — Notranjepolitična — gospodarska rubrika telefon štev 21-613 in kulturna rubrika telefon št. 21-887, Nazorjeva ulica 10/II. — Uprava Kopetarjeva ulica 2. telefon 39-181 — Telefon za naročnino in oglase 31-030 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din — Tekoči račun 60-KB-1-Z-1393 — poštni predal 42 — Tisk tiskarne »Ljudske pravice« — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisi se ne vračajo

ŽIČNICA na vrh MONT BLANCA

Skozi najvišjo goro Evrope so začeli kopati tudi predor

Miru in tišine na vrhu najvišje gore Evrope je konec. Odslej bo lahko prispel iz Chamonixa na vrh Mont Blanca vsak človek, tudi če na hribe sploh ne hodi. Peljal se bo namreč lahko z žičnico s hitrostjo 37 km na uro. Višinska razlika znaša 2800 metrov. Izgradnja te žičnice je zahtevala 10 človeških žrtev. Koliko so znašali gradbeni stroški, družba, ki jo je zgradila, noče povedati. Pač pa so njeni uradniki že izračunali, da bodo do konca leta 1975 vsi stroški že povrnjeni. Toliko bodo namreč po njihovih računih plačali ljudje, ki se bodo vozili na vrh najvišje evropske gore.

Izgradnja žičnice na Mont Blanc je bila nedvomno veliko tehnično delo. Graditelji so dosegli pri tem celo svetovni rekord, ker so napeli najdaljšo prosto visečo žično vrv. Prvi del te žičnice je speljan od Chamonixa (1804 m nad morsko gladino) do srednjega postajališča v višini 2317 m. Za ta del potrebna žična vrv je dolga 2527 m, debela 55 mm, tehta pa 34 ton. Pritrjena je na štirih stebrih; najvišji med njimi je visok 58 m. Na tem delu žičnice vozijo vagončki, v katerih je prostora za 80 potnikov.

Od srednjega postajališča so napeli 3000 m dolgo in 51 mm debelo žično vrv, težko 40 ton in segajočo do vrha grebena Mittagsnadel. Postajališče je 3842 m nad morsko gladino. Na tem delu žičnice vozijo manjši vagončki. V vsakem je prostora za 50 potnikov. Od tod do vrha Mont Blanca ni več daleč. Že s tega postajališča je krasen razgled na vse strani. Očem se odpirajo slikovite panorame švicarskega, francoskega in italijanskega alpskega sveta.

V Chamonixu upajo, da bo imel Mont Blanc odslej mnogo obiskovalcev in da bo tujski promet znatno narasel. Že za letošnjo zimsko sezono pričakujejo mnogo tujcev. Žičnico so sovražno sprejeli gorski vodniki, ker bodo morali mirno gledati, kako se bodo ljudje vozili na vrh Mont Blanca brez njihove pomoči. Odkar sta Balmat in Paccard avgusta 1786 prva priplezala na vrh Mont Blanca, so alpinisti utrli nanj več bolj ali manj napornih in strmih poti tako, da ta tura ni posebno naporna niti nevarna. Zato so imeli vodniki čedalje manj zaslužka, odslej pa bodo najbrž primorani sploh lotiti se kakega drugega dela.

RAZEN ŽIČNICE SE PREDOR

Prve dni oktobra so začeli kopati predor skozi Mont Blanc. Dolg bo kakih 12 km. Predor bo imel jajčasto obliko in cesta skozenj bo široka 7 m. Gradbena dela naj bi bila končana že leta 1957. Višinska razlika med Francijo (1290 m) in Italijo (1380 m) povzroča naravni zračni tok. Vsako sekundo bo teklo skozi predor 76 kubikov zraka. Zato bodo posebne naprave za zračenje odveč. Celo ob najživahnejšem prometu količine ogljika v zraku ne bodo nevarne človeškemu zdravju. Pač pa bodo morali zgraditi v predoru naprave za ohlajanje, ker bi sicer znašala temperatura v njem kakih 40° C. Na vsakih 100 m bo v predoru izogibališče s telefonskim priključkom. S fotocelicami bodo iz centralne opazovalnice natančno kontrolirali vožnjo motornih vozil skozi predor. Cesta iz Ženeve do Turina se bo skrajšala tako od blizu 800 na kakih 270 km.

Mont Blanc

Geofizikalno leto

Približno 1000 znanstvenikov iz 13 dežel se bo napotilo v geofizikalnem letu 1957 na področje Arktike, kjer se bodo udeležili znanstvenih raziskav. Podrobnosti o tej veliki akciji znanstvenikov so obravnavali nedavno na sestanku delegatov iz 39 dežel v Bruslju. Francoski profesor Lacravele je izjavil, da odplujejo prve polarne ladje že v prihodnjih mesecih iz Francije, Velike Britanije in Argentine proti jugu. Njihove posadke bodo začele že zdaj graditi arktične postaje, na katerih bodo delali znanstveniki v okviru mednarodnega geofizikalnega leta. Na vsem svetu bo sodelovalo pri tem 780 postaj. Znanstveno delo bo trajalo od julija 1957 do decembra 1958.

Nobelova nagrada za medicino in filozofijo

Medicinsko-kirurški karolinški inštitut v Stockholmu je prisodil letošnjo Nobelovo nagrado za medicino in fiziologijo 52-letnemu švedskemu profesorju za biokemijo Hugu Theorellu. Nobelov odlikovanec je upravnik oddelka za biokemijo na Nobelovem inštitutu za medicino v Stockholmu. Najvišje znanstveno odlikovanje je dobil za svoje zasluge pri raziskavi fermentov (encimov). To so za človeško telo zelo važne snovi. Primeri za fermente so v slini in želodčnem soku vsebovale snovi, katerih naloga je pospeševati pravilno funkcioniranje človeškega organizma.

Široko srce

Giovanni Volpini, ki sedi zaradi tatvine v nekem italijanskem zaporu, je pisal 20 dekletom, da je pripravljen poročiti se z njimi. Vseh 20 ga je uslišalo, mu poslalo slike in tudi denar. Slepar se bo moral znova zagovarjati pred sodiščem.

Štorklja s stekleno nogo

V nürnberškem živalskem vrtu imajo štorkljo z nogo iz nezdrobljivega stekla. Ko je bila še mlada, se je zapletla v žično omrežje in si eno nogo tako poškodovala, da so ji jo morali odrezati. Letos poleti je hodila z lahko bambusovo protezo, zdaj pa so ji napravili stekleno nogo, ki tehta samo 45 gramov. Štorklja se počuti z njo zelo dobro. Njena »roditelja« jeseni ne odletita več v tople južne kraje, marveč ostaneta tudi čez zimo doma. Neki prijatelj živali ju krmi pozimi s slaniki in konjskim mesom.

Leteči krožniki - poskusni baloni

Angleški profesor na univerzi v Bristolu Powel je v najvišjem nadstropju univerzitetnega poslopja pokazal skupini novinarjev, kaj so v resnici tako imenovani »leteči krožniki«. Rekel je, da gre za poskusne balone, s katerimi znanstveniki raziskujejo kozmično žarčenje. Strokovnjaki so takoj, ko so se pojavili prvi »leteči krožniki«, domnevali, da ne gre pri tem za nič nenavadnega ali celo nadnaravnega. Pač pa je to prvi primer, da je ugledni znanstvenik javno potrdil to domnevo.

Prof. Powel je eden najuglednejših angleških znanstvenikov, odlikovan z Nobelovo nagrado. Rekel je, da so poskusni baloni izdelani iz polietilena in da merijo v premeru 30 m. Opremljeni so z raznimi aparati in veter jih nosi v povprečni višini 35 km. Njihovo premikanje beleži radarska naprava. Ko znanstveni instrumenti izpolnijo svoje poslanstvo, jih posebna naprava vrže iz balona. Tudi njihovo padanje beleži radarska naprava.

Velik most

V Michiganu v ZDA grade most, ki bo dolg 8 km. Vezal bo dve obali. Konstrukcije novega mostu so visoke nad 160 m.

TOKIJSKI RAZNASALCI testenin

MED NJIMI SE ODLIKUJE ZLASTI EDEN, KI PREPELJE VSAK DAN DO 1000 OBROKOV

V času, ko Japonci kosijo in večerjajo, je vsak dan videti na tokijskih ulicah čudne postave, značilne za razmere v glavnem mestu Japonske. Čvrsti, izurjeni fantje prevažajo na kolesih posode z rezanci. Kdor jih vidi prvič, bi mislil, da gre za kolesarske ekvilibriste, izredno gibčne in spretne fante, ki razkazujejo po mestu svojo presenetljivo spretnost v kolesarjenju. Na desnih ramah namreč drže cele stolpe posod z rezanci, z levo pa drže krmila.

To so uslužbenci prodajaln oziroma javnih kuhinj, ki vozijo v uradniški okraj obede in večerje. Japonski uradniki kosijo in večerjajo večinoma kar v pisarnah. Jedo v glavnem testenine, ki so v primerjavi z drugimi živili poceni, ker so oproščene tudi davkov. Od drugih živil morajo namreč potrošniki plačevati poseben davek. Uradnikom prineso testenine za obed in večerjo kar v pisarne, da jim ni treba nikamor hoditi in izgubljati časa.

Najspretnejši med raznašalci rezancev in drugih testenin je 25 letni Hirokazu Maeda. Če ne piha veter, drži na desni rami do 120 posod z rezanci in jih pelje v pisarne. Vsak dan prepelje do 1000 obrokov, ki tehtajo kakih 400 kg. Biti mora res spreten, da lahko s tolikšnim in tako nerodnim tovorom kolesari po živahnih tokijskih ulicah, po katerih kar mrgoli motornih vozil. S tem poslom se ukvarja že sedem let, pa se mu je samo enkrat pripetila nesreča, da ga je zadel od strani ameriški avto, tako da so se vse testenine razletele po tleh.

Rak na pljučih se širi

Profesor za kirurgijo dr. Alton Ochsner, ameriški strokovnjak za raka, je v New Yorku izjavil, da dobiva rak na pljučih že epidemične oblike. Ta vrsta raka zahteva zdaj že petkrat toliko človeških žrtev kakor pred 25 leti. Po njegovem mnenju so krivi ljudje sami, ker preveč kade. Nikotin je namreč glavni povzročitelj raka na pljučih.

Za abstinenco med šoferji

V Angliji imajo šoferji, ki so člani društva abstinentov, pri zavarovanju za primer nesreče 15 % popust. Zavarovalnice imajo vzlic popustu od njihove abstinence znatno korist. Odkar nudijo šoferjem to ugodnost, je namreč prometnih nesreč, ki jih zakrivijo abstinenti med šoferji, za 37 % manj, kakor drugih nesreč, ko šofirajo šoferji, ki niso abstinenti.

Premalo žensk na Novi Zelandiji

Na Novi Zelandiji je mnogo več moških kakor žensk. Da bi to nesorazmerje vsaj nekoliko izravnali, je odpotovalo v Evropo posebno odposlanstvo, ki bo v Avstriji in Nemčiji zbralo po 500 žensk, če se bodo hotele prostovoljno preseliti v Novo Zelandijo in delati tam v tovarnah, bolnišnicah ali gospodinjstvu.

Peš čez Rokavski preliv

Plavati čez Rokavski preliv zdaj že ni več nič posebnega, pač pa je nekaj nenavadnega priti čezenj peš. Belgijski potapljač Viktor van Lend, star 33 let, meni, da bi lahko prišel čez Rokavski preliv, če bi imel varen oklep, zadostno zalogo kisika in hrane ter po kablu zvezo z ladjo, ki bi ga vodila. Po njegovem mnenju bi trajala pot čez preliv dva dni. Treba bo počakati, da bomo videli, če se ni mož zmotil.

»Ali ste na počitnicah mislili tudi name?« vpraša oče, ko se žena z otrokoma vrne.

»Seveda smo, očka. Poleg nas je sedel v jedilnici gospod, ki je zmeraj zabavljal na jed. In mamica je vsakokrat rekla: natanko tako, kakor naš očka.«

»Moj mož je pri telefonu, ... pravi, da je pri tebi!«

»Mamica, kakšne živali pa so to?«

»Svinje, otrok moj.«

»Kako jim pa pravijo, če so snažne?«

ČAS VOLKOV

Pripoveduje: JANEZ KLEMENČIČ
Riše: MARJAN AMALIETI

121. Vedel je, da ne more konju več pomagati, zato se je obrnil in na vso moč hitel po visokem snegu. Ko je bil v varni razdalji od volkov, se je za prvim ovinkom spustil na cesto. Tu je bilo že shojeno in je lahko hodil hitreje. Namenil se je do bližnje vasi, kjer bi dobil pomoč, se vrnil in pobil čimveč volkov. Pot je bila dolga in naporna, sal sta poprej s konjem potrebovala dobro pol ure. Minila je skoraj ena ura, preden je ves zasopel planil v prvo hišo.

122. »Volkovi so tu!« je povedal brez sape. »Konja so mi napadli in ga raztrgali, medtem ko sem srnam pokladal seno.« »Ježeš!« je kriknila postarna ženska, ki je sedela za mizo in izbirala fižol. »Kje pa so? Ali so blizu?« »Pod gozdom so!« je povedal logar, »skoraj eno uro odtod.« Vtem sta stopila v hišo dva odrasla fanta. »Stane, Rudi,« jima je zaklicala ženica, ki se je bila medtem že znašla, »hitro obvestita ljudi. Volkovi so tu!« »Naj se oborožijo, da pojdemo nadnje!« je logar zavpil za njima.

123. Minilo je komaj četrt ure, ko je odšla večja skupina ljudi z logarjem na čelu po zasneženi cesti. Dva sta imela puške, drugi pa so bili oboroženi kar z lopatami, vilami in sekirami. »Odkod so se vzeli?« je ugibal eden. »Moj oče se še spomni, kako so se v njegovih mladih letih prav vsako zimo pojavljali okoli vasi,« je povedal drugi. »Celo v vas so prišli nekoč.« »Psssst!« je svaril logar. »Ne govorite in stopajte previdno. Vsak čas bomo tam.«